

RIKSREVISIONEN

Hur effektiv är
djurskyddstillsynen?

Datum 2003-12-04
Dnr 31-2003-0058

Hur effektiv är djurskyddstillsynen?

Riksrevisionen har granskat om djurskyddstillsynen i Sverige fungerar på ett effektivt sätt. Granskningen inleddes vid Riksrevisionsverket (RRV) och fördes över till Riksrevisionen när RRV och Riksdagens revisorers verksamhet upphörde. Riksrevisionen inledde sin verksamhet 1 juli 2003. Resultatet av granskningen redovisas i denna revisionsrapport.

Med hänvisning till 13§ lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. överlämnas rapporten till Riksrevisionens styrelse. I enlighet med 9§ samma lag överlämnas rapporten till regeringen.

Rapporten innehåller slutsatser och rekommendationer som riktar sig till Jordbruksverket, Livsmedelsverket och den nya djurskyddsmyndigheten som inleder sin verksamhet 1 januari 2004. Rapporten överlämnas därför även till Jordbruksverket, Livsmedelsverket och organisationskommittén för djurskyddsmyndigheten.

Företrädare för Jordbruksverket, Livsmedelsverket, organisationskommittén för den nya djurskyddsmyndigheten samt de länsstyrelser som kontaktats under granskningen, har beretts tillfälle att faktagranska och i övrigt lämna synpunkter på utkast till slutrapporten.

Riksrevisor *Kjell Larsson* har beslutat i detta ärende. Revisionsdirektör *Charlotta von Porat* har varit föredragande. Revisionschef *Rutger Banefelt*, revisionsledare *Leif Antell* och revisor *Anna Dubaric Norling* har medverkat i den slutliga handläggningen. *Anna Lundmark* har som projektanställd medverkat i granskningen.

Kjell Larsson

Charlotta von Porat

Innehåll

Sammanfattning	7
1 Inledning	15
1.1 Bakgrund och problembild	15
1.2 Syfte och avgränsningar	17
1.3 Metod och genomförande	18
1.4 Läsanvisning	20
2 Lagar och föreskrifter	23
2.1 Djurskyddslagen	23
2.2 EG-lagstiftning	24
2.3 Veterinärinstruktionen	24
3 Aktörer som arbetar med djurskydd	27
3.1 Centrala myndigheter och statliga veterinärer	27
3.2 Länsstyrelser	28
3.3 Kommuner	28
3.4 Polis och åklagare	30
4 Djur som omfattas av djurskyddslagen	31
4.1 Lantbrukets djur	31
4.2 Sällskapsdjur	32
4.3 Slakterier	32
5 Utredningar om djurskyddet under 90-talet	33
5.1 Djurskyddstillsynen	33
5.2 Den veterinära verksamheten	35
5.3 Polisens roll	36
6 Djurskyddsarbetet på lokal, regional och central nivå	39
6.1 Det lokala djurskyddsarbetet	39
6.2 Länsstyrelsernas arbete med djurskyddet	47
6.3 Jordbruksverket och Livsmedelsverket	51
7 Analys och bedömning	59
7.1 Riksrevisionens samlade bedömning	59
7.2 Styrning och uppföljning	60
7.3 Förebyggande arbete	65
7.4 Planering och registerhållning	67
7.5 Resurser	67
7.6 Hur aktiva är veterinärer och inspektörer i djurskyddsarbetet?	71
7.7 Kunskap och erfarenhet	74
7.8 Samarbete och stöd	76

8	Rekommendationer	79
8.1	Till Jordbruksverket	79
8.2	Till Djurskyddsmyndigheten	80
8.3	Till Livsmedelsverket	81
	Bilagor	83
	Del 1 Det lokala djurskyddsarbetet	83
	Del 2 Länsstyrelsernas arbete med djurskyddet	113
	Del 3 Jordbruksverket och Livsmedelsverket	129
	Frågeformulär	147

Sammanfattning

Hur effektiv är djurskyddstillsynen?

Riksrevisionen har granskat om djurskyddstillsynen i Sverige fungerar på ett effektivt sätt.

Bakgrund

Enligt den svenska djurskyddslagen från år 1988 ska alla djur som hålls i fångenskap behandlas väl och inte utsättas för onödigt lidande. De ska också ha möjlighet att bete sig naturligt. Djur får heller inte vanvårdas eller misshandlas.

Det finns idag cirka tio miljoner lantbruksdjur och cirka tre miljoner sällskapsdjur i Sverige.

Djurskyddet har mer och mer hamnat i fokus. Uppmärksamhet i medierna, ökad aktivitet inom olika djurrättsorganisationer samt stora sjukdomsutbrott som galnako-sjukan och mul- och klövsjukan är en förklaring till detta. En annan är att riksdagen och regeringen de senaste åren har höjt ambitionerna inom djurskyddet, dels genom ett antal ändringar i lagstiftningen, dels genom beslut om att inrätta en djurskyddsmyndighet.¹

Det är kommunernas djurskyddsinspektörer som utför det huvudsakliga tillsynsarbetet. Länsveterinärerna vid landets länsstyrelser har ansvaret för att samordna djurskyddsarbetet i respektive län. Jordbruksverket är central tillsynsmyndighet och arbetsgivare för cirka 300 distriktsveterinärer som har anmälningsplikt om de upptäcker brister i djurskyddet. Livsmedelsverket är arbetsgivare åt cirka 70 besiktningsveterinärer som arbetar på slakterier i Sverige för att besiktiga kött. Besiktningsveterinärerna ska också agera om djur far illa på slakterierna. Från och med den 1 januari 2004 övertar Djurskyddsmyndigheten det centrala ansvaret för djurskyddslagens efterlevnad. Alla dessa aktörer måste ta ansvar och samarbeta för att tillsynen av djuren ska fungera effektivt.

Riksrevisionens samlade bedömning

Riksrevisionens samlade bedömning är att djurskyddsarbetet har förstärkts och förbättrats sedan början av 1990-talet. Lagändringar har fört med sig skärpta krav på djurägarna. Totalt har de lokala tillsynsresurserna förstärkts,

¹ Prop. 2001/02:189, bet. 2002/03:MJU5, rskr. 2002/03:98.

och antalet inspektioner har ökat något. Trots detta kvarstår brister i hur djurskyddstillsynen fungerar. En bättre planerad och mer frekvent tillsyn är ett viktigt medel för att förbättra arbetet med djurskyddet.

De brister som uppmärksammats i granskningen rör i stor utsträckning omfattningen och utformningen av Jordbruksverkets stöd och uppföljning av djurskyddsarbetet på regional och lokal nivå. Det finns stora variationer mellan landets kommuner vad gäller tillsynsfrekvens, vilket innebär stora kvalitetskillnader mellan landets kommuner och att djurägare inte behandlas lika. Trots detta har Jordbruksverket i mycket agerat försiktigt när det gäller frågor om tillsyn.

Vidare kan samarbetet mellan aktörerna i systemet utvecklas, vilket är en förutsättning för att lagens intentioner ska kunna följas. Skapandet av en central djurskyddsmyndighet innebär att det blir ytterligare en aktör i djurskyddssystemet. Detta ställer ytterligare krav på att åstadkomma samordning och samarbete mellan alla berörda aktörer.

Riksrevisionen bedömer att den nya Djurskyddsmyndigheten har en potential att kunna förbättra stödet och uppföljningen av tillsynen i landet. Men myndigheten kommer inte att själv kunna lösa alla brister som finns. Andra åtgärder som måste till är en mer effektiv resursanvändning och en ökad resursinsats på lokal nivå.

Jordbruksverkets styrning av djurskyddet har varit otillräcklig

Riksrevisionens bedömning av Jordbruksverket som ansvarig myndighet för djurskyddet är att verket inte varit tillräckligt drivande. Verket har inte tillräckligt styrt och följt upp djurskyddsarbetet i landet. Detta har lett till att enskilda inspektörer och veterinärer varit tvungna att agera på eget initiativ och med bristande stöd från arbetsgivare och centrala myndigheter.

Jordbruksverket har under lång tid inte kunnat presentera tydliga krav på hur ett bra tillsynsarbete bör se ut. Det tog till exempel tolv år innan verket tog fram allmänna råd för hur kommunerna skulle bedriva sitt tillsynsarbete. Verket har inte heller tillräckligt följt upp hur verksamheten ute i kommunerna fungerar. Vidare har verket inte gett länsveterinärerna underlag för att kunna ge tillfredsställande återkoppling till enskilda kommuner. Därför går det inte att tydliggöra för den enskilda kommunen vilka krav som ställs på en fungerande tillsyn.

Trots att Jordbruksverket är arbetsgivare för distriktsveterinärerna har verket inte utbildat eller använt veterinärerna i någon större utsträckning som en resurs i djurskyddsarbetet.

Jordbruksverket delegerar mycket av det centrala djurskyddsarbetet och ansvaret till länsveterinärerna. Trots en medvetenhet hos Jordbruksverket

om de bristande resurserna hos länsveterinärerna förutsätts de sköta många arbetsuppgifter. Enligt Riksrevisionens bedömning har länsveterinärernas ansvar och arbetsuppgifter inte alltid stått i proportion till de resurser som de tilldelats i sina län.

Livsmedelsverkets roll fortfarande svag

Jordbruksverket utfärdar föreskrifter för djurskyddsarbetet medan Livsmedelsverket är arbetsgivare för besiktningsveterinärerna, som ansvarar för bland annat livsmedelskontrollen vid slakterier.

Uppdelningen av ansvaret centralt på två myndigheter har medfört att besiktningsveterinärerna fått bristande stöd för sitt arbete med djurskyddstillsynen vid slakterierna. Före år 2002, då det infördes anmälningsplikt för besiktningsveterinärerna, fick varje enskild veterinär på egen hand bedöma vilka krav som skulle ställas på djurskyddet vid slakteriet. Enligt drygt hälften av besiktningsveterinärerna har anmälningsplikten påverkat deras benägenhet att arbeta mer med djurskyddet vid slakterierna.

Riksrevisionen konstaterar att den oklara situation som tidigare rådde om ansvaret för djurskyddstillsynen vid slakterierna har förbättrats. Genom en skärpning i djurskyddsförordningen har Livsmedelsverkets besiktningsveterinärer från den 1 juli 2003 fått befogenhet att förbjuda slakt eller vidta andra åtgärder. Jordbruksverket har som central myndighet också fått rätt att utfärda ytterligare föreskrifter om besiktningsveterinärernas uppgifter från djurskyddssynpunkt.

Kommunerna har blivit bättre på registerhållning och planerad tillsyn

Kommunerna har blivit bättre på både registerhållning och planerad tillsynsverksamhet. Nio av tio kommuner har i dag ett tillsynsregister. Detta är en ökning jämfört med år 1991 då sju av tio kommuner hade ett tillsynsregister. Likaså har det skett en ökning av antalet kommuner som uppger att de gör planerad tillsyn. År 1991 angav sex av tio kommuner att de genomförde planerad tillsyn medan nio av tio kommuner genomförde planerad tillsyn år 2002. Det innebär att cirka 30 kommuner fortfarande inte bedriver någon planerad tillsyn.

Dock finns i dag ingen samlad kunskap hos Jordbruksverket som kan användas vid uppföljning av djurskyddet, exempelvis om antal tillsynsobjekt i landet.

Enligt regeringens förslag ska Djurskyddsmyndigheten upprätta ett centralt register för hela landet. Om detta ska kunna hållas aktuellt krävs även insatser av kommunernas inspektörer, eftersom kommunerna

sannolikt har de säkraste uppgifterna om hur många tillsynsobjekt som finns.

Resurserna för det regionala och lokala djurskyddsarbetet varierar i landet

Resurserna för djurskyddstillsyn i kommunerna varierar. Antalet tillsynsobjekt, det vill säga hur många djurstallar som kommunen ska inspektera, är inte avgörande för hur mycket resurser den enskilda kommunen avsätter till djurskyddsarbetet. Totalt sett har resurserna för arbetet med djurskyddstillsyn, framför allt på den lokala nivån, ökat de senaste åren. Men samtliga aktörer som arbetar med djurskyddet bedömer att det fortfarande behövs mer resurser på den lokala nivån.

Riksrevisionen konstaterar också att länsveterinärernas resurser knappast har varit i nivå med de arbetsuppgifter som regeringen och Jordbruksverket lagt på dem.

Resurserna på central nivå kommer dock att öka i och med bildandet av Djurskyddsmyndigheten. Antalet årsarbetskrafter för den nya myndigheten har beräknats till 30, jämfört med nuvarande cirka 15 årsarbetskrafter inom Jordbruksverket. Eftersom resurserna för djurskyddet enligt de flesta aktörerna i systemet bäst behövs i kommunerna och på länsstyrelserna är det viktigt att den nya myndigheten agerar så att den stödjande verksamheten riktad till länsstyrelser och kommuner förstärks, anser Riksrevisionen.

Variation i tillsynsavgifter mellan kommuner

På framför allt den lokala nivån behöver resurserna förstärkas för att tillsynen ska kunna utvecklas. Kommunerna har enligt djurskyddsförordningen rätt att ta ut avgifter av djurägarna när de genomför tillsynsbesök. 4 procent av kommunerna uppger att deras tillsyn helt finansieras av sådana avgifter. Mer än hälften av kommunerna uppger dock att deras tillsyn finansieras till hälften eller mindre via avgifter. Fler kommuner skulle därför kunna finansiera mer av tillsynen med hjälp av avgifter och därmed skapa ett utrymme för ökade tillsynsresurser.

Variation i tillsynsfrekvens

Antal inspektioner per tillsynsobjekt varierar i hög grad mellan kommunerna. Genomsnittligt för alla kommuner i landet har den däremot länge legat på ungefär samma nivå. Trots ökade resurser för djurskyddstillsyn i kommunerna sedan år 1998 har inte antalet inspektioner ökat nämnvärt. Det kan tolkas som att resurserna använts till annat än inspektioner. Den svaga ökningen i

antalet besökta tillsynsobjekt år 2002 kan uppfattas antingen som en tillfällig uppgång eller att resursökningen börjat få genomslag i form av planerad tillsyn.

Riksrevisionens bedömning är att utvecklingen mot regelbunden och återkommande tillsyn gått långsamt och fortfarande befinner sig långt från de mål som anges i Jordbruksverkets allmänna råd.

Anmälningssplikten måste följas upp med information och utbildning

Distriktsveterinärerna var fram till år 2002 den enda veterinärgrupp som hade anmälningssplikt. Tre av fyra distriktsveterinärer ger djurägare anmärkningar en eller flera gånger i månaden. Det motsvarar mellan 3 000 och 5 000 anmärkningar per år. Om en anmärkning inte åtgärdas ska detta föranleda en anmälan till kommunens inspektör. År 2002 kom cirka 400 anmälningar från distriktsveterinärerna. Det låga antalet anmälningar i förhållande till hur ofta distriktsveterinärerna ger djurägare anmärkningar visar att anmälningar används i liten utsträckning.

Besiktningsveterinärerna har fram till år 2002 inte haft anmälningssplikt. Den enskilde besiktningsveterinären har också saknat stöd från såväl Jordbruksverket som Livsmedelsverket i form av föreskrifter och annan vägledning. Bedömningarna av djurskyddet vid slakterierna har därför varierat, beroende på den enskilde veterinären. Rimligtvis har förutsättningarna förbättrats med införandet av anmälningssplikten år 2002 och befogenhet att stänga slakterier av djurskyddsskäl från den 1 juli 2003.

Riksrevisionens bedömning är att veterinärernas anmälningssplikt måste stödjas med information samt utbildning om hur och när den ska användas. Flertalet distriktsveterinärer och besiktningsveterinärer efterfrågar också vidareutbildning i hur de ska agera i djurskyddsfrågor. Det är rimligt att anta att de bristande kunskaperna har påverkat i vilken utsträckning distriktsveterinärer och besiktningsveterinärer har anmält djurägare som brutit mot djurskyddslagens bestämmelser.

Inspektörernas kunskaper ökar

År 1996 ansåg 25 procent av kommunerna att deras inspektörer hade tillräckliga kunskaper för att utföra uppgiften på ett bra sätt. År 2002 ansåg 60 procent av inspektörerna att de har tillräckliga kunskaper. Fortfarande finns alltså ett relativt stort utrymme för att höja kunskapsnivån bland inspektörerna. 54 procent av inspektörerna har gått kurser vid Sveriges lantbruksuniversitet i Skara medan 8 procent aldrig har deltagit i någon vidareutbildning.

Riksrevisionen konstaterar att kommunernas inspektörer har bättre kompetens än tidigare även om det fortfarande finns utrymme för att höja kompetensen i hela gruppen.

Bristande kompetens och tillgänglighet centralt

Det finns betydande erfarenhet hos Jordbruksverket centralt då det gäller att ge stöd till länsstyrelsernas arbete med förprovning av djurstallar. Däremot uppfattas Jordbruksverket som svagare då det gäller att ge råd och stöd till länsveterinärer och inspektörer. Den kritik som riktats mot Jordbruksverket gäller både kompetens och tillgänglighet.

Det är rimligt att anta att hög personalomsättning och det faktum att kvalificerade handläggare även arbetat med andra frågor, inte minst EU-relaterade, har påverkat stödet. Jordbruksverket har också efter kritik sett över de stödjande funktionerna.

Riksrevisionen bedömer att den framtida Djurskyddsmyndigheten redan initialt bör överväga hur den ska skapa en god tillgänglighet och vilken samsättning av veterinär kunskap och djurskyddsutbildning som krävs i det stödjande arbetet.

Samarbete och stöd kan förbättras

Djurskyddslagen är en ramlag och myndigheter på lokal, regional och central nivå ska verka för att den följs. För att verksamheten ska fungera enligt lagens intentioner förutsätts ett samarbete mellan de olika aktörerna. Det räcker inte med att en aktör i kedjan fungerar tillfredsställande, samtliga aktörer behövs för att arbetet med djurskydd ska fungera.

Länsstyrelserna har haft en mellanposition med mycket ansvar och små resurser för många uppgifter samtidigt som länsveterinärerna har fått bristande stöd och oklara direktiv för sitt arbete.

Länsstyrelserna har enligt inspektörer och veterinärer hög trovärdighet då det gäller samarbetet regionalt och lokalt. Framför allt kommunernas inspektörer, men även distriktsveterinärerna, framhåller att länsstyrelserna är viktiga för djurskyddsarbetet. Jordbruksverket bedöms inte ha samma betydelse.

Det är angeläget att även utveckla samarbetet mellan inspektörer och de två veterinärgrupperna, anser Riksrevisionen. De båda veterinärgrupperna kan ge inspektörerna betydelsefull information om var problem med djurskydd finns. Både distrikts- och besiktningsveterinärer uppfattar inspektörerna som viktiga för djurskyddsarbetet.

Länsstyrelsernas stödjande verksamhet till inspektörerna har framför allt skett i form av rådgivning och utbildning och endast i liten utsträckning ägn-

ats åt kommunbesök för att direkt påverka kommunerna. Stöd, samordning, utbildning och tillsyn av veterinärer har genomförts i begränsad utsträckning.

Länsstyrelsernas länsveterinärer och byggnadskonsulenter har stor erfarenhet och kunskap på sina respektive områden. Det gör att de ställer krav på kvalificerat stöd från Jordbruksverket, något som de anser sig ha fått i begränsad utsträckning

Svåra situationer

Djurskyddsinspektörerna möter ofta svåra situationer i sitt arbete. Drygt åtta av tio inspektörer framhåller detta. Vanligt är aggressiva djurägare, djurägare med sociala problem och omhändertagande av svårt vanvårdade djur. Bakom djurskyddsproblemen kan alltså finnas andra problem, till exempel personliga problem hos de ansvariga djurägarna. Inspektörerna har i det avseendet ett arbetsmiljöproblem som de delar med andra liknande grupper som till exempel polis och socialarbetare.

Rekommendationer

Riksrevisionen ger en rad rekommendationer till bland annat Jordbruksverket. Jordbruksverket bör i sin roll som arbetsgivare för distriktsveterinärerna tydligare stödja dem i uppgifter som rör djurskyddet. Till den nya Djurskyddsmyndigheten riktas en rad rekommendationer angående hur stödet till kommunernas och länsstyrelsernas tillsynsverksamheten kan utvecklas.

1 Inledning

1.1 Bakgrund och problembild

Enligt den svenska djurskyddslagen² från år 1988 ska alla djur som människor håller i fångenskap behandlas väl och inte utsättas för onödigt lidande. Djur ska också ha möjlighet att bete sig naturligt och får heller inte vanvårdas eller misshandlas.

Det finns cirka tio miljoner lantbruksdjur och cirka tre miljoner sällskapsdjur i Sverige. Lantbrukets djur finns till 90 procent i de södra delarna av landet. Hur sällskapsdjurens fördelning ser ut finns däremot mindre säkra uppgifter om.³

Djurskyddet har mer och mer hamnat i fokus på grund av uppmärksamhet i medierna, ökad aktivitet inom olika djurrättsorganisationer samt stora sjukdomsutbrott som galnako-sjukan och mul- och klövsjukan. De senaste åren har även regering och riksdag höjt ambitionerna inom djurskyddet, dels genom ett antal ändringar i lagstiftningen, dels genom beslut om att inrätta en djurskyddsmyndighet.⁴ Djurskyddsmyndigheten ska börja sin verksamhet den 1 januari 2004.

En rad myndigheter har ansvar för djurskyddet från samhällets sida. Förutom dessa finns en rad andra aktörer med intressen på djurskyddsområdet, lantbruksnäringen, uppfödare och djurrättsorganisationer för att nämna några. Myndigheterna som ansvarar för djurskyddslagens efterlevnad är kommunerna, länsstyrelserna och på central nivå Statens jordbruksverk (Jordbruksverket) och Centrala försöksdjursnämnden. Veterinärer har också skyldigheter som berör djurskyddet. Det finns cirka 2 000 veterinärer i Sverige, varav cirka 300 är distriktsveterinärer anställda av Jordbruksverket och cirka 70 är besiktningsveterinärer anställda av Statens livsmedelsverk (Livsmedelsverket).⁵

Figur 1.1 presenterar djurskyddets centrala aktörer och det system som styrs av djurskyddslagen. Det är viktigt att komma ihåg att det alltid är djurägaren som är ansvarig för att djuren behandlas väl.

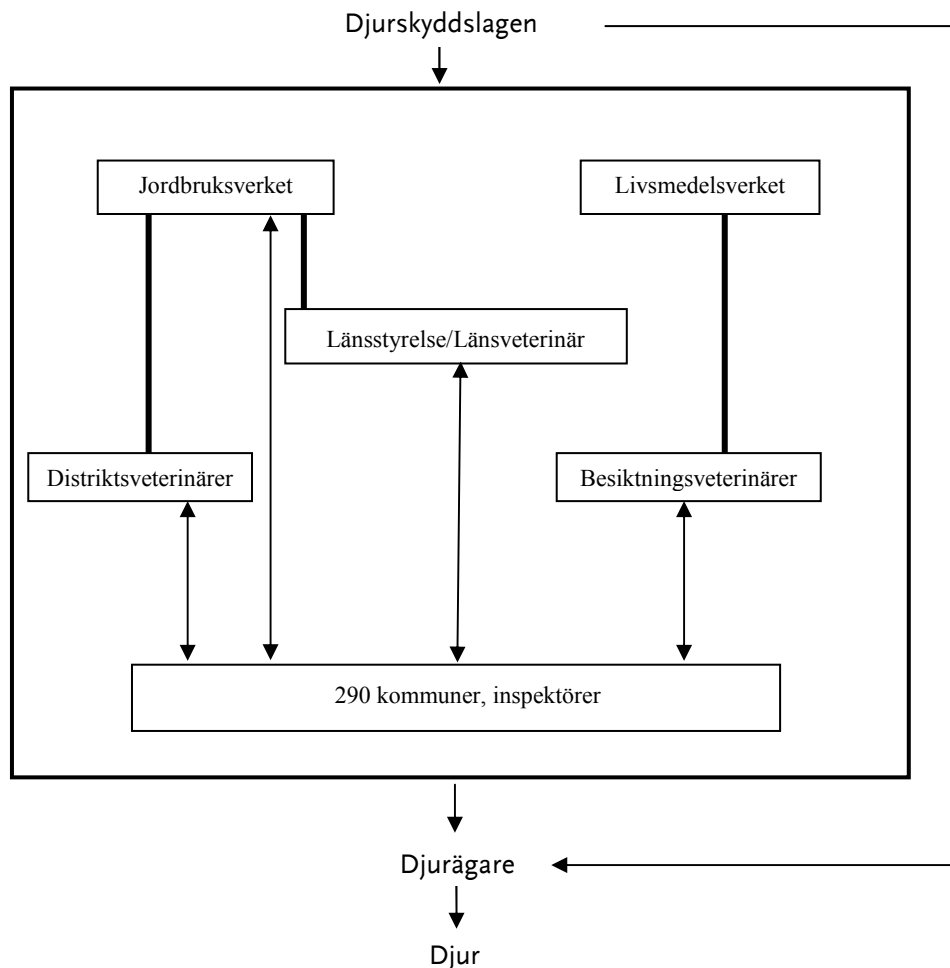
² Djurskyddslagen 1988:534.

³ Jordbruksstatistisk årsbok och Jordbruksverket 1998.

⁴ Riksdagsbeslut 2003-02-05 baserat på utskottsbetänkande 2002/03: MJU5.

⁵ Läkemiddelsstatistik AB.

Figur 1.1 Djurskyddssystemet

Ett antal utredningar kring djurskyddet har gjorts sedan djurskyddslagen kom. I flera av dessa har problem beskrivits som enligt utredarna visar att djurskyddet inte fungerar tillfredsställande. Exempel på detta är att kommunerna genomför för få tillsynsbesök samt att inspektörerna har för lite kompetens och bristande resurser. Ett annat problem är hur veterinärernas roll inom djurskyddet ska utformas. Flera utredningar har uppmanat till förändring inom systemet, men få faktiska förändringar har genomförts. I många fall har det varit omorganisationer som föreslagits.

Trots de problem som lyfts fram framförs det ofta i olika sammanhang att Sverige är bäst i världen på djurskydd. De goda levnadsförhållandena som djuren anses ha är till exempel ett av argumenten för att svenska konsumenter ska handla svenskt kött. Samtidigt inträffar grova överträdelser mot djurskyddslagen. Dessa händelser, som ofta får stort utrymme i med-

ierna, bör dock ses som extremfall och ger inte en allmän bild av hur djurskyddet fungerar i Sverige.

1.2 Syfte och avgränsningar

Mot bakgrund av regeringens och riksdagens höjda ambitioner inom djurskyddet och de delvis motstridiga bilder av kvaliteten på djurskyddsarbetet som förs fram i utredningar och i den allmänna debatten, anser Riksrevisionen att det finns ett behov av att granska hela djurskyddssystemet.

Inför bildandet av den nya djurskyddsmyndigheten finns dessutom särskild anledning att belysa hur de statliga myndigheterna arbetar för att styra och stödja de kommunala och regionala tillsynsmyndigheterna.

1.2.1 Syfte

Det övergripande syftet med granskningen är att ta reda på om djurskyddstillsynen i Sverige fungerar på ett effektivt sätt.

Nedanstående sex punkter preciserar vad vi i denna granskning menar med ett effektivt fungerande djurskydd.

1. Att styrning och stöd lämnas från centrala myndigheter till lokala och regionala aktörer i systemet, till exempel i form av förebyggande aktiviteter samt uppföljning och stöd.
2. Att ansvariga myndigheter har kunskap om djurskyddsobjekten i systemet, till exempel var de finns och hur många de är.
3. Att det på alla nivåer inom systemet finns tillräckliga resurser i relation till de uppgifter som finns.
4. Att aktiviteten inom djurskyddet är tillräcklig på alla nivåer, exempelvis att återkommande tillsyn utförs och att anmälningar vid misstanke om brott mot djurskyddslagen görs.
5. Att de som arbetar med djurskydd har ändamålsenlig kunskap.
6. Att det inom djurskyddet finns tillräckligt samarbete mellan aktörerna.

1.2.2 Avgränsningar

Granskningen utgår från den struktur som finns i dag, med central tillsynsmyndighet, regional samordningsnivå och den kommunala tillsynen. Vidare utgår granskningen från redan föreslagna förändringar, främst beslutet om att inrätta en ny djurskyddsmyndighet i januari 2004. Eftersom granskningen startade och till stora delar genomfördes på Riksrevisionsverket har Rege- ringskansliet inte granskats (Riksrevisionsverket hade inte det mandatet).

Följande aktörer som också arbetar med djurskyddsfrågor har inte heller granskats:

Kommunerna har inte granskats, de omfattas inte av Riksrevisionens mandat. Dock har vi hämtat ett omfattande underlag från kommunerna för att kunna granska de centrala och regionala statliga myndigheterna.

Privata veterinärer ingår inte i granskningen, främst av den anledningen att de inte är statligt anställda och därför inte ingår i vårt granskningsmandat.

Centrala försöksdjursnämnden har till uppgift att samordna och planera frågor som rör försöksdjur. Nämnden ingår inte i granskningen, då försöksdjur utgör en specialiserad del av djurskyddet.

Polis och åklagare har inget ansvar för att övervaka att djurskyddslagen efterlevs utan kommer in i ett senare skede i djurskyddsärendena, därför är de inte granskade. Polis verkställer andra myndigheters beslut, och åklagare åtalar vid misstanke om brott.

1.3 Metod och genomförande

1.3.1 *Metod*

Djurskyddsarbete sker på lokal, regional och central nivå. För att få en bild av hur systemet fungerar har vi studerat samtliga nivåer. Följande aktörer ingår: Jordbruksverket, Livsmedelsverket, distriktsveterinärer, besiktningsveterinärer, länsstyrelser och kommunala djurskyddsinspektörer (fortsättningsvis benämnda inspektörer). Vi har gjort en genomgång av de senaste tio årens utredningar och enkätundersökningar inom området. Den statistik och andra relevanta uppgifter som vi använder är framför allt från åren 1998–2002. Granskningen har genomförts från hösten år 2002 fram till hösten år 2003 och beskriver därmed tillståndet i systemet under denna tid. Nedan presenteras en modell för hur granskningen är upplagd.

Figur 1.2 Granskningsmodell

	Nivå i systemet	Undersökt grupp	Metod	Omfattning
Del I	Lokal	Kommunala djurskyddsinspektörer samt statliga distriktsveterinärer och besiktningsveterinärer.	Telefonintervju med hjälp av ARS Research AB. ⁶	Cirka 400 inspektörer, 300 DV och 80 BV. Totalundersökning.
Del II	Regional	Länsstyrelserna: länsveterinärer, byggnadskonsulenter, jurister.	Intervjuer.	Urval av 6 län. Cirka 20 personer.
Del III	Central	Ansvariga chefer och handläggare på Jordbruksverket och Livsmedelsverket.	Intervjuer.	Cirka 10 personer.

Del I av granskningen genomfördes med hjälp av telefonintervjuer med de yrkesgrupper som arbetar direkt med djuren. Intervjuerna riktades därför till samtliga inspektörer, distriktsveterinärer och besiktningsveterinärer. Syftet med intervjuerna var att få kunskap om hur djurskyddet fungerar i praktiken i hela landet vad gäller bland annat resurser, aktivitet och samarbete. Riksrevisionen har inget mandat att granska kommunal verksamhet så intervjuerna av inspektörerna är främst ett underlag till granskningen av hur de centrala och regionala myndigheternas arbete med djurskyddet fungerar. Svarsfrekvensen var för inspektörerna 88 procent, för distriktsveterinärerna 89 procent och för besiktningsveterinärerna 92 procent.

Del II i granskningen syftar till att ta reda på hur länsstyrelserna arbetar med att samordna djurskyddstillsynen i sina län. Därför genomförde vi intervjuer med länsveterinärer, byggnadskonsulenter och jurister på sex utvalda länsstyrelser. De sex länsstyrelserna avspeglar de olika förutsättningarna för djurskydd i landet då det gäller antal djur, länets storlek och geografisk placering. Motiveringen är att tillsyn och veterinär aktivitet i första hand är beroende av hur många tillsynsobjekt och djurägare som finns i ett län.

Del III i granskningen fokuserar på hur det centrala ansvaret för djurskyddet har hanterats av de centrala myndigheterna. Ett urval av handläggare

⁶ ARS Research AB har på uppdrag av Riksrevisionsverket genomfört telefonintervjuer med samtliga djurskyddsinspektörer, besiktningsveterinärer och distriktsveterinärer. Svarsfrekvensen har för samtliga grupper legat på över 90 procent. Se bilaga.

⁷ Distriktsveterinärer.

⁸ Besiktningsveterinärer.

och ansvariga chefer på Jordbruksverket och Livsmedelsverket har intervjuats. Intervjuerna har främst handlat om hur systemet fungerar och hur de centrala myndigheterna styr och följer upp. Syftet med intervjuerna på de centrala myndigheterna är att se hur det praktiska arbetet överensstämmer med intentionerna samt hur de arbetar med att stödja regionala och lokala aktörer.

Förutom intervjupersonerna i de tre ovan presenterade delstudierna har vi haft kontakt med en rad andra personer inom området. Bland annat har enskilda personer från näringen, privata veterinärer, personal från Sveriges lantbruksuniversitet, länsveterinärer och inspektörer också intervjuats. Informationsbesök har genomförts på Sveriges Veterinärförbund och på ett djursjukhus. Totalt har ett 20-tal personer kontaktats utöver delstudierna.

1.3.2 *Analys*

De tre nivåernas aktörer har olika ansvar, uppgifter och roller i det arbete som bedrivs för att djurskyddstillsynen ska fungera enligt de intentioner som finns i lagstiftningen. Vi har i granskningen utgått från de formella krav som finns på aktörerna och ställt dessa mot deras egna och andras uppgifter om vad de faktiskt gör. I analysen ifrågasätts alltså inte tankarna bakom hur systemet är tänkt att fungera. Varje nivå i systemet presenteras och analyseras efter sitt ansvar och sina uppgifter. Det innebär att de beskrivningar och den analys som görs i rapporten ser olika ut för de tre nivåerna.

1.3.3 *Granskningens genomförande*

Granskningen inleddes i oktober 2002 på Riksrevisionsverket och fortsatte inom Riksrevisionen från den 1 juli 2003 för att avslutas i november samma år. Följande personer har arbetat i projektet: Charlotta von Porat (projektledare), Leif Antell, Anna Dubaric Norling och Anna Lundmark. En del av granskningen har genomförts i samarbete med ARS Research AB.

Hela rapporten eller de delar av rapporten som berör respektive myndighet har faktagranskats av Jordbruksverket, Livsmedelsverket, länsstyrelser, Kommunförbundet och representanter för den nya Djurskyddsmyndigheten.

1.4 **Läsanvisning**

Rapporten är disponerad så att den kan läsas på olika sätt. Kapitlen 2–5 ger en bakgrundsbeskrivning och i kapitel 6 presenteras resultaten från den datainsamling som gjorts. I tre bilagor finns utförliga presentationer av den lokala, regionala och centrala nivåns arbete med djurskyddstillsyn. I kapitlen 7 och 8 presenteras analys och rekommendationer. Kapitel 7 inleds med Riksrevisionens samlade bedömning.

- Kapitel 2 innehåller en kort genomgång av de lagar och föreskrifter som finns för djurskyddet.
- Kapitel 3 beskriver aktörerna som finns i djurskyddssystemet och deras uppgifter.
- Kapitel 4 ger en beskrivning av vilka djur som berörs av djurskyddslagen samt i vilka geografiska områden de finns.
- Kapitel 5 består av en genomgång av tidigare utredningar på området.
- Kapitel 6 beskriver djurskyddsarbetet i landet med utgångspunkt i resultaten från de intervjustudier som vi genomfört. Syftet är att ge en bild av hur djurskyddsarbetet bedrivs i praktiken på de olika nivåerna. Hur har Jordbruksverket skött styrningen av djurskyddsarbetet i Sverige? Hur har länsstyrelserna hanterat sin samordningsroll? Hur aktiva är inspektörer och veterinärer i arbetet med djurskyddstillsynen?
- Kapitel 7 innehåller Riksrevisionens analys och bedömningar av hur djurskyddet fungerar utifrån de krav som finns i dag.
- Slutligen, i kapitel 8, lämnar Riksrevisionen rekommendationer till de ansvariga myndigheterna, framför allt till den nya Djurskyddsmyndigheten.

2 Lagar och föreskrifter

Nedan följer en presentation och genomgång av de centrala delarna av djurskyddslagen och andra viktiga styrdokument som reglerar djurskyddet.

2.1 Djurskyddslagen

Djurskyddslagen är den lag som i första hand reglerar djurskyddet. Djurskyddsförordningen⁹ och föreskrifter som utfärdas av regeringen eller Jordbruksverket, i de fall det bemyndigats av regeringen, är andra exempel på dokument som styr djurskyddet. Förutom dessa finns Jordbruksverkets allmänna råd¹⁰ i anslutning till djurskyddslagen om hur framför allt den kommunala tillsynen bör bedrivas.

Djurskyddslagen avser husdjur och djur som finns inom närings- och forskningsverksamhet. Lagens portalparagraf fastställer att djur ska behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande. Lagen omfattar fördelning av ansvar, uppgifter och tillsyn av djurskyddet.

2.1.1 *Djur ska behandlas väl*

Djurägare har skyldighet att se till att djuret har tillräckligt med vatten och foder. Djuren ska ha tillräckligt med skydd för väder och vind samt ses till regelbundet. De ska ha tillräckligt med utrymme. Djur ska befinna sig i en god djurmiljö, vilken ska främja deras hälsa och ge dem möjlighet att bete sig naturligt.

Djur får inte överansträngas, drivas på eller agas. De får inte heller hållas bundna på ett för djuret plågsamt sätt eller som inskränker behövlig rörelsefrihet, vila eller skydd. En djurtransport ska vara lämplig för ändamålet, djuret ska skyddas mot stötar, värme och kyla.

2.1.2 *Tillsyn*

Jordbruksverket är den centrala tillsynsmyndigheten med ansvar för att se till att djurskyddslagen efterlevs. På lokal nivå ligger ansvaret på kommunernas miljö- och hälsoskyddsnämnd eller motsvarande nämnd. Kommunen ska ha tillgång till djurskyddsutbildad personal för att utföra sitt uppdrag. Polismyn-

⁹ Förordning 1988:539.

¹⁰ Statens Jordbruksverks allmänna råd om tillsyn m.m. 2000:4 i anslutning till djurskyddslagen om tillsyn m.m.

digheten ska lämna hjälp om det behövs när tillsyn utförs. Länsstyrelsens tillsynsroll regleras i länsstyrelseinstruktionen¹¹ och djurskyddsförordningen.

Tillsynsmyndigheten har rätt att komma in på områden och i byggnader där djur finns. Inspektörer har också rätt att besiktiga, göra undersökningar, ta prover samt få tillgång till information och relevanta dokument. Kommunerna kan utfärda föreläggande med eller utan vite om en djurägares ansvarstagande brister. De har också rätt att ta ut avgift för sin tillsyn.

2.1.3 *Förbud och omhändertagande*

Länsstyrelsen har rätt att förbjuda personer att ha ett specifikt djurslag och i vissa fall att ha djur över huvud taget. De har även en möjlighet att begränsa antalet djur. Detta kan exempelvis ske om djurägaren har försummat vården av ett djur, blivit dömd för djurplågeri eller för upprepade brott mot djurskyddslagen. I sådana fall kan länsstyrelsen besluta att djuret ska tas om hand. Det praktiska omhändertagandet ansvarar polisen för. Även förvaring, försäljning och avlivning av djur är polisens ansvar.

2.2 **EG-lagstiftning**

Det finns ett antal direktiv och förordningar inom EG-rätten, som berör djurskyddet. Förordningar är direkt gällande i medlemsländerna från den dag då de beslutas. De står över nationell lagstiftning. Direktiv ska införlivas i nationell lagstiftning och innehåller ofta minimiregler. Länderna ges här en möjlighet att harmonisera den egna lagstiftningen. Det finns generella direktiv på djurskyddsområdet men även djurslagsspecifika direktiv rörande bland annat kalvar och svin. Speciella situationer som slakt och djurtransporter regleras också. Sverige har i flera fall undantag från EG-bestämmelserna samt en i många fall strängare lagstiftning. Detta kan på sikt förändras beroende på utvecklingen inom EU.

2.3 **Veterinärinstruktionen**

Som statligt anställda veterinärer har distriktsveterinärerna ett ansvar att upprätthålla dygnstäckande djursjukvård inom sitt distrikt. Distriktsveterinärernas roll i djurskyddet definieras i den allmänna veterinärinstruktionen¹². Alla veterinärer ska anmäla bristande djurskydd till inspektören, om problemet inte rättas till. Definition av besiktningsveterinärernas uppgifter inom djurskyddet finns i Livsmedelsverkets föreskrifter med instruktion för besikt-

¹¹ Förordning 1997:1258 med länsstyrelseinstruktion.

¹² Förordning (1971:810) med allmän veterinärinstruktion.

ningsveterinärorganisationen¹³ och i den allmänna veterinärinstruktionen. Besiktningsveterinärerna ska i sitt arbete bevaka att djurskyddet efterlevs under djurens vistelse på slakteriet.

Från och med den första juli 2003 ökade besiktningsveterinärernas ansvar inom djurskyddet på slakterierna genom en förändring i djurskydds-förordningen.¹⁴

¹³ Statens Livsmedelsverks föreskrifter SLV FS 1991:9.

¹⁴ Djurskyddsförordningen (2003:254) 32 §.

3 Aktörer som arbetar med djurskydd

Nedan följer en närmare beskrivning av de tidigare presenterade aktörerna i djurskyddssystemet.

3.1 Centrala myndigheter och statliga veterinärer

Jordbruksverket har det centrala tillsynsansvaret för djurskyddslagen. På Jordbruksverket arbetar cirka 15 årsarbetskrafter med frågor som rör djurskydd. Verket ska samordna de tillsynsinsatser som övriga tillsynsmyndigheter gör samt även lämna råd och hjälp till tillsynsmyndigheterna. Verket har även till uppgift att arbeta för ett gott hälsotillstånd hos djuren och för att bekämpa och förebygga smittsamma sjukdomar. Jordbruksverket har vidare ansvar för att ny teknik inom animalieproduktionen prövas med hänsyn till djurskydd och djurhälsa. Dessa så kallade ny teknikärenden gäller främst lantbrukets djur, men även annan produktion som pälsdjursuppfödning.¹⁵

Jordbruksverket är chefsmyndighet för distriktsveterinärorganisationen. Distriktsveterinärerna har till uppgift att organisera en dygns- och rikstäckande djursjukvård, främst för djur inom lant- och skogsbruk. De ska också bedriva förebyggande djurhälsovård och så kallade offentliga veterinäruppdrag som exempelvis kontroller enligt EU:s mjölkdirektiv.¹⁶

Distriktsveterinärerna är knutna till stationer och arbetar till stor del på samma sätt som en privat veterinär. Det finns cirka 300 distriktsveterinärer fördelade på 72 distriktsveterinärstationer.¹⁷ Under år 2002 genomförde distriktsveterinärerna 454 580 behandlingar, varav 178 655 utfördes på lantbrukets djur.¹⁸

Livsmedelsverket har ansvar för livsmedelskontrollen i landet. På både stora och små slakterier sker detta via besiktningsveterinärer, som kontrollerar djuren såväl före som efter slakt. Utöver köttkontroll ansvarar besiktningsveterinärerna även för övrig tillsyn, till exempel att hygien i lokalerna sköts samt att föreskrifterna efterlevs. Besiktningsveterinärerna ansvarar i första hand för dessa olika kontroller, men ska också vara uppmärksamma

¹⁵ Under perioden 2000 - 2002 har 14 ärenden godkänts enligt Jordbruksverkets årsredovisning 2002.

¹⁶ Direktiv 92/46/EEG om hygienregler för produktion av mjölk och mjölkbaserade produkter på marknaden.

¹⁷ Jordbruksverket intervju. Antalet distriktsveterinärstationer som uppges varierar mellan olika källor.

¹⁸ Jordbruksverkets årsredovisning 2002 sidan 54.

på djurskyddet och hanteringen av djur i samband med transport, bedövning och vistelse på slakteri.¹⁹

Besiktning veterinärerna är anställda av Livsmedelsverket och knutna till specifika slakterier. Vid stora slakterier finns fast placerade besiktning veterinärer. Vid de små slakterierna inspekteras endast köttet.²⁰ Vid hygieniska missförhållanden på slakterierna är besiktning veterinärerna skyldiga att rapportera till Livsmedelsverket centralt.

Besiktning veterinärerna har även skyldighet att anmäla djurskydds brott till kommunerna samt anmäla om missförhållanden i djurskyddet inte rättats till.²¹ Besiktning veterinärorganisationen har cirka 180 årsarbetskrafter, varav 85 utgörs av besiktning veterinärer. Resterande årsarbetskrafter är vidare utbildade slaktare som assisterar besiktning veterinärerna.²²

3.2 Länsstyrelser

Länsstyrelserna har ansvaret för djurskyddet inom länet. De ansvarar för tillsyn av veterinärpraktiker och samordnar smittskyddet i länet. Länsstyrelsen har ansvar för djurskyddsutbildning och för att samordna den kommunala djurskydds- och livsmedelstillsynen.

Länsstyrelsen har rätt att utfärda förbud mot att inneha djur och beslutar om omhändertagande, försäljning och avlivning av djur. Länsstyrelsen är vidare överprövningsmyndighet för djurskyddet och prövar kommunens beslut om det överklagas. Länsstyrelsen förprövar och inspekterar även djuranläggningar.²³ Länsveterinären har det övergripande ansvaret för länsstyrelsens arbete med djurskydd. Även annan personal på länsstyrelsen arbetar med frågor som rör djurskyddet, exempelvis förprovning av djurstallar och juridiska frågor. I dag finns cirka 40 länsveterinärer.

3.3 Kommuner

Den lokala djurskyddstillsynen ansvarar kommunernas miljö- och hälsoskyddsnämnd eller motsvarande nämnd för. Dessa nämnder har ansvar för fyra områden: miljöfarlig verksamhet, hälsoskydd, livsmedel och djurskydd.

Hur arbetet med miljö- och hälsoskydd i Sveriges 290 kommuner är organiserat varierar från kommun till kommun. Den vanligaste konstellationen är en nämnd för bygg och miljö där även djurskyddsfrågor behandlas.

¹⁹ SLV FS 1991:9 2., 4 §§.

²⁰ SOU 1996:13 sidan 82.

²¹ Livsmedelsverkets instruktioner till besiktning veterinärerna SLVFS 1991:9 och veterinärinstruktionen 4 §.

²² Enligt Veterinärförbundet.

²³ Djurskyddslagen 27 §§, 29 §§, 31 §§, 38 §§.

På kommunal nivå finns inom djurskyddet totalt cirka 140 inspektörsårsarbetskrafter.

Inspektören ska kontrollera anmälningar mot djurägare och utöva kontinuerlig tillsyn över verksamheter i branschen, så kallade tillsynsobjekt. Tillsynsobjekt är till exempel djurmarknader, utställningar, ridanläggningar, kennlar och lantbruk. De allmänna råden från Jordbruksverket ska ge praktisk vägledning till kommunernas tillsynsverksamhet. Dessa råd är vägledande och ej tvingande för kommunerna. Det finns inte heller sanktionsmöjligheter mot kommuner som inte följer råden. Kommunen prövar även tillstånd för verksamheter som är yrkesmässiga eller har stor omfattning. Exempel på detta är kennlar, ridskolor och pålsdjursuppfödning.²⁴

3.3.1 *Kommunernas tillsyn*

Tillsynen kan enligt råden bedrivas på tre sätt: planerad tillsyn, tillsyn via anmälningar samt projektinriktad tillsyn. Den planerade tillsynen bör genomföras kontinuerligt. Tillsyn efter anmälan ska följas direkt av en inspektion. Den projektinriktade tillsynen kan initieras från lokal, regional eller central nivå i systemet.

För att kunna utöva djurskyddstillsyn krävs att kommunerna har vetskap om var djuren finns och hur djuren har det. De allmänna råden ger rekommendationer om vilka djurmiljöer och tillsynsobjekt som ska inspekteras regelbundet eller vid behov. Förteckningen i de allmänna råden innehåller djurhållare som har djur av ekonomiska skäl: lantbrukare, kennlar, ridskolor, djurparker, slakterier och så vidare.²⁵ Tillsynen över sällskapsdjur sker enbart via anmälningar. Det finns en stor osäkerhet kring hur många tillsynsobjekt som finns i landet, inget centralt register över tillsynsobjekten existerar. Register bör däremot, enligt de allmänna råden, upprättas i varje kommun. År 1998 gjorde Jordbruksverket en uppskattning av antalet tillsynsobjekt till cirka 100 000 totalt. Den största kategorin tillsynsobjekt är anläggningar för lantbrukets djur, cirka 60 000 stycken. Vidare finns det cirka 30 000 stallar och ridanläggningar i landet. De övriga typerna av tillsynsobjekt förekommer i mycket mindre omfattning. Till exempel finns cirka 2 800 kennlar och cirka 140 slakterier.

3.3.2 *Kommunernas tillsyn och EU*

Från EU ställs krav på återrapportering om bland annat tillsynsaktivitet och antal djur.²⁶ Den årliga återrapportering som Jordbruksverket kräver in av

²⁴ Djurskyddslagen 16 §.

²⁵ Förteckning finns i Jordbruksverkets allmänna råd till DL 2000:4.

²⁶ Direktiv 98/58.

kommunerna om tillsynen och hur den bedrivs föränleds av de krav som direktivet ställer. EU-direktiv med minimiregler som införlivas i den nationella lagstiftningen ska kunna kontrolleras av kommissionen. Kommissionen kan därför kräva uppgifter om hur den kommunala tillsynen bedrivs av Sverige.

3.4 Polis och åklagare

Polismyndigheten ska hjälpa till vid tillsyn, om detta begärs och behövs. Vidare har polisen ansvar för omhändertagande, förvaring, avlivning och försäljning av djur. Vid misstanke om brott mot djurskyddslagen ska åklagare väcka åtal.

4 Djur som omfattas av djurskyddslagen

Här följer en kort beskrivning av vilka djur som berörs av djurskyddslagen samt i vilka geografiska områden de finns. Dessutom ges en kort beskrivning av var slakterierna finns i Sverige.

4.1 Lantbrukets djur

Totalt finns cirka 9,7 miljoner lantbruksdjur²⁷ i Sverige. Djurens fördelning i landet är mycket ojämn. Den officiella statistik över djur som finns i Sverige behandlar framför allt lantbrukets djur, bland annat husdjursräkningen som genomförs årligen av Jordbruksverket. Statistik över andra djurslag finns inte redovisad på samma systematiska sätt.

Antalet lantbruksdjur i länen varierar mellan 70 000 i Norrbotten och Jämtland till drygt 2,2 miljoner i Skåne. Det finns en nord- och syd-fördelning i antalet djur, få djur i norr och många i söder. 94 procent av lantbruksdjuren finns i Svealand och Götaland.

Svin är det djurslag som har mest ojämn fördelning i landet. Skåne, Halland och Västra Götaland har 61 procent av alla svin i landet.²⁸

Nötkreaturen är mer jämnt fördelade, även om Västra Götaland har allra flest. Östergötlands, Jönköpings, Kalmar, Skåne och Hallands län är också län med många nötkreatur.²⁹ Hönsens fördelning liknar svinens, det finns en klar skillnad mellan norra och södra Sverige. Tre län har dominans bland hönsen. Skåne har flest, 1,3 miljoner höns, Östergötland med en miljon höns ligger på andra plats och Västra Götaland på tredje med 700 000 höns.³⁰ Fåren, den fjärde gruppen djur i husdjursstatistiken, är även de ganska jämnt fördelade, bortsett från den återkommande nord- och syd-skillnaden. Västra Götaland är det färtätaste länet, tätt följt av Gotland. Tre län kommer på en delad tredje plats. Dessa är Skåne, Östergötlands och Kalmars län.³¹

4.1.1 Jordbrukets struktur i förändring

Statistik visar att antalet lantbruksdjur minskar, likaså antalet lantbruk. Från att det har funnits många små lantbruk går utvecklingen mot att allt fler

²⁷ Med lantbruksdjur menas svin, nötkreatur, får och fjäderfä/värphöns.

²⁸ Jordbruksstatistisk årsbok 2001, sidan 93, Tabell 6.10.

²⁹ Jordbruksstatistisk årsbok 2001, sidan 87, Tabell 6.4.

³⁰ Jordbruksstatistisk årsbok 2001, sidan 98, Tabell 6.15.

³¹ Jordbruksstatistisk årsbok 2001, sidan 90, Tabell 6.7.

stora men få lantbruk tar över marknaden. Den här utvecklingen har pågått under lång tid i Sverige.³²

4.2 Sällskapsdjur

Det finns ingen systematisk förteckning över antalet sällskapsdjur liknande husdjursräkningen. Men föreningen Manimalis har enligt Jordbruksverket en god uppfattning om antalet sällskapsdjur i Sverige. Enligt föreningen finns drygt 3,2 miljoner sällskapsdjur i 1,5 miljoner hushåll.³³

I en äldre rapport om djurskyddstillsynen som Jordbruksverket gav ut år 1998 uppskattas antalet mindre sällskapsdjur³⁴ till sammanlagt cirka 3,5 miljoner.³⁵ Uppskattningen är baserad bland annat på några djurorganisationers register. En studie gjord av Statistiska centralbyrån år 2000 visar att antalet fritidshästar är cirka 300 000 i landet. Det finns ingen kunskap om hur många sällskapsdjur som finns i de olika länen.

4.3 Slakterier

Totalt finns slakterier i 32 av landets kommuner. Slakterierna finns främst i län med många djur. Två län är helt dominerande i slakteribranschen: Skåne med tjugofyra slakterier och Västra Götaland med tolv. Hallands län har sex stycken och övriga län har ett till fyra slakterier. I Värmland finns inga slakterier.

³² Husdjursräkningen 2002.

³³ Manimalisrapporten år 2000 www.manimalis.com.

³⁴ Hit räknas katter, hundar och övriga smådjur som fåglar, gnagare och reptiler.

³⁵ Jordbruksverket 1998:13 sidan 41 – 46.

5 Utredningar om djurskyddet under 90-talet

Här följer en kort summering av de viktigaste utredningarna som berör djurskyddet. Syftet är att presentera i vilket sammanhang de är gjorda, vad deras uppdrag har varit och vad som föreslagits för att förbättra djurskyddet. De utredningar vi valt att ta upp sträcker sig från år 1991 till år 2000.

5.1 Djurskyddstillsynen

Utredningarna om djurskyddstillsynen har lagt olika perspektiv på djurskyddet men kretsar i stort sett kring samma problem över en tioårsperiod. Utredningarna har både föreslagit strukturella förändringar och förändringar av uppgifter för enskilda aktörer.

I ett regeringsbeslut 1991³⁶ fick Sveriges lantbruksuniversitet i uppgift att anordna en tiopoängskurs i djurskydd. Kurserna förlades till Skara³⁷, redan samma år kunde utbildningen påbörjas och 20 inspektörer hade möjlighet att gå på kurserna.³⁸

Jordbruksverket konstaterar i en rapport från år 1991³⁹ att kommunerna har för små resurser för djurskyddstillsyn, merparten har mindre än en halv tjänst för djurskyddsfrågor. Kommunerna efterfrågar samtidigt tydligare kompetenskrav för inspektörerna.

Då Riksdagens revisorer⁴⁰ granskar djurskyddet några år senare, år 1994, är det som en delutredning med perspektivet statlig tillsyn på olika områden, varav djurskyddet är ett.

Nu efterfrågar kommunerna mer vägledning om hur tillsynen konkret ska gå till. Bland annat anses djurskyddslagen otydlig, och juridisk prövning ställer krav på veterinärmedicinsk kompetens.

Många inspektörer har låg kompetens. Riksdagens revisorer framhåller att inspektörerna bara kan ägna en mindre del av sin tjänst till djurskyddsfrågor, vilket försvårar kompetensutveckling. Resurserna är små och den faktiska tillsynen i kommunerna varierar. Det finns även exempel på samarbete mellan kommunerna om hela eller delar av tillsynen.

³⁶ Regeringsbeslut den 31 januari 1991.

³⁷ De fortbildningskurser som ges i Skara arrangeras av Umeå universitet i samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet i Skara och finansieras av Jordbruksverket.

³⁸ Tillsyn enligt djurskyddslagen 1991, Jordbruksverket rapport 1992:3.

³⁹ Jordbruksverket rapport 1992:3.

⁴⁰ Riksdagens revisorer rapport 1993/94:5 Tillsyn över djurskydd.

Kommunerna har sedan djurskyddslagen omarbetades år 1988 rätt att ta ut avgifter för tillsynen. Cirka hälften av kommunerna har infört avgifter, men djurhållarna är negativa, och många djurskyddsinspektörer anser sig inte ha tillräcklig kompetens för att våga ta betalt.

År 1996 kommer en mer grundlig utredning, Offentlig djurskyddstillsyn.⁴¹ Riksdagens revisorers granskning hade bland annat pekat på de stora resursbristerna och den skiftande kvaliteten i den lokala tillsynen. Jordbruksverkets rapport från år 1995⁴² om djurskyddstillsynen, som var en följd av Riksdagens revisorers granskning⁴³, kompletterade den bilden och visade att de redan konstaterade bristerna fortfarande kvarstod. Mot denna bakgrund ansåg regeringen att det behövdes en översyn av hur djurskyddstillsynen fungerade.

Utredningen kom fram till att tillsynen i kommunerna fortfarande var otillfredsställande. Flera kommuner har ingen tillsyn alls, andra har en alltför låg tillsynsfrekvens. Flertalet kommuner saknar register över tillsynsobjekten eller har register som inte var tillräckligt heltäckande. Återigen framhålls att inspektörernas kompetens är otillräcklig, bara ungefär hälften av kommunerna har djurskyddsutbildad personal.

Även de bristande resurserna för kommunernas tillsyn tas upp, drygt 55 procent av kommunerna har högst 25 procent av en tjänst för djurskyddstillsyn. Samarbeta mellan kommunerna skulle kunna stärka tillsynen till viss del, anser utredningen. Men det finns lagliga hinder för en inspektör att utföra tillsyn i en annan kommun.

Samarbetet med distriktsveterinärerna och deras insatser för att stärka tillsynen nämns. Distriktsveterinärerna anmäler förhållandevis sällan efterstätt djurhållning till kommunerna och djurskyddsinspektörerna.

Kompetensen i djurskydd och juridik bör förbättras hos djurskyddsinspektörerna. Ett förslag är att 20 poängs djurskyddsutbildning ska bli ett krav inskrivet i djurskyddslagen. Utbildningen i Skara bör även öppnas för andra personer än kommunala inspektörer, som arbetar med tillsyn enligt djurskyddslagen.

Utredningen föreslår att en paragraf i djurskyddslagen ska göra det möjligt för kommunerna att samarbeta. Samarbetet mellan kommuner och veterinärer bör öka. Detta ska uppnås genom att alla veterinärer ska ha anmälningsskyldighet till kommunen om de i sin yrkesutövning upptäcker att djurskyddslagen inte följs. Anmälningsskyldigheten föreslås även gälla besiktningsveterinärerna. Detta föreslås bli reglerat i veterinärinstruktionen. Utredningen föreslår även att länsveterinärerna anordnar fler sammankomster för veterinärer och djurskyddsinspektörer så att samarbetet underlättas.

⁴¹ SOU 1996:113 Offentlig djurskyddstillsyn.

⁴² Djurskyddstillsyn 1994, Rapport från Jordbruksverkets arbetsgrupp, januari 1995.

⁴³ Riksdagens revisorer 1993/94:5 Tillsyn av djurskydd.

Jordbruksverket bör anordna temadagar för tillsynsmyndigheternas personal och initiera projektinriktad tillsyn för att på så sätt särskilt uppmärksamma eventuella problemområden. Dessutom bör samordningskonferenser för länsstyrelserna anordnas.

År 2000 kommer en offentlig enmansutredning⁴⁴ med ett annat perspektiv på djurskyddet. Utgångspunkten är inrättandet av en ny djurskyddsmyndighet och hur djurskyddet kan organiseras för att tillfredsställa EU:s krav. I direktiven kan man läsa att regeringen anser att man, med tidigare utredningar som underlag, behöver förbättra den svenska djurskyddstillsynen. Flera tidigare utredningar har konstaterat att den lokala tillsynen som kommunerna ansvarar för i många fall är ojämn och otillräcklig. I direktiven hänvisas även till utredningen Djurförsök⁴⁵ som menar att det effektivaste kanske vore en ny särskild myndighet som enbart har att verka för frågor som rör djurskydd, såväl för försöksdjur som för andra djur.

Enligt utredaren finns problem med nuvarande organisation av djurskyddet. Organisationen tillfredsställer inte de formella kraven från EU då det gäller tillsynen. Det saknas också tillräckligt vetenskapligt underlag för att ta ställning i olika djurskyddsfrågor, beroende på att den tillämpade forskningen inte varit tillräckligt omfattande.

Utredaren föreslår att alla djurskyddsfrågor samlas hos en statlig myndighet. Därmed skulle EU:s krav på en behörig myndighet och EU-direktiven om lokal tillsyn tillgodoses. Myndigheten beräknas omfatta 150 årsarbetskrafter centralt, 270 distriktsveterinärer regionalt och 250 årsarbetskrafter för lokal tillsyn. Därutöver bör kraven på veterinärernas medverkan i tillsynen stärkas. Anmälningsskyldighet vid brister i djurhållningen ska gälla alla veterinärer, det vill säga även privata veterinärer och besiktningsveterinärer. Detta bör skrivas in i veterinäristruktionen.

5.2 Den veterinära verksamheten

Utredningarna om den veterinära verksamheten är inte lika omfattande som utredningarna om djurskyddstillsynen. En mer omfattande offentlig utredning om den veterinära verksamhetens behov, organisering och finansiering presenterades år 1992⁴⁶. Tio år senare, år 2002, granskade Riksdagens revisorer⁴⁷ den veterinära verksamheten i ett delprojekt som ingår i en större granskning benämnd Myndigheter på marknaden.

⁴⁴ SOU 2000:108 Ett förbättrat djurskydd.

⁴⁵ SOU 1998:75 Djurförsök.

⁴⁶ SOU 1992:88 Veterinär verksamhet – behov, organisation och finansiering.

⁴⁷ Riksdagens revisorer 2002/03:4 Villkoren för veterinär verksamhet.

Utgångspunkten för den offentliga utredningen år 1992 var både behovet av en allmän översyn av veterinär verksamhet och kravet på en effektivare organisation av distriktsveterinärerna.

Distriktsveterinärernas arbetsförhållanden med långa arbetspass förlagda till obekvämt arbetstid anses vara ett hinder för framtida rekrytering. En organisation med veterinärer knutna till speciella veterinärstationer ska öka effektiviteten och ge bättre arbetsförhållanden genom att veterinärerna kan dela på jourerna. Statens ansvar för riks- och dygnstäckande jourverksamhet ska ske genom distriktsveterinärstationerna eller genom avtal med andra veterinärer.

Samtliga veterinärer ska bli skyldiga att anmäla brister i djurhållningen. De bör även eftersträva att samarbeta med kommunerna kring djurskyddet. Ansvaret för veterinärväsendet ska regleras som hittills i författningar och genom tillsyn över verksamheten.

Riksdagens revisorers granskning år 2002 tar fasta på att distriktsveterinärerna konkurrerar med privata veterinärer på en konkurrensutsatt marknad. Det sker på ojämlika villkor med hjälp av statligt stöd. Missnöjet med nuvarande ordning har bland annat lett till ofullständig rapportering av djursjukdata till Jordbruksverkets databas.

Distriktsveterinärerna behandlar lantbrukets djur i mindre utsträckning än tidigare och behandlingar av sällskapsdjur har ökat i motsvarande grad. Det har medfört att de två veterinärgrupperna arbetar med samma slags djur och på samma sätt. Det finns inga skäl för staten att vara huvudman för distriktsveterinärerna, menade Riksdagens revisorer.

Distriktsveterinärernas dubbelroll att vara både myndighetsperson och praktiserande veterinär berör en marginell del av verksamheten, enligt revisorerna.

Ytterligare en iakttagelse är att tillsynen över veterinärerna är bristfällig. Var fjärde länsstyrelse bedrev ingen tillsyn alls år 2001.

5.3 Polisens roll

Polisens uppgifter enligt djurskyddslagen har tagits upp i ett par utredningar, dels av Rikspolisstyrelsen, dels i en offentlig utredning om polisens verksamhet.

Rikspolisstyrelsen intervjuade samtliga länspolischefer år 1995 i en utredning om polisens insatser och samarbete med tillsynsmyndigheterna inom djurskyddet.⁴⁸ Utredningen menade att de som tar beslut om en åtgärd även bör ta ansvar för kostnaderna. Länsstyrelserna borde ha krav på sig att

⁴⁸ Rikspolisstyrelsens utredning 1995.

bidra till polisens kostnader i samband med omhändertagande och förvaring av djur.

I en offentlig utredning år 2002⁴⁹ om polisens uppgifter och resurser föreslår utredningen att polisens uppgift att verkställa beslut om omhändertagande av djur flyttas till länsstyrelsen. Även uppgiften att verkställa länsstyrelsens beslut att sälja eller avliva djur bör flyttas till länsstyrelsen. Utredningen föreslår även att de kostnader som uppstår hos polisen får förskottas av allmänna medel av länsstyrelsen. Länsstyrelsen kan i samråd med polismyndigheten besluta att överlåta ansvaret för verkställigheten eller delar därav till polismyndigheten.

Polismyndighetens ansvar att bistå med handräckning enligt djurskyddslagen ska dock finnas kvar. Likaså kvarstår uppgiften att besluta om omedelbart omhändertagande av djur som är utsatta för lidande och att en polisman ska kunna besluta om att avliva svårt skadade eller sjuka djur.

⁴⁹ SOU 2002:117 Polisverksamhet i förändring, del 2.

6 Djurskyddsarbetet på lokal, regional och central nivå

I detta kapitel presenterar vi djurskyddsarbetet på lokal, regional och central nivå. I bilaga finns tre utförligare beskrivningar av respektive nivåns arbete. Beskrivningarna i detta kapitel utgår ifrån aktörernas ansvar och uppgifter.

6.1 Det lokala djurskyddsarbetet

Nedan presenteras resultatet av telefonintervjuerna med de kommunala inspektörerna, distriktsveterinärerna och besiktningsveterinärerna. Syftet är att ge en bild av hur djurskyddsarbetet bedrivs i Sverige. Vi beskriver vilka arbetsuppgifter inspektörer och veterinärer har, deras resurser, hur de samarbetar, vilken utbildning de har och vilka problem de upplever finns i djurskyddsarbetet. Resultat från två andra undersökningar används som jämförande material. Den ena är Jordbruksverkets enkätundersökning till alla landets kommuner från år 1991.⁵⁰ Den andra undersökningen är den enkät som gjordes år 1996 som en del i utredningen Offentlig djurskyddstillsyn.⁵¹

6.1.1 Organisationen och tillsynsobjekten

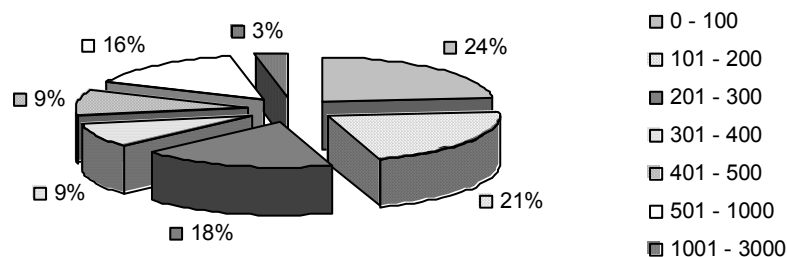
På lokal nivå har kommunerna ansvar för djurskyddstillsynen. Det är miljö- och hälsoskyddsnämnden eller motsvarande som är ansvarig i kommunen. Djurskyddsinspektören eller motsvarande är den som i de flesta kommuner sköter tillsynen. Alla inspektörer, utom tre, som svarat i undersökningen uppger att de är kommunanställda. Samarbete mellan kommuner med gemensam inspektör för flera kommuner har blivit vanligare. År 1991 uppgick antalet kommuner som delade inspektör med en eller flera kommuner till 20 stycken. År 2002 delade 30 kommuner inspektör med en eller flera andra kommuner.

Antalet tillsynsobjekt i kommunerna varierar, från 3 till 2 780 objekt. Diagram 6.1 visar att 45 procent av kommunerna har färre än 200 tillsynsobjekt.

⁵⁰ Jordbruksverkets rapport 1992:3.

⁵¹ SOU 1996:13 Offentlig djurskyddstillsyn.

Diagram 6.1 Andel kommuner med olika antal tillsynsobjekt

Antal svarande: 256

För att kunna bedriva planerad tillsyn, som är en viktig grund för en fungerande tillsynsverksamhet, krävs att kommunerna har en förteckning över alla tillsynsobjekt. 90 procent av kommunerna hade en sådan förteckning. 60 procent av kommunerna hade förutom en förteckning över tillsynsobjekten även en tillsynsplan som de arbetar efter.

6.1.2 Genomförd tillsyn

I genomsnitt gör kommunerna till hälften planerad tillsyn och till hälften tillsyn efter anmälan. Den planerade tillsynen har ökat från 59 procent år 1991 till 88 procent år 2002. Dessutom har antalet kommuner som inte bedriver någon planerad tillsyn minskat. År 1991 uppgav fyra av tio kommuner att de inte gjorde någon planerad tillsyn, år 2002 uppgav bara en av tio kommuner att de inte gjorde någon planerad tillsyn. Det motsvarar trettiofem kommuner.⁵²

Jordbruksverkets allmänna råd rekommenderar att alla tillsynsobjekt bör inspekteras i genomsnitt vart tredje år. Under år 2002 genomfördes cirka 16 100 inspektioner totalt. Nedanstående tabell visar relationen mellan antal inspektioner och antal tillsynsobjekt år 2002. De allra flesta kommuner gjorde mellan 0 och 50 inspektioner. I den gruppen finns kommuner som har mellan 0 och nära 3 000 tillsynsobjekt. Vi har inte funnit något samband mellan antalet tillsynsobjekt och antalet genomförda inspektioner.

⁵² 16 av 253 har inte besvarat just den här frågan.

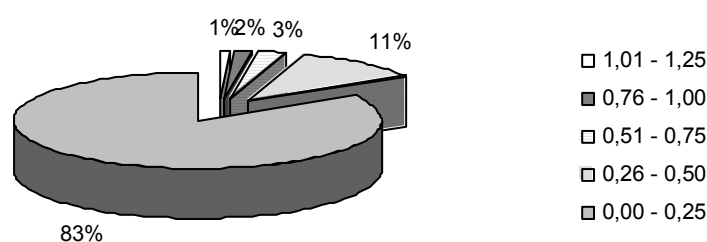
Tabell 6.1 Relationen år 2002 mellan antalet inspektioner och antal tillsynsobjekt (antal kommuner)

	0 - 50 inspektioner	51 - 100 inspektioner	101 - 800 inspektioner
0 - 100 tillsynsobjekt	55	4	
101 - 500 tillsynsobjekt	72	38	26
501 - 3 000 tillsynsobjekt	8	18	20
Totalt antal kommuner	135	60	46

Antalet svarande: 241

Ett mått på hur kommunernas tillsyn motsvarar rekommendationerna i de allmänna råden är genomförda planerade inspektioner per tillsynsobjekt. Diagram 6.2 visar att 83 procent av kommunerna genomförde mellan 0 och 0,25 planerade inspektioner per tillsynsobjekt under år 2002. För att leva upp till de allmänna råden borde det vara 0,33 planerade inspektioner per tillsynsobjekt.

Diagram 6.2 Andel kommuner med olika antal planerade inspektioner per tillsynsobjekt

Antal svarande: 238

Förutom planerad tillsyn genomför inspektörerna tillsyn efter anmälan. Anmälningarna kan komma dels från allmänheten, dels från praktiserande veterinärer. Nio av tio inspektörer uppger att de får in anmälningar från allmänheten. Totalt fick inspektörerna cirka 7 900 anmälningar från allmänheten under år 2002. Både distriktsveterinärer och besiktningsveterinärer uppger att de gjort anmälningar till inspektörerna under detta år. Dessa

anmälningar är dock få i relation till hur många inspektörerna får in från allmänheten.

6.1.3 *Distrikts- och besiktningsveterinärernas djurskyddsarbete*

Distriktsveterinärerna arbetar inte med djurskyddstillsyn i första hand. Deras huvuduppgift är att tillhandahålla sjuk- och hälsovård för lantbrukets djur och sällskapsdjur. Distriktsveterinärerna ska också stå för dygnstäckande jour i hela landet. Distriktsveterinärerna ser sig i större utsträckning som ansvariga för lantbrukets djur än för sällskapsdjur. I genomsnitt behandlar dock stationerna till hälften lantbrukets djur och till hälften sällskapsdjur. De flesta distriktsveterinärer uppger att djurskyddet genomsyrar deras arbete i hög grad och de allra flesta anser sig ha goda kunskaper i att bedöma djurens hälsotillstånd enligt djurskyddslagen.

Besiktningsveterinärerna är ansvariga för besiktning före och efter slakt, tillsyn över hygienförhållande samt viss tillsyn över djurskyddet på slakterierna. Besiktningsveterinärerna ska i sitt arbete med djurskyddet på slakterierna närvara och delta i ett antal moment, såsom uppställning, infösning och vid slakt. Nästan alla genomför en levandedjurbesiktning⁵³ när djuren anländer till slakteriet. Likaså genomför flertalet kontroll av uppställningen på slakteriet. Avlastning, infösning till slakthall samt avlivning övervakas inte i lika hög utsträckning. Vid brister uppger nästan alla besiktningsveterinärer att de uppmanar till förändring. Många uppger också att de får en positiv respons från slakteriledningen då brister påpekas. Från våren 2002 har besiktningsveterinärerna anmälningsplikt, vilket har gjort att drygt hälften av besiktningsveterinärerna uppger att de ändrat sitt arbetssätt genom att de nu dokumenterar mer och anmäler oftare.

6.1.4 *Resurser för arbetet med djurskydd*

Kommunerna lägger i dag i genomsnitt en halv årsarbetskraft per år på djurskydd. År 1991 anslog 73 procent av kommunerna mindre än en halv årsarbetskraft för detta arbete. Fördelningen av antalet årsarbetskrafter framgår av tabellen nedan. Totalt finns 143 årsarbetskrafter för djurskyddsarbete fördelade på cirka 400 inspektörer. 70 procent av inspektörerna anser att den tid de har avsatt för uppgiften inte är tillräcklig för att de ska kunna göra ett bra jobb. 40 procent av inspektörerna uppskattar att det skulle behövas ytterligare 0,5 – 1 tjänst i kommunen.

⁵³ Den besiktning som görs av djuren när de anländer till slakteriet för att bland annat se om djuren är friska och i god kondition.

Tabell 6.2 Årsarbetskrafter för djurskydd i kommunerna

Antal årsarbetskrafter för djurskydd	0 - 0,24 % av en årsarbetskraft	0,25 - 0,49 % av en årsarbetskraft	0,50 - 0,74 % av en årsarbetskraft	0,75 - 100 % av en årsarbetskraft	Mer än 1,0 % av en årsarbetskraft
Antal kommuner	80	53	55	48	22

Antal svarande: 259

Distriktsveterinärerna är relativt jämnt fördelade över landet. De flesta anser att det finns tillräckligt med distriktsveterinärer i distriktet för att en god djurhälsovård ska kunna upprätthållas. Sju av tio anser att jouten fungerar bra.

Det finns 119 slakterier i landet och 33 av dem har heltidsanställda besiktningsveterinärer. Knappt hälften av besiktningsveterinärerna uppger att de har tillräckligt med tid för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett bra sätt.

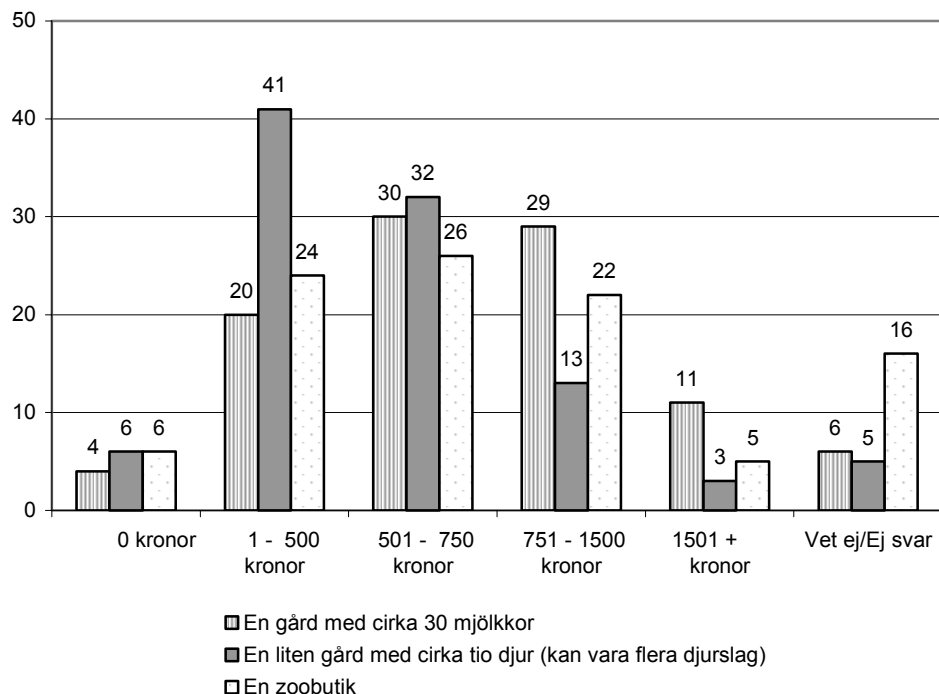
6.1.5 Avgifter för tillsynen

Kommunerna har enligt 57 a § i djurskyddsförordningen⁵⁴ rätt att ta ut avgifter för sin djurskyddstillsyn, vilket också tidigare utredningar rekommenderat. Åtta av tio inspektörer uppger att deras kommun har en taxa för tillsynen. Avgifterna kan användas för att helt eller delvis finansiera tillsynen, men det finns stora variationer i användningen av avgifter. Fyra procent av inspektörerna uppger att tillsynen helt finansieras via avgifter. 53 procent uppger att hälften eller mindre av tillsynen finansieras med avgifter.

För ett och samma tillsynsobjekt kan kostnaden för djurägaren variera mellan 0 och 9 000 kronor beroende på i vilken kommun objektet finns. Nedanstående diagram visar kostnaden för tre olika typer av tillsynsobjekt. Staplarna visar andel kommuner som ligger inom respektive avgiftsintervall.

⁵⁴ Paragrafen lyder: "För en kommunal nämnds verksamhet enligt djurskyddslagen (1988:534) och denna förordning får kommunen ta ut avgift enligt taxa som kommunen bestämmer. Avgiften får dock inte tas ut för nämndens tillsyn över djur som hålls som cirkusdjur."

Diagram 6.3 Kommunernas avgifter för olika tillsynsobjekt ⁵⁵, tre exempel (%)

6.1.6 Samordning och samarbete

Ett väl fungerande samarbete mellan alla aktörer är en förutsättning för att lagens intentioner vad gäller djurskyddstillsyn ska följas. Kommunerna har genom den kommunala tillsynen uppgiften att se till att lagen efterlevs och ett gott djurskydd upprätthålls. Men samtidigt är inspektörerna beroende av andra aktörer i sitt tillsynsarbete.

Aktörerna i djurskyddssystemet har också ett mer eller mindre etablerat samarbete. Besiktningsveterinärerna är den grupp som har minst kontakt med övriga aktörer.

De egna kollegerna betraktas generellt som en mycket viktig aktör, bland inspektörerna anser 78 procent att kollegerna är viktiga i deras arbete med djurskydd. Bland distriktsveterinärerna är motsvarande siffra 77 procent och bland besiktningsveterinärerna är siffran 67 procent.

Nedanstående diagram visar aktörernas egna uppfattningar om vem som är viktigast i deras arbete med djurskyddsfrågor. Synen på hur viktiga de

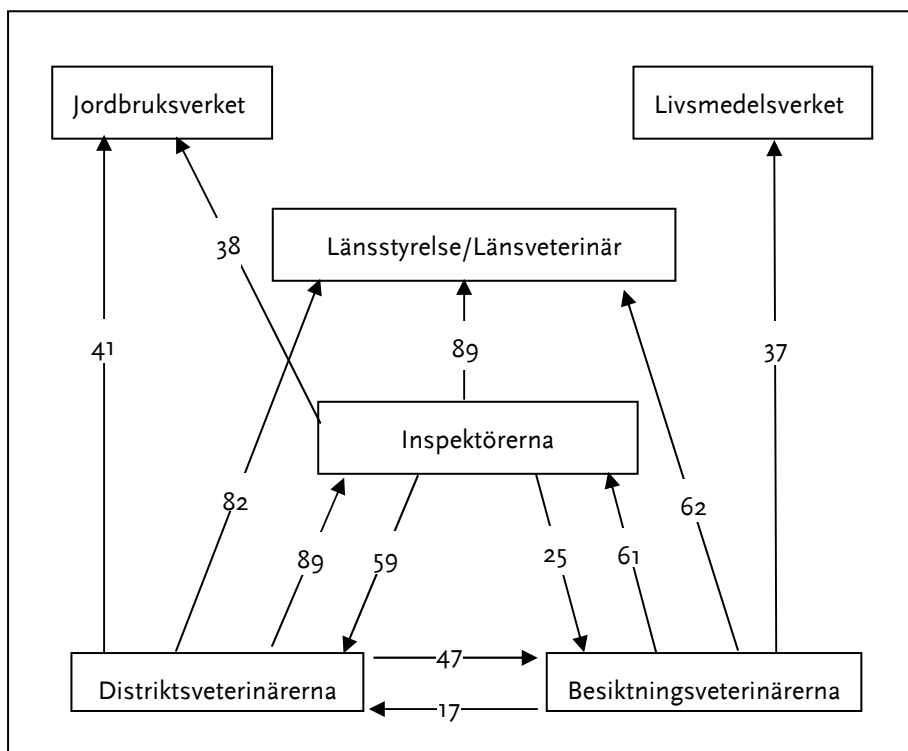
⁵⁵ Medelvärde för gård med 30 mjölkkor: 934 kr, 259 svarande.

Medelvärde för gård med 10 djur: 580 kr, 220 svarande.

Medelvärde för zoobutik: 732 kr, 220 svarande.

egna kollegerna är finns inte med i diagrammet, bara relationen till andra aktörer.

Diagram 6.4 Hur viktiga är följande aktörer för djurskyddsarbetet – aktörernas egna bedömningar?⁵⁶

Inspektörerna anser att kontakten med länsveterinären och andra inspektörer är viktigast. Även distriktsveterinärerna värderar kontakten med inspektörerna och länsveterinärerna högt. För besiktningsveterinärerna är de egna kollegerna den viktigaste kontakten i arbetet med djurskydd, tillsammans med inspektören och länsveterinären.

Länsstyrelsen och länsveterinären anses av alla tre grupperna vara en viktig kontakt. Majoriteten av inspektörer och distriktsveterinärer är också nöjda med de råd och det stöd de fått, och uppslutningen kring de djurskyddsträffar som länsstyrelsen arrangerar är god.

Inställningen hos inspektörer och distriktsveterinärer till Jordbruksverkets råd och stöd är lite mindre positiv än till det stöd som ges av länsstyrelsen.

⁵⁶ Siffrorna anger i procent hur viktig respektive aktör anser att de andra aktörerna är för djurskyddsarbetet.

Cirka fyra av tio är nöjda med det stöd och de råd de fått från Jordbruksverket, två av tio är missnöjda.

Besiktningveterinärernas kontakter med sin arbetsgivare Livsmedelsverket avser i liten utsträckning frågor om djurskydd. Fyra av tio är nöjda med det stöd och de råd de får från sin arbetsgivare. En tredjedel är missnöjda.

6.1.7 *Utbildning och erfarenhet*

En majoritet av inspektörerna har i dag en utbildning som motsvarar kraven i Jordbruksverkets allmänna råd.⁵⁷ År 1991 hade 45 procent av inspektörerna relevant utbildning, i dag har 67 procent motsvarande utbildning. 54 procent av inspektörerna har deltagit i någon av de kurser i djurskydd som anordnas vid Lantbruksuniversitetet i Skara. År 1991 var motsvarande siffra 37 procent. Sex av tio inspektörer anser också att de har tillräckliga kunskaper för sitt arbete. År 1991 när frågan riktades till kommunerna ansåg 25 procent av kommunerna att deras inspektörer hade en tillräcklig utbildning. Tidigare yrkesmässig erfarenhet av djur har minskat från 63 procent år 1991 till 50 procent år 2002. En stor grupp har arbetat mindre än tre år som inspektör, en annan stor grupp mer än tio år.

96 procent av distriktsveterinärerna anser att det finns behov av vidareutbildning om djurskydd inom distriktsveterinärorganisationen samtidigt som knappt hälften anger att de regelbundet deltar i vidareutbildning. Hälften av alla distriktsveterinärer har arbetat tio år eller mer inom organisationen. Även hos besiktningveterinärerna anser de flesta, 89 procent, att vidareutbildning i djurskydd behövs. Fyra av tio har arbetat mer än tio år som besiktningveterinär.

6.1.8 *Problem i djurskyddsarbetet*

En majoritet av inspektörerna anser att deras arbete är förenat med svåra situationer, som särskilt uppstår i kontakten med djurhållare. Vidare finns indikationer på att stödet från den kommunala nämnden till inspektören inte är tillräcklig. Det styrks dock inte av vår undersökning som visar att tre fjärdedelar av inspektörerna är nöjda med det stöd de får från nämnden.

Distriktsveterinärernas dubbla roller är ett omdiskuterat ämne. Sex av tio distriktsveterinärer uppger att de anser att det finns en konflikt mellan de två rollerna som vårdare och myndighetsperson. Konkurrenssituationen mellan distriktsveterinärer och privata veterinärer är ett annat område som diskuteras i olika utredningar. Sex av tio distriktsveterinärer anser dock att en even-

⁵⁷ Av rekommendationerna i de allmänna råden framgår att inspektörer bör ha högskoleutbildning med inriktning mot djurskydd, exempelvis miljö- och hälsoskydds-, husdjursagronom- eller lantmästarutbildning.

tuell konkurrenssituation inte påverkar djurskyddet vare sig positivt eller negativt.

Djurskyddet på slakterierna är ett annat område där indikationer på problem har framkommit i olika sammanhang. Ett exempel är den arbetsituation som veterinärerna har på slakterierna. En majoritet av besiktningsveterinärerna uppger också att djuren i viss mån utsätts för onödigt lidande i samband med slakt.

6.2 Länsstyrelsernas arbete med djurskyddet

Vi har besökt 6 av landets 21 länsstyrelser, geografiskt spridda i landet, för att få en bild av vilka problem och möjligheter som finns i det regionala arbetet. Förutom läsveterinärer har länsstyrelsernas byggnadskonsulenter och jurister intervjuats. Urvalet speglar län med olika förutsättningar för djurskyddsarbetet, i första hand vad gäller förekomsten av djur i länet.

6.2.1 Läsveterinärernas arbetsuppgifter

Det regionala ansvaret för djurskyddstillsyn innebär tillsyn av kommunernas verksamhet på djurskyddsområdet, stöd och rådgivning till kommunernas inspektörer och att samordna nationell och regional verksamhet. Länsstyrelserna fastställer andra tillsynsmyndigheters beslut och kan ta egna beslut om omhändertaganden av djur samt besluta om djurförbud. Länsstyrelsen ska även arbeta med förprovning och godkännande av djuranläggningar. Vid samtliga länsstyrelser är det lantbruksenheten eller motsvarande som handlägger förprovningsärenden, med något undantag i samråd med läsveterinären. De veterinära arbetsuppgifterna på länsstyrelsen är reglerade i lagar och förordningar. Arbetsuppgifter anges också i länsstyrelsens regleringsbrev. Läsveterinären gör sedan sina prioriteringar i den verksamhetsplan som fastställs av länsledningen.

Djurskyddet framhålls av de intervjuade läsveterinärerna som en prioriterad uppgift tillsammans med beredskapen för smittsamma djursjukdomar. I flera av länen som vi besökt framhåller läsveterinärerna att mixen av arbetsuppgifter kräver en prioritering av vad som är viktigast. I ett av länen framhålls att den planerade tillsynen av veterinär verksamhet får stå tillbaka för andra viktigare djurskyddsuppgifter. Livsmedelstillsyn prioriteras lågt utom i något fall.

I praktiken är tillsynen av kommunerna en blandning av främjande åtgärder och kontroll. Gränsen mellan rådgivning och kontroll är flytande, uppger en läsveterinär. En annan läsveterinär framhåller att länsstyrelsen gör kommunbesök för att ge stöd till inspektörer i kommuner med sämre fungerande tillsyn. Denne läsveterinär besöker den berörda kommunen och

diskuterar problem med djurskyddsinspektören och berörda politiker i nämnden.

6.2.2 *Resurser för djurskyddsarbete*

Det finns sammanlagt knappt 40 länsveterinärer vid landets 21 länsstyrelser. Många länsveterinärer framhåller att den egna tiden inte räcker till för att lösa alla uppgifter. Några anser att det även behövs förstärkt kompetens i djurskyddsfrågor på länsstyrelsen. De största resursbristerna finns dock i kommunerna. Många kommuner har för små resurser för att kunna utöva djurskyddstillsyn. Tillräckliga resurser i kommunerna har störst betydelse för ett fungerande djurskydd, anser länsveterinärerna.

6.2.3 *Samordningen i länet*

Länsveterinären behöver ha kunskap om djurskyddsaktörerna i länet, ha överblick, kontakter och skapa arenor för samverkan. Samtliga länsveterinärer anordnar träffar för inspektörerna i sitt län. Även distriktsveterinärer, polis och andra aktörer inbjuds i flera fall. Antalet möten och vem som är med varierar mellan länen. Men syftet är detsamma, att föra ut information från centrala myndigheter, främst Jordbruksverket samt att skapa förutsättningar för erfarenhetsutbyte och samverkan mellan de olika aktörerna.

6.2.4 *Rådgivning och utbildning*

De flesta länsveterinärer har lång erfarenhet och ett utvecklat kontaktnät för samordningen av djurskyddsarbetet inom länet. Kommunernas inspektörer anses vara viktigast att stödja och samarbeta med. Veterinärerna uppfattas som svårare att dra in i tillsynsarbetet, även om det finns exempel på försök till närmare samverkan.

Rådgivning och utbildning är både planerad och efterfrågad. Planerad rådgivning, information och utbildning sker vid djurskydds dagar och andra träffar. En stor del av rådgivningen är efterfrågad och sker vid dagliga kontakter med inspektörer och veterinärer. Länsveterinärerna försöker därför att vara tillgängliga under kontorstid och någon även på andra tider.

6.2.5 *Samarbetet med inspektörerna*

Flertalet länsveterinärer framhåller att lokalkännedom och lokal förankring är betydelsefullt för en effektiv tillsyn. Den viktigaste uppgiften för inspektörerna är enligt länsveterinärerna den planerade tillsynen. Flera av de intervjuade länsveterinärerna säger sig samtidigt vara medvetna om att tillsynsfrekvensen ute i kommunerna varierar kraftigt. Flertalet länsveterinärer framhåller att inspektörerna har bra kompetens men att den planerade tillsynen är

otillräcklig i många kommuner. En del kommuner har tillsynsplaner, andra utför tillsyn enbart efter anmälningar. Många tillsynsbesök görs efter anmälningar från allmänheten. I flertalet län slussar länsveterinären anmälan vidare till kommunens inspektör eftersom det är kommunen som har det lokala tillsynsansvaret.

6.2.6 Veterinär samverkan

Länsveterinärerna har även ansvaret för samordning av den veterinära fältverksamheten i länet. Länsveterinärerna uppger att kontakterna med veterinärerna över lag är mindre än med de kommunala inspektörerna.

Samordningen av den veterinära verksamheten går på sparlåga i flertalet av de sex besökta länen. En länsveterinär framhåller att distriktsveterinärernas kompetens bör utnyttjas mer, även genom medverkan i operativ tillsyn för att göra denna mer heltäckande. I län med sämre förutsättningar för privata veterinärer att etablera sig är länsveterinären emot en privatisering medan uppfattningen i län med många djur är att djursjukvården lika väl kan skötas av privata veterinärer.

Flertalet intervjuade länsveterinärer upplever att det inte finns någon större skillnad mellan hur distriktsveterinärer och privata veterinärer arbetar med djurskyddet. I båda fallen är relationen till djurägaren viktigast. Länsveterinärerna är medvetna om den konflikt som finns mellan veterinärgrupperna i och med att distriktsveterinärerna behandlar fler sällskapsdjur än tidigare. Den rådande konkurrensen mellan distriktsveterinärer och privata veterinärer påverkar dock inte djurskyddet, anser flertalet.

Det finns väl inarbetade kanaler för erfarenhetsutbyte och information mellan länsveterinärerna, men också olika syn på hur samarbetet fungerar i praktiken, exempelvis att Jordbruksverkets konferenser ofta blir en uppvisning i att visa olika länsveterinärers bästa sidor i stället för att ta upp verkliga problem.

6.2.7 Tillsynen av veterinärer

Länsveterinären har till uppgift att utöva tillsyn över de statliga distriktsveterinärerna och andra praktiserande veterinärers verksamhet. Enligt Jordbruksverkets riktlinjer för tillsynen av den veterinära verksamheten bör länsstyrelsen göra besök minst en gång vart tredje år på de veterinära arbetsplatserna. Tillsynen över veterinärer är lågt prioriterad hos länsveterinärerna. Något tvingande krav på antal planerade besök finns inte. Under år 2001 har endast ett av de sex studerade länen en tillsynsfrekvens som motsvarar de rekommendationer som finns. Länsstyrelsernas rapportering till Jordbruksverket för åren 1999- 2001 uppvisar samma mönster, det är ett par län som uppfyller normen om tillsynsbesök vart tredje år.

6.2.8 Förprovningar, djurförbud och omhändertaganden

Länsstyrelsernas uppgift är att förpröva och godkänna djurstallar samt fastställa kommunernas och polismyndigheternas beslut om omhändertagande och djurförbud. Förprovning av djurstallar är en form av bygglov. Det är i regel en byggnadskonsulent och en länsveterinär som handlägger ärendet, det vill säga granskar bygghandlingarna och slutbesiktigar byggnaden.

Antalet förprovningar av djuranläggningar varierar mellan länen, från 30 till 150 ärenden. Länsstyrelsen ska besiktiga stallar och anläggningar innan de tas i bruk. Ett problem är att det inte finns någon bortre gräns för när anläggningen ska vara klar, vilket medför att ärenden läggs på hög i väntan på slutbesiktning. Många byggnadskonsulenter anger att de har svårt att hinna med slutbesiktningarna.

Länsstyrelsen ska fastställa kommunernas och polismyndigheternas beslut om omhändertaganden och djurförbud. Länsstyrelsen kan även ta egna beslut i de fall man bedömer att detta krävs. Antalet omhändertaganden och förbud varierar år från år. Det finns även regionala skillnader.

Tabell 6.3 Länsstyrelsernas beslut om omhändertagande och förbud⁵⁸

	2000	2001	2002
Beslut om omhändertagande	164	211	176
Beslut om förbud	38	77	62

Någon entydig ökning av antalet omhändertaganden och förbud går inte att se över en treårsperiod, de har både ökat och minskat mellan åren.

Med något undantag har de intervjuade länsveterinärerna mindre än tio fall med omhändertaganden och djurförbud per år i det egna länet. I de flesta fall är det hundar eller katter som omhändertas, men omhändertagande av lantbrukets djur är i allmänhet de stora, krävande ärendena. Flertalet anser att polisens medverkan är nödvändig och att länsstyrelsen inte skulle klara omhändertagandet på egen hand.

Ett problem som nämns är att djurhållare som hotas av djurförbud enligt djurskyddslagen kan undgå detta genom att överlåta ägandet av djuren till andra personer.

6.2.9 Styrningen från Jordbruksverket

Jordbruksverkets styrning och stöd har enligt de intervjuade länsveterinärerna brister. Jordbruksverkets allmänna råd beskriver hur kommunerna bör arbeta med djurskyddet, men ger inte underlag för att bedöma vilka resurser

⁵⁸ Jordbruksverkets årsredovisning år 2002.

som krävs för en fungerande tillsyn. Råden är inte tvingande och kommunerna behöver därför inte följa dem.

Länsveterinärerna uppfattar att Jordbruksverket, förutom genom de allmänna råden, styr genom att ge ut föreskrifter och genom nationella tillsynsprojekt samt genom att svara på frågor när länsveterinärerna tar kontakt. De nationella projekten anses av de flesta vara en bra modell för att ta upp väsentliga djurskyddsfrågor och höja kunskaperna i det regionala arbetet.

Flera länsveterinärer nämner att Jordbruksverkets personalomsättning medfört att många handläggare är relativt oerfarna och har svårt att besvara länsveterinärernas frågor. En del länsveterinärer framhåller också att det kan vara svårt att nå handläggare på verket.

Åtterrapporeringen av verksamheten till Jordbruksverket uppfattas som onödigt detaljerad. Flera länsveterinärer anser att de saknar återkoppling på de uppgifter som avrapporteras till verket.

I ett par län efterlyser länsveterinärerna även större framförhållning från Jordbruksverkets sida för att mer långsiktigt bygga upp kunskaper om djurhållning och djurskydd för olika djurslag.

6.2.10 Förväntningar på Djurskyddsmyndigheten

Jordbruksverket är central myndighet med ansvar för djurskyddet fram till årsskiftet 2003/04, då en ny djurskyddsmyndighet övertar ansvaret för djurskyddet. Länsveterinärernas och byggnadskonsulenternas förväntningar på den nya djurskyddsmyndigheten är låga. En allmän uppfattning hos länsveterinärerna är att resursförstärkning av den lokala tillsynen betyder mer än en ny central myndighet. Principiellt är det bra att djurskyddsfrågorna renodlas, men länsveterinärerna befarar att kompetens går förlorad och att det kommer att ta tid innan myndigheten fungerar. Flera anser även att smittskyddsfrågor hör ihop med djurskydd och att det är en brist att ansvaret för djurskyddet och smittskyddet delas på två myndigheter.

6.3 Jordbruksverket och Livsmedelsverket

Här redovisar vi hur Jordbruksverket och Livsmedelsverket arbetar med att stödja djurskyddsarbetet i Sverige. Redovisningen bygger på resultatet av de intervjuer som gjordes under våren 2003 samt en genomgång av dokument från myndigheterna.

6.3.1 Jordbruksverkets uppgifter

Jordbruksverket har det centrala ansvaret för djurskyddslagen och dess efterlevnad. Jordbruksverket ska arbeta för ett svenskt jordbruk som är ekologiskt och ekonomiskt hållbart. Dessutom ska verket arbeta för ett gott hälsotill-

stånd bland djuren genom att bekämpa och hindra spridningen av smittsamma sjukdomar. På Jordbruksverket är det djuravdelningens djurskydds-enhet som främst ansvarar för djurskyddsfrågor. EU-arbetet är högt prioriterat på Jordbruksverket, både på central nivå inom verket och på djuravdelningen. Det har successivt ökat i omfattning sedan det svenska EU-medlemskapet.

Djuravdelningens djurskydds-enhet har cirka 15 årsarbetskrafter som arbetar med djurskydd. En central tillsynsgrupp bildades år 1999 som ett led i att stärka den samordnande och stödjande tillsynsverksamheten på djurskyddsområdet.⁵⁹ I gruppen finns representanter för interna och externa aktörer inom djurskyddet.⁶⁰ Gruppen var drivande i framtagandet av de allmänna råden som kom år 2000.

Distriktsveterinäravdelningen har huvudansvaret för de cirka 300 statligt anställda distriktsveterinärerna. Avdelningen arbetar med ekonomi och personalfrågor för distriktsveterinärerna och har en fristående ställning inom Jordbruksverket. Distriktsveterinäravdelningen finansieras med intäkter från veterinärstationerna och ett statligt anslag på 89 miljoner kronor årligen.

6.3.2 Målkonflikter inom myndigheten

Djurskyddet är ett av flera intressen som Jordbruksverket ska verka för och djurskydds-enhetens intressen vägs mot andra intresseområden inom Jordbruksverket. En målkonflikt finns mellan djurskydds-enheten och Jordbruksverket centralt men också inom djuravdelningen mellan enheterna. Handläggare uppger att det även finns en målkonflikt mellan djurskydds-enheten och annan verksamhet på Jordbruksverket. Till exempel tas inte alltid hänsyn till bestämmelser som finns i djurskyddslagen.

6.3.3 Samarbetet mellan avdelningarna

Djuravdelningens kontakt med distriktsveterinäravdelningen sker bland annat i den centrala tillsynsgruppen. Distriktsveterinäravdelningen får också uppdrag från djuravdelningen, som exempelvis besiktning enligt mjölkdirektivet. Vidare kontaktas distriktsveterinäravdelningen av djuravdelningen för att bistå i utredningar av svåra djurskyddsfall.

Som arbetsgivare för distriktsveterinärerna har distriktsveterinäravdelningen inte styrt det lokala samarbetet mellan distriktsveterinärer och inspektörer. På distriktsveterinäravdelningen anser man att distriktsveterinärerna tar ett större ansvar för djurskyddet än privata veterinärer genom att de

⁵⁹ Jordbruksverkets beslut 34-61/02.

⁶⁰ I gruppen ingår representanter från djuravdelningens djurskydds-enhet, distriktsveterinäravdelningen, Livsmedelsverket, Sveriges lantbruksuniversitet, polis, en länsveterinär, en djurskyddsinspektör och representanter från Svenska Kommunförbundet.

länge haft anmälningsplikt och är statligt anställda. Djurskyddsutbildningen av distriktsveterinärer är prioriterad men sker inte inom avdelningen. Utbildning i djurskydd sker i stället regionalt med hjälp av länsstyrelserna och andra aktörer.

6.3.4 Förebyggande arbete

Jordbruksverket har som centralt ansvarig myndighet rätt att utfärda föreskrifter på djurskyddsområdet. Föreskriftsrätten gäller inte alla delar av djurskyddet, och det finns områden som intervjuade handläggare på djuravdelningen skulle vilja ha föreskriftsrätt på. Verket har till exempel inte möjlighet att ge ut föreskrifter när det gäller det lokala tillsynsarbetet. Detta ses som något negativt på Jordbruksverket. På Jordbruksverket uppfattar man det som att det finns motstridiga önskemål från inspektörerna om detaljnivån i föreskrifterna, vissa tycker att föreskrifterna är för detaljerade andra tycker tvärtom att det ska vara fler detaljerade föreskrifter.

Stödet till länsstyrelsernas arbete med förprovningar fungerar väl enligt intervjuerna på Jordbruksverket. Samarbetet har funnits under lång tid mellan personalen på Jordbruksverket och personalen på länsstyrelserna. Uppfattningen på Jordbruksverket är att det inte finns några egentliga problem med förprovningarna. År 2001 behandlades cirka 1 500 förprovningssärenden vid länsstyrelserna. Det finns en stor variation i antal ärenden mellan länen, från 23 till 210 ärenden.⁶¹

Ny teknik för djurhållning måste provas av Jordbruksverket innan den tas i bruk. Inom detta område anser verket att det är viktigt att samarbeta med näringen så att goda djurmiljöer kan utvecklas.

Jordbruksverket ger bidrag, drygt 5 miljoner kronor år 2002, till forskning som anses vara viktig för djurskyddet. Jordbruksverket anser dock att det finns för lite tillämpad forskning, något som verket varken kan eller vill styra. Verket ger även stöd till Sveriges lantbruksuniversitet, cirka 350 000 kronor per år, för utbildning inom djurskyddet. Dessutom anordnar Jordbruksverket speciella djurskydds dagar för inspektörer, länsveterinärer, jurister och byggnadskonsulenter.

Sedan år 1995 driver Jordbruksverket nationella tillsynsprojekt. De nationella projekten startar med utbildning av länsveterinärerna som sedan utbildar inspektörer och andra aktörer inom länet. Varje projekt avslutas med en avrapportering länsvis och på riksbasis. Projekten behandlar de delar i tillsynsarbetet som anses behöva förbättras, exempelvis vid djurtransporter och vid avlivning och slakt.

⁶¹ Hämtat från Jordbruksverkets underlag till resultatredovisningen för år 2001.

6.3.5 *Allmänna råd för kommunernas tillsyn*

Jordbruksverket har gett ut allmänna råd till kommunerna om hur den kommunala tillsynen ska bedrivas. De allmänna råden skulle enligt Jordbruksverket kunna åstadkomma en godtagbar nivå på tillsynen i landet om de blev tvingande. De allmänna råden blev klara år 2000, den nya djurskyddslagen kom år 1988. En förklaring till varför det tog så lång tid att få fram de allmänna råden är att Jordbruksverket generellt inte ger ut allmänna råd på områden där verket inte har rätt att ge ut föreskrifter. Ytterligare en förklaring till att det tagit lång tid är att Jordbruksverket bildades först år 1991. Inträdet i EU gjorde vidare att Jordbruksverket fick fler uppgifter. Dessutom omorganiserade Jordbruksverket sin verksamhet år 1997, något som också bidragit till att det tagit tid att ta fram de allmänna råden.

6.3.6 *Brister i den lokala tillsynen*

På Jordbruksverket finns bland många intervjuade generellt en negativ syn på den kommunala tillsynen, som varierar mycket mellan kommunerna. Kritiken riktas främst mot de kommunala nämnderna, som enligt Jordbruksverket inte alltid ser vikten av att arbeta med djurskyddet. Inställningen till inspektörerna är inte lika kritisk.

Orsaken till den bristande tillsynen är små resurser och att politikerna i de ansvariga nämnderna inte verkar för djurskyddslagens intentioner. Många av de intervjuade på Jordbruksverket anser att ett förstatligande vore den bästa lösningen. Inspektörerna bör vid ett förstatligande vara placerade i kommunerna eftersom lokalkännedom är viktigt i tillsynsarbetet.

6.3.7 *Återrapporteringen från kommunerna*

Sveriges regering är sedan år 1997 skyldig att rapportera in uppgifter om tillsynsverksamheten till EU. Som ansvarig myndighet är det Jordbruksverkets uppgift att, då tillsynen är kommunal, inhämta dessa uppgifter från kommunerna.

Rapporteringen från kommunerna har ursprungligen utformats efter krav från EU. Rapporteringen har utvecklats och i dag tar Jordbruksverket in flera uppgifter. Uppgifter som Jordbruksverket själva efterfrågar används för egen planering, till exempel för att ta fram nya nationella projekt. En uppfattning på djuravdelningen är att det är svårt att tolka de inrapporterade uppgifterna från kommunerna. En utebliven inrapportering behöver inte alltid betyda att tillsynen är dålig, likaså kan en kommun med relativt små resurser fortfarande ha en fungerande tillsyn. Handläggare på Jordbruksverket anser även att återkopplingen från EU till Jordbruksverket inte fungerar, det är svårt att se vad uppgifterna används till.

Återkopplingen till kommunerna sker genom att den rapport som sänds till regeringen även sänds till kommunerna och att resultaten går igenom på de djurskydds dagar som Jordbruksverket anordnar.

Det finns fortfarande kommuner som inte rapporterar uppgifter från tillsynsverksamheten. Jordbruksverket har valt att inte ta direktkontakt med kommuner som redovisar en låg tillsynsverksamhet. En anledning är att det inte finns några tydliga mål att följa upp mot. På djuravdelningen anser handläggarna att det går att bedöma vilka kommuner som bedriver för lite tillsyn, men det går inte att peka på vilken nivå av aktivitet som skulle kunna sägas vara tillräcklig.

Handläggare på Jordbruksverket uppger att de uppmanar länsstyrelserna att göra kommunbesök, och att i samband med dessa ta upp varför en kommun inte rapporterar in uppgifter.

Nedanstående tabell visar utvecklingen enligt de inrapporterade uppgifterna till Jordbruksverket.

Tabell 6.4 Kommunernas tillsynsarbete 1998 - 2002⁶²

År	1998	1999	2000	2001	2002
Årsarbetskrafter	90	106	112	122	139
Inspektioner		13 778	20 973	20 043	20 700
Antal besökta tillsynsobjekt	15 358	14 682	15 487	14 947	17 016
Antal tillsynsobjekt per årsarbetskraft	170	139	126	123	122
Antal genomförda inspektioner per årsarbetskraft		129	187	164	149

Tabellen visar hur antalet årsarbetskrafter ökat från 90 år 1998 till 139 år 2002. Likaså har antalet inspektioner ökat från 13 779 inspektioner år 1999 till 20 700 år 2002. Även antalet besökta objekt har ökat från 15 358 år 1998 till 17 016 år 2002. Anledningen till att antalet inspektioner överstiger antalet besökta objekt är att samma objekt kan besökas flera gånger.

6.3.8 Tillsynen av veterinärer

I tillsynen ingår bland annat att se till att veterinärer rapporterar in uppgifter till djursjukdatasystemet. Enligt intervjuade handläggare rapporterar de

⁶² Hämtat från Jordbruksverkets hemsida. Det finns även en uppgift från 1997 om antalet besökta tillsynsobjekt, men vi har valt att inte ta med den eftersom svarsfrekvensen endast var 34 procent. Därefter har den ökat: 1998 låg den på 85 procent, 1999 låg den på 94 procent, 2000 låg den på 92 procent, 2001 låg den på 93 procent och 2002 var den 97 procent.

flesta in uppgifter men djurskyddsenheten har haft svårt att få med uppgifter från de veterinärer som medvetet valt att inte rapportera. Under sommaren 2003 har en skrivelse gått från Jordbruksverket till regeringen i vilken verket pekar på vikten av att få sanktionsmöjligheter i de fall inrapportering inte sker.⁶³

Vad gäller den inrapportering som länsveterinärerna gjort till Jordbruksverket om den veterinära tillsynen så har Jordbruksverket enligt intervjuade handläggare inte haft krav på sig i regleringsbrev att begära in sådana rapporter. Länsstyrelserna har däremot varit tvungna att rapportera in uppgifter till Jordbruksverket enligt sina regleringsbrev. Sedan år 2003 innehåller även Jordbruksverkets regleringsbrev kravet på att inrapportering ska ske.

6.3.9 Rådgivning och tillgänglighet

Jordbruksverket ger löpande stöd till länsveterinärer, byggnadskonsulenter och inspektörer. Stödet gäller framför allt hjälp med tolkning av föreskrifter och tillämpningen av djurskyddslagen.

På Jordbruksverket finns en medvetenhet om att det varit svårt för olika aktörer att komma i kontakt med rätt handläggare på verket. För att komma till rätta med problemet har djurskyddsenheten inrättat en "frontdesk" som ska underlätta för de som vill komma i kontakt med handläggare. Syftet är att lättare frågor ska kunna besvaras direkt och svårare frågor slussas vidare till ansvarig handläggare.

6.3.10 Livsmedelsverkets roll

Livsmedelsverkets roll i djurskyddet har varit otydlig. Några formella krav har inte funnits i lagar och förordningar, och verket har inte ansett sig ha någon roll inom djurskyddet. Livsmedelsverket har inte haft rätt att ge ut föreskrifter om djurskydd för besiktningsveterinärerna, men verket har varit arbetsgivare åt de cirka 80 besiktningsveterinärerna. Besiktningsveterinärernas arbetsuppgifter vid slakterierna är i första hand att kontrollera att köttets kvalitet är tillräcklig.

I och med anmälningsplikten som infördes för alla veterinärer den 1 april 2002 fick besiktningsveterinärerna samma skyldighet som distriktsveterinärerna. Ytterligare en förändring som stärkt djurskyddets roll på slakterierna är att besiktningsveterinärerna från och med den 1 juli 2003 kan förbjuda slakt på grund av bristande djurskydd.

⁶³ Skrivelse från Jordbruksverket Förslag till möjlighet att sanktionera bristande rapportering av veterinära förrättning, 32-3769/03.

6.3.11 Förväntningar på Djurskyddsmyndigheten

Den 1 januari 2004 tar den nya Djurskyddsmyndigheten över det centrala ansvaret för djurskyddet, som i dag främst finns hos Jordbruksverket. Jordbruksverket kommer dock även i fortsättningen ha ansvar för smittskyddsfrågor och den statliga veterinärorganisationen. Jordbruksverket har i remissyttrande om den nya myndighetens bildande varit kritiskt till att en ny myndighet bildas. I stället för en ny myndighet ansåg Jordbruksverket att förändringar inom ramen för det befintliga systemet skulle vara bättre för djurskyddsarbetet.

Placeringen i Skara anser flera intervjuade kunna komplicera samarbetet med den nya myndigheten. Även om det finns kritik mot bildandet av Djurskyddsmyndigheten finns det också handläggare som tycker att inrättandet av den nya myndigheten är ett principiellt viktigt beslut.

7 Analys och bedömning

I detta avsnitt presenteras Riksrevisionens analys och bedömning av effektiviteten i djurskyddsarbetet. Vår utgångspunkt är att beskriva hur hela systemet fungerar. Den analys vi gör utgår från den struktur som finns i dag och redan föreslagna förändringar, främst beslutet om att inrätta en ny djurskyddsmyndighet i januari 2004.

Vi har i kapitel 6 redovisat aktörernas arbete och förhållningssätt med utgångspunkt i från de uppgifter de har för att se till att djurskyddslagens intentioner efterlevs. I detta kapitel återvänder vi till de kriterier för ett effektivt djurskydd som vi redovisade i avsnitt 1.2.

Dessa är

- styrning och uppföljning
- förebyggande arbete⁶⁴
- planering och registerhållning
- resurser
- aktivt djurskyddsarbete
- kunskap och erfarenhet
- samarbete och stöd.

7.1 Riksrevisionens samlade bedömning

Riksrevisionens samlade bedömning är att djurskyddsarbetet har förstärkts och förbättrats sedan början av 1990-talet. Lagändringar har fört med sig skärpta krav på djurägarna. Totalt har de lokala tillsynsresurserna förstärkts, och antalet inspektioner har ökat något. Trots detta kvarstår brister i hur djurskyddstillsynen fungerar. En bättre planerad och mer frekvent tillsyn är ett viktigt medel för att förbättra arbetet med djurskyddet.

De brister som uppmärksammats i granskningen rör i stor utsträckning omfattningen och utformningen av Jordbruksverkets stöd och uppföljning av djurskyddsarbetet på regional och lokal nivå. Det finns stora variationer mellan landets kommuner vad gäller tillsynsfrekvens, vilket innebär stora kvalitetsskillnader mellan landets kommuner och att djurägare inte behandlas lika. Trots detta har Jordbruksverket i mycket agerat försiktigt när det gäller frågor om tillsyn.

⁶⁴ Vi har i analysen delat upp det första kriteriet enligt avsnitt 1.2 i två delar, styrning och uppföljning som en del och förebyggande arbete som en del.

Vidare kan samarbetet mellan aktörerna i systemet utvecklas, vilket är en förutsättning för att lagens intentioner ska kunna följas. Skapandet av en ny central djurskyddsmyndighet innebär att det blir ytterligare en aktör i djurskyddssystemet. Detta ställer ytterligare krav på att åstadkomma samordning och samarbete mellan alla berörda aktörer.

Riksrevisionen bedömer att Djurskyddsmyndigheten har potential att förbättra stödet och uppföljningen av tillsynen i landet. Men myndigheten kommer inte att själv kunna lösa alla brister som finns. Andra åtgärder som måste till är en mer effektiv resursanvändning och en ökad resursinsats på lokal nivå.

7.2 Styrning och uppföljning

Jordbruksverket ska styra och stödja arbetet inom djurskyddsområdet så att djurskyddet fungerar likvärdigt i hela landet. Styrningen sker bland annat genom att Jordbruksverket utfärdar föreskrifter om hur djurskyddslagen ska tillämpas. Det kan röra sig om till exempel minimimått för burar och djurstallar, det vill säga förhållanden som ska kontrolleras av de kommunala inspektörerna. Jordbruksverket har även gett ut allmänna råd till kommunerna om hur tillsynen bör bedrivas. Råden kan avse till exempel hur ofta en djurhållare ska kontrolleras.

Livsmedelsverket har till skillnad från Jordbruksverket ingen föreskriftsrätt inom djurskyddet men ansvarar för att besiktningsveterinärerna, utöver sitt ordinarie arbete, även uppmärksammar brott mot djurskyddslagen på slakterierna. Efter en ändring i djurskyddsförordningen den 1 juli 2003 har Livsmedelsverkets besiktningsveterinärer emellertid även ett formellt ansvar att agera vid brott mot djurskyddslagen, genom att till exempel förbjuda slakt.

7.2.1 Styrning med föreskrifter

Riksrevisionen konstaterar att det finns olika uppfattningar om huruvida Jordbruksverkets föreskrifter leder till en enhetlig hantering av djurskyddsverksamheten i landet eller öppnar för olika tolkningar och därmed olika sätt att arbeta. Jordbruksverket uppfattar att det emellertid finns motstridiga önskemål från inspektörerna i denna sak; vissa vill ha detaljerade föreskrifter, andra inte.

Riksrevisionen noterar vidare att flera EG-direktiv på djurskyddsområdet har medverkat till att detaljstyrningen i föreskriftsarbetet har ökat, och flera länsveterinärer och byggnadskonsulenter vid länsstyrelserna är av uppfattningen att föreskrifterna har blivit alltför detaljerade. Men utvecklingen har även gått i motsatt riktning, i en del fall har föreskrifterna gjorts mindre detaljerade för att möjliggöra lokala anpassningar av djurskyddsarbetet.

Ett allvarigare problem enligt såväl Riksrevisionen som Jordbruksverket är emellertid att nya föreskrifter ofta saknar förankring i forskning eller beprövad erfarenhet. Även det allmänna opinionstrycket inom djurskyddsområdet har i vissa fall lett fram till förändringar i föreskrifterna som inte är grundade på tillräckligt beprövade åtgärder och lösningar.

Riksrevisionen har inte bedömt om föreskriftsarbetet präglas av alltför stor detaljstyrning utan kan endast peka på redan kända förhållanden, till exempel de tidigare nämnda konsekvenserna av EG-reglerna. Riksrevisionen konstaterar däremot att beslut om förändringar i föreskrifterna har fattats utan tillräckligt stöd i tillämpad forskning. Enligt Riksrevisionen är det viktigt att i största möjliga utsträckning försöka förankra förändringar av föreskrifterna i relevant forskning.

7.2.2 *De allmänna råden – försenad styrning*

År 2000 utfärdade Jordbruksverket allmänna råd för hur tillsynsarbetet skall bedrivas i kommunerna. Det var den centrala tillsynsgruppen vid verket som arbetade med att ta fram de allmänna råden för den kommunala tillsynen.

Den centrala tillsynsgruppen tillkom år 1999. Den har som uppgift att främja en mer effektiv och enhetlig tillsyn i landets kommuner. I gruppen ingår representanter från djuravdelningens djurskydds-enhet, distriktsveterinäravdelningen, Livsmedelsverket, Sveriges lantbruksuniversitet, polis, en länsveterinär, en djurskyddsinspektör och representanter från Svenska Kommunförbundet.

Den nya djurskyddslagen trädde i kraft år 1988, och det var alltså först 12 år senare som Jordbruksverket gav ut allmänna råd till djurskyddslagen om hur tillsynen i kommunerna bör bedrivas.

Riksrevisionens bedömning är att stödet till kommunerna i form av allmänna råd skulle kunna ha tagits fram tidigare och därmed påskyndat utvecklingen av den kommunala tillsynen. Enligt Jordbruksverket har de allmänna råden hjälpt inspektörerna att göra behovsberäkningar och att argumentera för ökade resurser. Förekomsten av allmänna råd kan således vara en förklaring till att resurserna för djurskyddsarbete i kommunerna har ökat under de senaste åren.

7.2.3 *Ingen riktad uppföljning*

Uppföljningen av kommunernas lokala tillsyn sker sedan år 1997 genom en årlig rapportering från kommunerna via länsstyrelserna till Jordbruksverket. EU:s krav på vissa uppgifter om djurskyddstillsynen styr den kommunala rapporteringen, men kommunerna ska även lämna information som efterfrågas av Jordbruksverket.

Inrapporteringskraven från EU är till stor del relaterade till uppgifter om olika djurslag. Denna typ av information finns normalt inte i en kommun, och inspektörerna har därför problem med att lämna de begärda uppgifterna. Enligt vad som framkommit vid Riksrevisionens granskning ställer sig många länsveterinärer och kommuninspektörer undrande till vad alla inrapporterade uppgifter ska användas till, och man upplever inte att någon tydlig respons ges på de inrapporterade uppgifterna.

Riksrevisionen erfar vidare att den allmänna uppfattningen inom Jordbruksverket är att de uppgifter som rapporteras in som ett krav från EU inte stämmer överens med verkets behov av information för att styra tillsynsarbetet.

Jordbruksverket anser att Sverige har den starkaste djurskyddslagstiftningen i Europa men framhåller samtidigt att EU misstror det svenska tillsynssystemet med centrala myndigheter och självständiga kommuner. EG-rätten hindrar dock inte att ansvariga statliga myndigheter överlåter tillsynsuppgifter åt kommuner förutsatt att de har den kompetens som föreskrivs.⁶⁵ Några formella påpekanden eller reaktioner har inte heller kommit från EU-kommissionen. Ett problem i sammanhanget är dock att den information om djurskyddstillsynen som EU kräver in av svenska kommuner är svår att få fram och dessutom inte kan användas av Jordbruksverket. Riksrevisionen konstaterar emellertid att Jordbruksverket har haft svårt att förklara det svenska djurskyddssystemet i sina kontakter med EU och på vilket sätt återrapporteringskraven från EU bör utformas för att Jordbruksverket också ska kunna använda inrapporterade uppgifter. Riksrevisionen menar att Jordbruksverket ibland använder detta förhållande som ett argument för ett förstatligande av tillsynsorganisationen.

Återkopplingen av inrapporterade uppgifter sker genom att Jordbruksverkets sammanställning skickas till kommunerna. Sammanställningarna ligger även till grund för diskussioner på de djurskydds dagar som arrangeras årligen. Jordbruksverket ger däremot ingen återkoppling till enskilda kommuner. Även om Jordbruksverket inte har någon föreskriftsrätt när det gäller kommunernas tillsynsarbete konstaterar Riksrevisionen att inget hindrar verket från att föra en dialog med kommunerna direkt.

Riksrevisionen konstaterar att den uppföljningsinformation som Jordbruksverket samlar in inte används av vare sig verket eller länsstyrelserna för att styra och följa upp verksamheten i de enskilda kommunerna. Kommunerna går därmed miste om stöd för att utveckla den kommunala djurskyddstillsynen. Jordbruksverket har dessutom haft svårt att förklara det svenska tillsynssystemet för EU-kommissionen och att förmå EU att anpassa åter-

⁶⁵Rättsutredning huruvida vissa EG-direktiv på tillsynsområdet ställer organisatoriska krav, Statskontoret 2001/207-5.

rapporteringskraven på ett sådant sätt att de även passar verksamheten i Sverige.

7.2.4 *Sanktionsmöjlighet i stället för dialog?*

Jordbruksverket anser att styrning och uppföljning av enskilda kommuner skulle underlättas om de allmänna råden i stället var tvingande regler. Förutom tvingande föreskrifter vill Jordbruksverket använda sanktionsmöjligheter. Livsmedelsverket har exempelvis möjlighet att ta ifrån en kommun tillsynsobjekt i de fall kommunen missköter sitt tillsynsarbete – men man har aldrig använt sig av denna möjlighet. På miljöområdet, ger miljöbalken länsstyrelserna möjlighet att ta över tillsynen om kommunerna inte sköter den. Någon motsvarande sanktion gentemot kommunerna finns dock inte inom djurskyddsområdet.

Ett sätt att mer aktivt styra kommunerna skulle kunna vara att ta fram underlag för att beräkna resursåtgången för tillsynsarbetet och för att planera hur tillsynen i kommunerna ska bedrivas. Något sådant underlag finns för närvarande inte, men Jordbruksverket har för avsikt att ta fram nyckeltal åt kommunerna för resursberäkning och planering av tillsynsarbetet.

Riksrevisionen bedömer att Jordbruksverket (från den 1 januari 2004 den nya djurskyddsmyndigheten) först bör pröva att vara mer aktivt i sin kontakt med kommunerna innan verket begär tvingande föreskrifter och sanktionsmöjligheter. I dag finns ingen tydlig återkoppling till den enskilda kommunen om huruvida tillsynen fungerar eller inte.

7.2.5 *Delegeringen till länsveterinärerna*

Länsveterinärerna uppskattar att Jordbruksverket ser dem som en viktig aktör i djurskyddsarbetet. I praktiken blir dock resurstillgången i länen avgörande för hur mycket tid länsstyrelserna lägger ned på djurskyddsarbetet. Till exempel uppmanar Jordbruksverket länsveterinärerna att göra kommunbesök och föra en dialog med representanter för respektive kommun. Detta görs dock i begränsad utsträckning. Länsstyrelserna besökte bara 41 av 290 kommuner under år 2002.

Jordbruksverket förutsätter även att länsstyrelserna utbildar veterinärer i djurskydd. Inom Jordbruksverket ligger ansvaret för djurskyddsutbildning av kommunala inspektörer på djurskyddsmyndigheten och utbildning av distriktsveterinärer på distriktsveterinäravdelningen. Styrning och uppföljning av djurskyddsutbildning av veterinärer har på så sätt hamnat mellan två stolar, vilket fått till följd att länsveterinärerna ansvarar för denna utan tillräckligt stöd från Jordbruksverket.

Även tillsynen av veterinärerna i länet har lagts på länsstyrelserna. Riksrevisionen konstaterar dock att det inte finns några tydliga krav på hur den

ska utformas och genomföras. Återrapporteringen av länsstyrelsernas tillsyn av veterinärer har styrts via regleringsbrev. Det har funnits olika riktlinjer för länsstyrelserna och Jordbruksverket, som dessutom har varierat mellan åren. Vissa år har det inte funnits några återrapporteringskrav alls; andra år har däremot kraven varit omfattande. Detta har antagligen påverkat hur tillsynen har bedrivits av veterinärer ute i länen.

Länsveterinärerna har även uppgett att de inte har praktiska möjligheter att fullfölja regeringens uppdrag att aktivt främja och följa upp veterinärernas inrapportering av djursjukdata.⁶⁶

Riksrevisionen konstaterar att det saknas tydliga krav på vad länsstyrelserna ska göra då det gäller kommunbesök, utbildning och tillsyn av veterinärer. Det förefaller finnas svaga incitament att genomföra uppgifterna, och det saknas resurser vid länsstyrelserna för denna verksamhet. Regeringens styrning i regleringsbreven har också skiftat över åren och skapat osäkerhet om vad som ska gälla.

7.2.6 *De nationella projekten*

Ett bra exempel på hur Jordbruksverket använder återrapporteringen från kommunerna är, enligt Riksrevisionen, de nationella tillsynsprojekten. Genom de nationella tillsynsprojekten sker en genomlysning av djurskyddet lokalt, regionalt och nationellt inom områden som bedöms som speciellt viktiga eller där kunskapsbrister finns. Exempel på sådana områden är djurtransporter samt slakt och avlivning av djur. Både länsveterinärer och inspektörer bekräftar att Jordbruksverkets nationella tillsynsprojekt fungerar bra, även om det finns synpunkter på hur de är upplagda och att fältorganisationen inte alltid får tid att förbereda sig.

Riksrevisionen konstaterar att de nationella projekten är välfungerande och bidrar till att höja kompetensen inom djurskyddstillsynen.

7.2.7 *Styrning och uppföljning av veterinär verksamhet*

Som chefsmyndighet för distriktsveterinärorganisationen framhåller Jordbruksverket att det finns fördelar med att ha distriktsveterinär-avdelningen inom verket. Djuravdelningen och dess djurskyddsenhet har kunskaper om djurskydds- och djurhälsofrågor, och distriktsveterinär-avdelningen är arbetsgivare för distriktsveterinärerna.

Råd och stöd i djurskyddsfrågor ges av distriktsveterinäravdelningen i de fall veterinären inte tar direktkontakt med djuravdelningen. Utbildningen av distriktsveterinärer i djurskydd sker däremot regionalt genom länsstyrelserna.

⁶⁶ Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2002/03:MJU10, villkoren för veterinär verksamhet.

Riksrevisionens bedömning är att det aldrig funnits något grundligt samarbete mellan djuravdelningen och distriktsveterinäravdelningen. En anledning är policyn att ha vattentäta skott inom Jordbruksverket mellan den affärsmässiga delen av distriktsveterinärverksamheten och djursjukdata som även privata veterinärer ska inrapportera. Varje avdelning har haft nog av sina egna problem. Ute i landet har distriktsveterinärerna på vissa ställen en viktig roll, på andra ställen ingen roll alls när det gäller djurskyddsarbete.

Jordbruksverket har inte tagit till vara den resurs som skulle ligga i ett närmare samarbete mellan inspektörer och distriktsveterinärer. Ett genomgående tema i flera tidigare utredningar har varit förväntningar på ett mer utvecklat samarbete mellan inspektörer och distriktsveterinärer.

7.2.8 *Råd och stöd till besiktningsveterinärerna*

Jordbruksverket utfärdar föreskrifter vad gäller djurskyddet vid slakterierna medan Livsmedelsverket ansvarar för livsmedelskontrollen i samband med slakt. Livsmedelsverket har inte tagit initiativ och inte heller gett tydliga anvisningar om djurskyddsarbete. Jordbruksverket har inte haft rätt att ge ut föreskrifter om besiktningsveterinärernas arbetsuppgifter.

Före år 2002 var det den enskilda besiktningsveterinären som avgjorde om han eller hon ville bevaka och anmäla brott mot djurskyddslagen. Bristen på styrning och stöd gjorde att bedömningarna kunde bli olika bland besiktningsveterinärerna. Några kontrollerade och ställde krav på djurskydd, andra inte. Från och med april 2002 har dock besiktningsveterinärerna anmälningsplikt.

Riksrevisionen konstaterar att uppdelningen av ansvaret centralt på två myndigheter har medfört att besiktningsveterinärerna haft bristande stöd i djurskyddsarbetet vid slakterierna. Dessutom har inte bedömningarna blivit enhetliga eftersom det varit den enskilda veterinären som fått avgöra vilka krav som ska ställas på djurskyddet.

7.3 **Förebyggande arbete**

En del av det centrala djurskyddsarbetet består av att förebygga djurskyddsproblem genom forskning och prövning av ny teknik som ska tillämpas i djurhållningen samt i länsstyrelsernas förprovning av ny- och tillbyggnad av djurstallar.

7.3.1 *Tillämpad forskning*

Att det saknas tillräckligt vetenskapligt underlag för att ta ställning i olika djurskyddsfrågor, beroende på att tillämpad forskning inte bedrivs i tillräcklig

omfattning, har framhållits i tidigare utredningar.⁶⁷ Anledningen till att det bedrivs för lite tillämpad forskning inom djurskyddsområdet är, enligt Jordbruksverket, att forskarna är mer intresserade av grundforskning.

Jordbruksverkets främsta medel för att påverka forskningen är att ge bidrag till forskningsprojekt vid Sveriges lantbruksuniversitet. Bidragen är i storleksordningen 5 miljoner kronor per år.

Riksrevisionen konstaterar att det finns problem med att få fram forskningsresultat som kan tillämpas inom djurskyddet. Dock har Riksrevisionen inte underlag för att bedöma om detta beror på bristande intresse hos forskarna, på Sveriges lantbruksuniversitets förhållningssätt eller på att Jordbruksverket saknat möjlighet att styra forskningens inriktning och omfattning alternativt inte tillvaratagit sådana föreliggande möjligheter.

7.3.2 Ny teknik

Jordbruksverket måste hävda både näringens och djurskyddets intressen. Näringen måste ha rimliga förutsättningar för att kunna bedriva sin verksamhet, samtidigt som Jordbruksverket inte får agera på ett sätt som föranleder beskyllningar att verket går näringens intressen. Då det gäller att tillämpa ny teknik inom djurhållningen anser Jordbruksverket att verket måste acceptera att näringen styr utvecklingen genom att utveckla och införa nya tekniker. Jordbruksverkets uppgift blir sedan att reglera användningen av nya arbetssätt och tekniker innan dessa kommer till praktisk användning.

Riksrevisionen anser att det är rimligt att Jordbruksverket har till uppgift att pröva ny teknik som näringen tar fram innan denna tas i bruk. Jordbruksverket har varken kompetens eller resurser för att ta fram ny teknik.

7.3.3 Förprovning av djurstallar

Riksrevisionen konstaterar att kommunikationen mellan länsstyrelse och kommuner förefaller fungera bra då det gäller handläggningen av förprovningar av nybyggnation av djurstallar. Kommunerna blir informerade om att provningar pågår och länsstyrelsernas byggkonsulenter får bra stöd från Jordbruksverket.

Ett problem som framhålls av länsveterinärerna är att det inte finns någon borte gräns för när en om- eller tillbyggnad måste vara färdig efter förprovningstillståndet. Det händer därför att djurhållare har djur i anläggningar som inte är helt färdigställda och aldrig slutbesiktigats. För inspektörerna innebär det problem att kontrollera att sådana anläggningar uppfyller djurskyddskraven, eftersom djurhållaren kan hänvisa till att en ombyggnation pågår.

⁶⁷ SOU 2000:108 Ett förbättrat djurskydd.

Jordbruksverket och länsstyrelserna bedömer att förprovningen av djurstallar har medfört att de blivit mycket bättre ur djurskyddssynpunkt. **Riksrevisionen anser att** problemen med att slutbesiktningar inte genomförs dock bör lösas.

7.4 Planering och registerhållning

Ett grundläggande krav för att kunna sköta tillsynsarbetet är att kommunerna vet vilka tillsynsobjekt som finns. För att genomföra planerad tillsyn krävs således ett register där alla tillsynsobjekt finns med. Vidare måste registret uppdateras på ett effektivt och systematiskt sätt.

Det finns flera register över djur och lantbruksföretag men inget samlat register över tillsynsobjekten. År 2002 uppgav 90 procent av kommunerna att de hade register över tillsynsobjekten. Varje kommun bestämmer själv hur den ska planera tillsynen och registrera sina tillsynsobjekt. Djurskyddsmyndigheten kommer att få i uppdrag att upprätta ett centralt djurregister.

Riksrevisionen konstaterar att Jordbruksverket i dag inte med säkerhet vet hur många djurskyddsobjekt som finns i landet. År 2002 frågade Jordbruksverket för första gången kommunerna om hur många tillsynsobjekt som fanns i varje kommun. 40 kommuner svarade inte på frågan, vilket kan tyda på att även kommunerna har svårt att uppskatta antalet objekt. Detta förhållande innebär att Jordbruksverket hittills inte kunnat föra en diskussion med kommunerna om behovet av inspektörer.

Riksrevisionen konstaterar att det inte finns någon samlad kunskap om tillsynsobjekten i landet, vilket försvårar uppföljningen. Sannolikt har kommunerna de säkraste uppgifterna om hur många tillsynsobjekt som finns, men en sammanställning saknas. Enligt regeringens förslag ska Djurskyddsmyndigheten upprätta ett centralt djurregister för hela landet. För att informationen i detta register ska kunna hållas aktuell krävs insatser av kommunerna.

7.5 Resurser

De personalresurser som finns för det direkta djurskyddsarbetet är i första hand de som arbetar med djurskydd på Jordbruksverket, länsstyrelserna och i kommunerna. Tillsynen finansieras genom skattemedel och avgifter från djurägarna. Distriktsveterinärerna, som har anmälningsplikt om de upptäcker att djur far illa, ingår också i systemet, liksom besiktningsveterinärerna vid slakterierna som först år 2002 fick anmälningsplikt.

7.5.1 *Ökade resurser i kommunerna samma antal inspektioner*

Det är i kommunerna som det mesta av djurskyddsarbetet genomförs, och alla som arbetar inom djurskyddet är överens om att det framför allt är där det saknas resurser. Riksrevisionens undersökning visar att 70 procent av inspektörerna anser att tiden inte räcker till för uppgifterna. 40 procent av inspektörerna uppskattar att det skulle behövas ytterligare 0,5–1 tjänst i kommunen. Det uppskattade behovet motsvarar totalt resurser i storleksordningen 56 årsarbetskrafter.

De senaste fem åren har kommunernas samlade resurser för djurskydd mätt i årsarbetskrafter ökat. Trots att resurserna ökat har antalet besökta tillsynsobjekt legat kvar på ungefär samma nivå de senaste fem åren med undantag för år 2002 då en svag ökning ägde rum. Även antalet inspektioner har legat på ungefär samma nivå under samma period.

Riksrevisionen konstaterar att resursökningen i kommunerna inte medfört någon nämnvärd ökning av inspektionsverksamheten. Det kan tolkas som att resurserna används för annat än inspektionsverksamhet. År 2002 skedde dock en svag ökning av antalet besökta tillsynsobjekt, vilket kan ses som en tillfällig uppgång i verksamheten eller som ett mer bestående resultat av att de ökade resurserna används för planerad tillsyn.

7.5.2 *Resurser hos övriga aktörer*

Länsveterinärerna menar att länsstyrelserna väljer bort uppgifter inom djurskyddet på grund av bristande resurser. Enligt denna yrkesgrupp har man för många uppgifter för att kunna fullgöra dem alla, vilket kräver att man prioriterar mellan uppgifterna. Arbetsuppgifter som tillsyn av veterinärer och stöd till veterinärer har då bedömts ha låg prioritet. Vidare har Jordbruksverket delegerat djurskyddsutbildning av veterinärer till länsstyrelserna utan att länen har fått extra resurser för det.

Distriktsveterinärernas anmälningsplikt innebär att de är en resurs i tillsynssystemet. Knappt 25 procent av distriktsveterinärerna anser att de behöver fler kolleger för att klara det veterinära arbetet. Enligt Jordbruksverket krävs ytterligare 40–50 distriktsveterinärer, och Sveriges veterinärförbund uppskattar behovet till ännu fler: 80–100 veterinärer.⁶⁸ Riksrevisionen konstaterar att Jordbruksverket i början av år 2003 fick regeringens uppdrag att analysera det veterinära behovet i landet.⁶⁹

Ett fungerande djurskydd kräver att det finns tillgång till veterinärhjälp dygnet runt. 65 procent av distriktsveterinärerna anser att den riks- och dygnstäckande jouren fungerar tillfredsställande med nuvarande resurser. 17 procent av distriktsveterinärerna anser emellertid att jourbemanningen

⁶⁸ Riksdagens revisorers rapport 2002/03:4 Villkoren för veterinär verksamhet.

⁶⁹ Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2002/03:10.

fungerar dåligt. De distriktsveterinärer som intar den senare ståndpunkten anser i flertalet fall att privata veterinärer skulle kunna spela en roll här. Det är dock troligt att svaren speglar distriktsveterinärernas missnöje med jourtider och arbetsförhållanden snarare än att djurägarna inte får den service de är berättigade till.

Ungefär hälften av besiktningsveterinärerna vid slakterierna anser att de har tillräckligt med tid för sina uppgifter. Ett skäl till att denna yrkesgrupp delvis tycker sig ha nog med tid för att se till att djurskyddet efterlevs kan vara att man själv har möjlighet att styra djurskyddsarbetet till de moment i slakteriets verksamhet som är mest angelägna att kontrollera. Alla slakterier har dock inte en heltidsanställd veterinär. I vilken utsträckning djurskyddet bevakas vid slakterier utan heltidsanställd besiktningsveterinär är svårare att avgöra.

På Jordbruksverket finns totalt 15 årsarbetskrafter som arbetar med djurskydd. Riksrevisionen konstaterar att Jordbruksverket har hög arbetsbelastning med mycket EU-arbete som getts förtur framför stödet till länsstyrelser och kommuner. Det har inneburit att inspektörer och andra som efterfrågat rådgivning och annan hjälp har haft svårt att nå personal på Jordbruksverket. Jordbruksverket är medvetet om det bristande stödet och på senare tid har verket därför vidtagit åtgärder för att organisera arbetet effektivare, bland annat har servicenivån i växeln ökat.

Livsmedelsverket har hittills haft ett otydligt ansvar för djurskyddet vid slakterierna, och besiktningsveterinärerna har saknat myndighetsstöd för sitt djurskyddsarbete. Riksrevisionen konstaterar dock att Livsmedelsverkets roll förändrats i och med att verket den 1 juli 2003 även fick ett större ansvar för djurskyddet.

Den nya Djurskyddsmyndigheten kommer att få betydligt större resurser⁷⁰ än vad Jordbruksverket har i dag, och därmed kan länsstyrelser och kommuner komma att få stöd och hjälp i större utsträckning än tidigare. De personella resurserna för den nya myndigheten har angetts till cirka 30 årsarbetskrafter.

Riksrevisionen konstaterar att länsveterinärerna inte anser sig ha resurser i förhållande till de uppgifter Jordbruksverket lagt på dem och att kommunerna inte får tillräckligt stöd för att få i gång en tillfredsställande tillsynsverksamhet. Det finns dock möjligheter att skaffa mer resurser genom avgifter (se nedan). Riksrevisionen anser att resurserna på regional och lokal nivå inte står i proportion till uppgifterna i dag och att antingen uppgifterna eller resurserna måste omprövas.

⁷⁰ Prop. 2001/02:189, bet. 2002/03: MJU5, rskr. 2002/03:98.

Enligt Riksrevisionens mening är det vidare viktigt att den nya Djurskyddsmyndigheten är aktiv i sin stödjande verksamhet mot länsstyrelser och kommuner.

7.5.3 *Tillsynsavgifter kan förstärka resurserna*

Kommunerna har enligt djurskyddsförordningen rätt att ta ut avgifter för sin djurskyddstillsyn. Avsikten att avgiftsfinansiera djurskyddstillsynen finns redan i förarbetet till djurskyddslagen och därefter som rekommendation från Kommunförbundet.⁷¹ Hur stor del av djurskyddsarbetet som finansieras med avgifter varierar dock kraftigt. Ungefär hälften av alla kommuner finansierar delvis sin tillsynsverksamhet med avgifter. I bara 5 procent av kommunerna finansieras all tillsyn via avgifter. I 95 procent av Sveriges kommuner är det alltså möjligt att öka resurserna genom att införa eller börja använda avgifter i större utsträckning. Det finns alltså en outnyttjad resurspotential som skulle kunna användas för att förstärka tillsynsresurserna.

Riksrevisionens undersökning visar att avgifterna för tillsynen varierar kraftigt mellan olika kommuner. För ett likvärdigt tillsynsobjekt kan avgiften för en inspektion variera mellan noll och 9 000 kronor. Det finns inga uppgifter om att "högkostnadskommunerna" är de kommuner som har en väl fungerande tillsyn, utan det kan lika väl vara kommuner utan regelbunden tillsyn.

Enligt de senaste uppgifterna uppgår det totala antalet tillsynsobjekt i landet till cirka 90 000.⁷² De allmänna råden rekommenderar att tillsynsobjekten besöks åtminstone en gång vart tredje år. Det skulle innebära att 30 000 tillsynsobjekt bör besökas per år för att uppnå målet i de allmänna råden. År 2002 var antalet besökta tillsynsobjekt 17 016.

Jordbruksverkets rapport till regeringen för år 2002 visar att antalet besökta tillsynsobjekt per årsarbetskraft var 122. Med de resurser för djurskydd som finns i dag i kommunerna, nämligen 139 årsarbetskrafter, skulle således antalet tillsynsobjekt per årsarbetskraft behöva vara så många som 216, om de allmänna råden ska följas.

Riksrevisionsverkets rapport om livsmedelstillsynen i kommunerna⁷³ visar att det är rimligt att genomföra cirka 150 tillsynsbesök per år för en livsmedelsinspektör. Verksamheten är inte direkt överförbar på djurskyddsinspektörerna men ger en fingervisning om vilka resurser som krävs.

Ett räkneexempel: För att besöka samtliga 90 000 tillsynsobjekt i landet under en treårsperiod, krävs resurser motsvarande i genomsnitt 0,7 års-

⁷¹ Kommunala avgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet – underlag för taxesättning, oktober 1994. Kommunförbundet.

⁷² Uppskattningen bygger på Jordbruksverkets skattningar från år 1998 (100 000) och år 2003 (78 000) samt våra telefonintervjuer med inspektörer avseende år 2002 (87 000).

⁷³ Livsmedelsverkets stöd till den lokala livsmedelstillsynen, RRV 2001:33.

arbetskrafter per kommun, om vi räknar med samma antal inspektioner per år och inspektör som inom livsmedelstillsynen. Det innebär att ytterligare 56 årsarbetskrafter skulle behöva anställas. Med resurser motsvarande 195 årsarbetskrafter skulle kommunerna kunna göra 154 besök per årsarbetskraft.

Räkneexemplet förefaller stämma bra överens med det behov som inspekörerna angett i vår undersökning. Varje inspektör har fått uppskatta behovet i sin egen kommun, och sammanlagt motsvarar resursbehovet cirka 56 årsarbetskrafter.

Riksrevisionen konstaterar att det inte finns några rekommendationer eller riktlinjer för hur mycket resurser som krävs i förhållande till antalet tillsynsobjekt i en kommun. Detta gör det svårt för Jordbruksverket och enskilda kommuner att avgöra vad som är en tillräcklig dimensionering för en fungerande tillsynsverksamhet. Dessutom konstaterar Riksrevisionen att tillsynsavgifterna som kommunerna tar ut varierar kraftigt och att det finns möjligheter att utöka tillsynsresurserna lokalt genom att införa avgifter. Även konkurrensskäl talar för ett mer likvärdigt avgiftsuttag.

7.6 Hur aktiva är veterinärer och inspektörer i djurskyddsarbetet?

Ett fungerande djurskydd kräver att aktiviteten inom djurskyddet är tillräcklig på alla nivåer, exempelvis att återkommande tillsyn utförs och att kommunerna får stöd av regionala och centrala myndigheter.

7.6.1 Varierande tillsyn i kommunerna

Den kommunala tillsynen varierar. Det finns exempel på kommuner som inte genomför några inspektioner alls oberoende av om det finns 3 000 eller endast några få tillsynsobjekt i kommunen. Dessutom finns det kommuner som endast gör tillsyn efter anmälan, medan andra har planerad tillsynsverksamhet. Antalet besökta objekt har i stort sett legat på samma nivå de senaste fem åren, med en svag ökning år 2002.⁷⁴ Antalet kommuner som planerar sin tillsyn har däremot ökat från cirka 60 procent år 1991 till cirka 90 procent år 2002.

En förklaring till de stora variationerna kan vara att tillsynsarbetet inte enbart består av inspektioner utan även av annat som kan påverka antalet inspektioner. Särskilt i ett uppbyggnadsskede av inspektionsverksamheten

⁷⁴ Kommunernas tillsynsarbete, sammanställning år 1997-2002, Jordbruksverkets hemsida. Observera att svarsfrekvensen ökat från 24 procent år 1997 till 97 procent år 2002. Antalet besökta objekt visar i vilken utsträckning kommunernas planerade tillsyn nått målet för tillsynen. Antal inspektioner är ett annat mått på hur aktiva kommunerna är. Inspektioner kan göras en eller flera gånger hos samma djurägare och här ingår även besök efter anmälan. Även antalet inspektioner har legat på ungefär samma nivå de senaste tre åren.

krävs tid för annat än rena inspektionsuppgifter. Vidare framgår inte hur mycket tid inspektionerna tar, vilket också påverkar antalet inspektioner.

Riksrevisionen konstaterar att ökade resurser inte har medfört att kommunerna besökt fler tillsynsobjekt än tidigare, möjligen kan man se en uppgång år 2002. Även antalet inspektioner har legat på ungefär samma nivå de senaste tre åren. Den planerade tillsynen har dock ökat. Det förhållandet att antalet inspektioner inte alltid överensstämmer med antalet besökta tillsynsobjekt beror på att ett objekt kan besökas flera gånger under ett år. Riksrevisionens bedömning är att utvecklingen mot regelbunden och återkommande tillsyn gått långsamt framåt och fortfarande befinner sig långt från målen i de allmänna råden.

7.6.2 *Distriktsveterinärernas medverkan i tillsynsarbetet*

Enligt Jordbruksverkets årsredovisning för år 2002 behandlar distriktsveterinärerna cirka 450 000 djur per år, varav knappt 180 000 är lantbrukets djur.

Cirka 70 procent av distriktsveterinärerna påpekar brister i djurhållningen en eller flera gånger i månaden i samband med besök hos olika djurhållare. Det motsvarar mellan 3 000 och 5 000 anmärkningar per år. Om en anmärkning inte åtgärdas ska detta föranleda en anmälan till kommunens inspektör. Cirka 400 sådana anmälningar gjordes under år 2002. Det lilla antalet anmälningar i förhållande till hur ofta distriktsveterinärerna ger djurägare anmärkningar kan vara en indikator på att möjligheten att anmäla djurägare används i liten utsträckning.

Djurskyddsinspektörerna fick cirka 7 900 anmälningar från allmänheten under år 2002. Enligt inspektörerna är hälften av anmälningarna sådana som inte föranleder någon åtgärd, men det stora antalet anmälningar visar ändå att allmänheten har stor betydelse då det gäller att slå larm vid misstänkta djurskyddsfall.

Distriktsveterinärerna har en dubbelroll i mötet med djurägarna. Som veterinärer är de först och främst ansvariga för djurhälsovård och djursjukvård, men de ska även agera som myndighetsperson. I den senare rollen har de, enligt egen bedömning, bristande utbildning.

Relevanta kunskaper men också kulturen på arbetsplatsen kan påverka i vilken utsträckning veterinärerna anmäler djurägare. Av betydelse i sammanhanget är också att de har tydligt stöd från Jordbruksverket.

Riksrevisionen konstaterar att distriktsveterinärerna i liten utsträckning använder sina möjligheter att anmäla överträdelser av djurskyddslagen till kommunens inspektör.

7.6.3 *Besiktningsveterinärernas aktivitet*

En stor andel av besiktningsveterinärerna anser att de har tillräckligt med tid för att utföra sina uppgifter. En förklaring kan vara att de i sitt arbete inte finns på plats vid alla moment i slakteriets arbete där djurskyddsaspekter kan bli aktuella, exempelvis vid avlivning.

I vilken utsträckning djurskyddsfrågorna ska beaktas i samband med besiktningsarbetet har tidigare avgjorts av den enskilda veterinären. I motsats till distriktsveterinärerna har de inte haft stöd i vare sig veterinärintstruktion eller djurskyddsföreskrifter för att arbeta med djurskyddsfrågor.

Anmälningsskyldighet för besiktningsveterinärer infördes i april 2002. Enligt besiktningsveterinärerna själva har detta påverkat arbetet. Drygt hälften av besiktningsveterinärerna uppger att de dokumenterar händelser relaterade till djurskydd i större utsträckning än tidigare.

Den ändring i djurskyddsförordningen som trädde i kraft den 1 juli 2003 ger därutöver besiktningsveterinärerna en starkare roll i den bemärkelsen att de har rätt att förbjuda slakt vid brott mot djurskyddslagen. Livsmedelsverket har enligt egna uppgifter påbörjat arbetet med stödjande rekommendationer till besiktningsveterinärerna i dessa frågor.

Riksrevisionen konstaterar att den enskilde besiktningsveterinären har saknat stöd från Livsmedelsverket. Bedömningarna av hur djurskyddsfrågor ska hanteras i samband med livsmedelskontrollen har därför varierat. Besiktningsveterinärerna har dessutom i låg utsträckning funnits på plats vid viktiga djurskyddsmoment i slakteriernas verksamhet, såsom avlivning. En rimlig bedömning är att förutsättningarna förbättrats i och med införandet av anmälningsskyldighet och utökade befogenheter att förbjuda slakt.

7.6.4 *Länsstyrelsernas aktiviteter*

Länsstyrelserna och länsveterinärerna uppger samstämmt att de alltid prioriterar anmälda djurskyddsfall. Flertalet fall som anmäls gäller hundar, katter och andra sällskapsdjur, även om fall med lantbrukets djur anses vara de stora, tunga fallen. Omfattningen av enskilda länsstyrelsernas beslut om djurförbud och omhändertaganden ligger i allmänhet under tio fall per år.

Länsveterinärerna har även en samstämmig syn på att djurskydd och smittskydd ska prioriteras. Stödet till kommunens inspektörer prioriteras, men kommunbesök är inte vanligt förekommande. Tillsyn av veterinärer är lågt prioriterat, och länsveterinärerna har svårt att engagera veterinärerna i tillsynsarbetet och få med distriktsveterinärerna på utbildningsdagar. Länsstyrelsen har vidare svårt att hinna med slutbesiktningar av stallar, något som kan påverka inspektörernas arbete.

Riksrevisionen konstaterar att länsstyrelsernas arbete med djurskyddsfrågor till stor del är ärendestyrt, såsom beslut om djurförbud, omhänder-

taganden av djur och beslut om förprovning av djurstallar. Verksamheten i form av till exempel kommunbesök har varit av mindre omfattning, och även stöd, samordning, utbildning och tillsyn av veterinärer har legat på en låg nivå.

7.7 Kunskap och erfarenhet

Djurskydd kräver djurkunskap och förvaltningskunskap: man måste både kunna bedöma hur djuren mår och veta hur man ska agera. För att kunna vara aktiv och slå larm om problem krävs kunskaper inom båda områdena.

7.7.1 *Kunskapsbehov hos veterinärer*

Jordbruksverkets djurskydds-enhet har ansvar för att utbilda distriktsveterinärerna i djurskydd, och distriktsveterinärsavdelningen hanterar övrig professionell utbildning. Riksrevisionen konstaterar att någon medveten styrning och uppföljning av distriktsveterinärernas utbildning inte har skett. Jordbruksverket har inte heller klart för sig vilken utbildning som bedrivs ute i landet och följer inte upp verksamheten. Det tyder på att samordningen och samarbetet inom myndigheten vad gäller djurskydd inte varit tillfredställande. Samordningen sker huvudsakligen inom verkets centrala tillsynsgrupp, som enligt intervjuuppgifter från Jordbruksverket planerar ett utbildningsmaterial för veterinärer, i första hand riktat till distriktsveterinärerna.

Så gott som samtliga distrikts- och besiktningsveterinärer anser att det finns behov av vidareutbildning i djurskyddsfrågor. Som det ser ut i dag finns i grundutbildningen ingen speciell kurs eller något moment som behandlar djurskyddet och de juridiska frågor som är nära förknippade med tillämpningen av djurskyddslagen. Behovet av vidareutbildning om djurskydd inom veterinärkåren förefaller alltså vara stort. Det kan därför tyckas motstridigt att i stort sett alla distriktsveterinärer uppger att de har goda eller mycket goda kunskaper i att bedöma djurs hälsotillstånd enligt djurskyddslagens regler. En tolkning kan vara att kunskapsbristen inte i första hand avser själva bedömningen i djurskyddsfrågan utan snarare hur man ska agera då brister upptäcks.

Med tanke på anmälningsplikten i djurskyddsfrågor, som sedan april 2002 gäller alla veterinärer, borde vidareutbildning i djurskydd vara angelägen. Anmälningsplikten innebär att veterinären efter påpekande utan åtgärd är skyldig att göra en anmälan. Otillräckliga kunskaper om djurskyddslagen och dess tillämpning kan vara en orsak till att veterinärerna gör så förhållandevis få anmälningar till djurskyddsinspektörerna trots att cirka 70 procent av distriktsveterinärerna uppger att de ett par gånger i månaden eller oftare påpekar brister i djurhållningen.

Jordbruksverkets distriktsveterinärsavdelning har använt vidareutbildningen av distriktsveterinärer som dragspel i avdelningens budget. När avdelningen behövt spara har utbildningsanslaget minskats och sedan fyllts på när den ekonomiska situationen blivit bättre.⁷⁵ Distriktsveterinärorganisationens ekonomi har alltså fått styra utbildningsvolymen snarare än verksamhetens behov.

Veterinärerna är kunniga inom sitt område och kan bedöma djuren efter djurskyddslagens bestämmelser. Såväl distriktsveterinärer som besiktningsveterinärer efterfrågar emellertid vidareutbildning i hur man ska agera rent praktiskt i djurskyddsfrågor. **Riksrevisionen anser att** brister i det avseendet på ett negativt sätt kan ha påverkat dessa yrkesgruppers förutsättningar att delta i djurskyddsarbetet.

7.7.2 Ökad kompetens hos inspektörerna

År 1996 ansåg 25 procent av kommunerna att deras inspektörer hade tillräckliga kunskaper för att utföra sina arbetsuppgifter på ett bra sätt. År 2002 ställde vi samma fråga men nu direkt till inspektörerna. Cirka 60 procent av inspektörerna ansåg att de har tillräckliga kunskaper. Fortfarande finns dock ett relativt stort utrymme för att höja utbildningsnivån bland inspektörerna. Drygt hälften av inspektörerna har gått någon kurs i på lantbruksuniversitetet i Skara, medan 8 procent aldrig har deltagit i någon vidareutbildning.

Kommunerna lever också i stort upp till de utbildningsrekommendationer som finns i de allmänna råden. Knappt 70 procent av inspektörerna uppfyller de utbildningskrav på grundutbildning som finns i de allmänna råden. År 1991 hade 45 procent utbildning motsvarande de nuvarande kraven i de allmänna råden. Däremot har tidigare yrkesmässig erfarenhet av djur minskat något. År 1991 hade 63 procent tidigare erfarenheter av djur, men år 2002 har andelen minskat till 50 procent. Sannolikt speglar det samhällsförändringar som att färre inspektörer kommer från jordbrukarhem. Ett ökat samarbete mellan kommunerna (enligt vår undersökning delar 30 kommuner på inspektörer) ger även större möjlighet att satsa på kompetensutveckling. Att underlätta samarbete mellan kommunerna är ett förslag som funnits med länge, bland annat i 1996 års utredning av den lokala tillsynen.⁷⁶

Riksrevisionen konstaterar att kommunernas inspektörer har bättre kompetens än tidigare, även om det finns utrymme att höja kompetensen.

⁷⁵ År 2001 hade distriktsveterinärorganisationen utbildningsstopp. År 2002 blev kompetensutveckling och arbetsmiljö inom organisationen en prioriterad fråga, enligt Jordbruksverkets verksamhetsberättelse.

⁷⁶ SOU 1996:113 Offentlig djurskyddstillsyn.

7.7.3 Bra kompetens på länsstyrelserna

Länsveterinärerna och byggnadskonsulenterna säger sig ha tillräckliga kunskaper och erfarenheter. Merparten av länsveterinärerna har lång erfarenhet av veterinär verksamhet och förvaltning. Riksrevisionens undersökning visar att inspektörerna är mycket nöjda med stödet från länsveterinären och byggnadskonsulenterna på länsstyrelsen.

Riksrevisionen konstaterar att länsstyrelsernas länsveterinärer och byggnadskonsulenter har stor erfarenhet och kunskap på sina respektive områden och därför ställer krav på kvalificerat stöd från Jordbruksverket.

7.7.4 Bristande kompetens centralt

Enligt länsveterinärerna har Jordbruksverket fler oerfarna handläggare än tidigare. Om det beror på hög personalomsättning eller har andra orsaker har inte närmare utretts. Länsstyrelsernas byggnadskonsulenter framhåller däremot att de har ett mycket bra och kunnigt stöd från Jordbruksverket.

De flesta på djurskyddsenheten har veterinär bakgrund. Sedan år 2000 finns även personal med erfarenhet som kommunal inspektör på djurskyddsenheten. Det kan ha bidragit till en ökad förståelse för den lokala tillsynen och framför allt för den enskilda inspektörens arbetssituation. Mot bakgrund av att inspektörerna i allmänhet har större kunskap om förvaltningsrätt och djurskydd och om hur sådana ärenden ska drivas och hanteras torde en sådan erfarenhet vara viktig i arbetet med djurskydd.

Det finns betydande kompetens hos Jordbruksverket centralt då det gäller stödet till byggnadskonsulenterna. Stödet till länsveterinärer och inspektörer upplevs däremot som svagare.

Det är rimligt att anta att hög personalomsättning och det faktum att kvalificerade handläggare även fått lägga ned mycket tid på EU-frågor påverkat stödet till regional och lokal nivå negativt. Jordbruksverket har efter kritik sett över de stödjande funktionerna.

Riksrevisionen menar att den nya Djurskyddsmyndigheten behöver ägna tid åt frågan om hur kontakterna mellan myndigheten och de olika yrkesgrupper som arbetar med djurskyddet ska kunna öka, samt vilken blandning av veterinär kunskap och djurskyddsutbildning som krävs i verkets stödjande arbete. Det är också viktigt att Djurskyddsmyndighetens personal är tillgängliga när veterinärer och inspektörer behöver stöd i sitt djurskyddsarbete.

7.8 Samarbete och stöd

Djurskyddslagen är en ramlag. För att syftet med lagen ska kunna uppnås behöver aktörerna i systemet samarbeta. Detta samarbete konkretiseras i de

allmänna råden. Det räcker inte att en aktör gör ett bra arbete; alla behöver samarbeta för att djurskyddet ska fungera tillfredsställande.

Av Riksrevisionens undersökning framgår att distriktsveterinärer och kommunala inspektörer framhåller samarbetet med länsveterinären som speciellt viktig för arbetet. Distriktsveterinärerna framhåller även, tillsammans med besiktningsveterinärerna, samarbetet med de kommunala inspektörerna som viktigt.

Däremot anser inte djurskyddsinspektörerna att distriktsveterinärerna och besiktningsveterinärerna är lika viktiga för dem i deras arbete. Här finns en möjlighet att förstärka samarbetet, något som länsveterinären skulle kunna bidra till, eftersom denne har hög trovärdighet som viktig aktör i systemet.

Av undersökningen framgår vidare att Jordbruksverket, som har det centrala ansvaret för djurskyddet, anses vara en mindre viktig samarbetspartner för inspektörerna i deras dagliga arbete med djurskyddet. Det framgår vidare att länsveterinärer, inspektörer och distriktsveterinärer anser sig ha större nytta av att samarbeta sinsemellan än av samarbete med Jordbruksverket.

Endast cirka 30 procent av besiktningsveterinärerna uppger att någon djurskyddsinspektör har etablerat kontakt med dem, vilket tyder på att samarbetet är relativt outvecklat.

Djurskyddsinspektörerna vänder sig till distriktsveterinärerna i mycket högre utsträckning än till privata veterinärer då de behöver hjälp. Samordning av veterinär verksamhet och vidareutbildning av veterinärer sker genom länsstyrelsernas försorg. Samtidigt är samordningen av den veterinära verksamheten en lågt prioriterad fråga i de flesta län. Länsveterinärerna uppger att de prioriterar samarbete med inspektörerna framför samarbete med veterinärerna. Länsveterinärerna är också den enda grupp som samtliga inspektörer säger sig ha kontakt med. Flertalet inspektörer uppger behov av rådgivning som vanligaste anledning till att de kontaktar länsveterinären. Även länsstyrelsens utbildningsinsatser verkar viktiga för inspektörerna: 95 procent av inspektörerna uppger att de deltar i länsstyrelsens djurskyddskonferenser. Den övervägande delen av inspektörerna anser att de mycket ofta eller alltid får hjälp och stöd av länsveterinären, och de är också nöjda eller mycket nöjda med det stöd de får.

Jordbruksverket anser att länsveterinärerna samarbetar bra med kommuninspektörerna men uppmanar länsveterinärerna att göra kommunbesök, vilket i praktiken dock sker i blygsam omfattning.

Jordbruksverket uppger vidare att verket har mycket kontakt via telefon med allmänhet och kommunens inspektörer. Riksrevisionens undersökning visar emellertid att inspektörerna tar kontakt med Jordbruksverket i begränsad utsträckning och att sex av tio är mindre nöjda med kontakten.

Riksrevisionen anser att Jordbruksverkets stöd till det regionala och lokala arbetet har haft brister vad gäller bland annat rådgivning och stöd.

Riksrevisionen konstaterar också att länsstyrelserna förefaller vara en viktig samarbetspartner för de yrkesgrupper som arbetar med djurskyddet regionalt och lokalt, medan Jordbruksverket inte spelat samma roll för dessa grupper. Vidare bedömer Riksrevisionen att samarbetet mellan inspektörerna och de två veterinärgrupperna bör utvecklas. De båda veterinärgrupperna kan ge inspektörerna betydelsefull information om var problem med djurskydd finns.

7.8.1 *Sociala problem orsakar djurskyddsärenden*

Inspektörerna möter ofta svåra situationer i sitt arbete. Drygt 80 procent av inspektörerna framhåller detta. De vanligaste situationerna är aggressiva djurägare, djurägare med sociala problem och omhändertagande av svårt vanvårdade djur. Bakom djurskyddsproblemen finns alltså ofta problem av annan karaktär. Inspektörerna har därmed ett arbetsmiljöproblem som de delar med yrkesgrupper som polis och socialarbetare.

Riksrevisionen konstaterar att svåra situationer uppkommer i tillsynsarbetet. De går ofta inte att förebygga, däremot bör det finnas kunskap och organisatorisk beredskap att hantera svåra situationer.

8 Rekommendationer

Mycket av det som behöver förstärkas inom djurskyddsarbetet i Sverige handlar om att ta ansvar, våga vara aktiv, stötta varandra och samarbeta mer. Det formella ansvaret finns i stort sett utpekat.

8.1 Till Jordbruksverket

Det ansvar som ligger kvar på Jordbruksverket när den nya Djurskyddsmyndigheten börjar sin verksamhet i januari 2004 är den veterinära tillsynen, arbetsgivaransvaret för distriktsveterinärerna och andra djurfrågor.

8.1.1 *Distriktsveterinärerna*

Distriktsveterinärerna är den veterinärgrupp som har haft anmälningsplikt längst. Distriktsveterinärerna har dock inte anmält brott mot djurskyddslagen i någon större utsträckning, och de har inte utvecklat något närmare samarbete med de kommunala inspektörerna.

- Höj distriktsveterinärernas kompetens i förvaltningskunskap och juridik så att de vet hur de ska agera vid brott mot djurskyddslagen.
- Ge distriktsveterinärerna tydligare instruktioner om hur de ska agera utifrån den anmälningsplikt som de har. Jordbruksverket har producerat en broschyr om hur veterinärerna ska agera i djurskyddsfrågor som på olika sätt bör följas upp.
- Ge ut riktlinjer för distriktsveterinärernas samarbete med kommunala inspektörer.

8.1.2 *Länsveterinärerna*

Länsveterinärerna uppfattas allmänt av de övriga aktörerna som en viktig samarbetspartner i djurskyddsarbetet. Den ärendestyrd delen av djurskyddsarbetet på länsstyrelserna verkar fungera tillfredställande såvitt Riksrevisionen har kunnat finna. Likaså fungerar stödet till kommunerna bra.

Den del av länsveterinärens arbete som inte fungerar bra är stödet till veterinärerna och tillsynen av veterinärerna; här finns utrymme för att förbättra arbetet. Under senare tid har en diskussion förts om att utvidga länsveterinärernas uppgifter. Denna diskussion bör, enligt Riksrevisionens uppfattning, kompletteras med en diskussion om resurser.

- Ge länsveterinärerna klara direktiv och stöd för tillsynen av veterinärer.
- Förbättra stödet till länsveterinärerna i arbetet med veterinär samverkan regionalt.

8.1.3 Djurskyddsmyndigheten

- Klargör med Djurskyddsmyndigheten gränsdragningar mellan smittskydd och djurskydd, målkonflikter mellan näringens intressen och djurskyddet samt vilka samarbetsområden som finns.

8.2 Till Djurskyddsmyndigheten

Djurskyddsmyndigheten startar sitt arbete den 1 januari 2004. Det finns en utvecklingspotential för att stödja arbetet med djurskydd i landet, som Djurskyddsmyndigheten bör arbeta vidare med.

8.2.1 Jordbruksverket

- Klargör med Jordbruksverket gränsdragningar mellan smittskydd och djurskydd, målkonflikter mellan näringens intressen och djurskyddet samt vilka samarbetsområden som finns.
- Se till att samarbetet med Jordbruksverket klargörs då det gäller distriktsveterinärorganisationens stöd till den kommunala tillsynen.
- Ta till vara de delar av Jordbruksverkets arbete med djurskydd som fungerat väl, till exempel de nationella projekten.
- Rekrytera både veterinärer, inspektörer och byggnadskonsulenter för att få en helhetssyn på djurskyddet.

8.2.2 Livsmedelsverket

- Klargör samarbetet med Livsmedelsverket och besiktningsveterinärorganisationen. Här finns en potential för ökat samarbete lokalt mellan besiktningsveterinärer och kommunala inspektörer.

8.2.3 Länsstyrelserna

- Utveckla samarbetet med länsstyrelserna och uppmärksamma behovet av utökade resurser om nya arbetsuppgifter tillkommer.
- Stöd länsveterinärerna så att de regelbundet genomför kommunbesök. Kommunbesök kan fungera som en bra mötesplats för att föra en dialog mellan kommun, länsstyrelse och den centrala myndigheten.

8.2.4 Kommuner

- Arbeta vidare med att ta fram nyckeltal så att kommunerna får tydliga mål för sitt tillsynsarbete.
- Se till att den del av återrapporteringen från kommunerna som *inte* är styrd av EU återkopplas på ett användbart sätt till länsstyrelser och kommuner.
- Ett centralt djurskyddsregister för hela landet kräver nära samarbete med kommunerna om det ska fungera. Det är därför viktigt att Djurskyddsmyndigheten för en dialog med Kommunförbundet om utformningen av det nya registret så att det blir användbart för alla parter.
- Ta upp en dialog med kommuner som hänvisar till resursbrist samtidigt som de inte utnyttjar möjligheterna att avgiftsfinansiera djurskyddstillsynen.
- Om Djurskyddsmyndigheten inte får genomslag för detta bör myndigheten ta upp en dialog med regeringen om eventuella åtgärder för att förmå kommunerna att finansiera en större del av tillsynen med avgifter.

8.2.5 EU

- Djurskyddsmyndigheten bör verka för att EU:s krav på uppgifter blir begripliga för kommunernas inspektörer som ska fylla i dem. Dessutom bör Djurskyddsmyndigheten verka för att EU ger återkoppling på de uppgifter som lämnas in.

8.3 Till Livsmedelsverket

Den oklara situation som tidigare rådde om det formella ansvaret för tillsynen vid slakterierna har förtydligats.

Besiktningsveterinärerna är skyldiga att anmäla missförhållanden och har ett i lag reglerat ansvar att reagera på bristande djurskydd. Från den 1 juli 2003 finns också inskrivet i 32 § djurskyddsförordningen att besiktningsveterinärer är skyldiga att förbjuda slakt eller vidta andra åtgärder om djur utsätts för onödigt lidande. Jordbruksverkets rätt att meddela ytterligare föreskrifter om en besiktningsveterinärs arbetsuppgifter på slakterier kommer att ligga på Djurskyddsmyndigheten.

- Höj besiktningsveterinärernas kompetens i förvaltningskunskap och juridik så att de vet hur de ska agera vid brott mot djurskyddslagen.
- Livsmedelsverket har tagit fram en ny instruktion till besiktningsveterinärerna. Verket bör dessutom utveckla andra tillvägagångssätt för att stödja besiktningsveterinärerna i deras djurskyddsarbete.
- Livsmedelsverket bör ha kontakt och samarbeta med den nya Djurskyddsmyndigheten i frågor som rör besiktningsveterinärernas del i djurskyddet.

Del 1 Det lokala djurskyddsarbetet

Nedan presenteras resultatet av intervjuerna av inspektörerna, distriktsveterinärerna och besiktningsveterinärerna. Syftet är att ge en bild av hur djurskyddsarbetet bedrivs i Sverige. Förutom våra egna intervjusvar kommer resultat från två andra undersökningar att användas som jämförande material. Den ena är Jordbruksverkets enkätundersökning från år 1991, som ställdes till alla landets kommuner. Den andra undersökningen är den enkät som gjordes år 1996 som en del i utredningen Offentlig djurskyddstillsyn.⁷⁷ I det följande refererar vi till dessa undersökningar genom att hänvisa till det år de genomfördes.

I kapitlet beskriver vi vilka arbetsuppgifter inspektörer och veterinärer har, deras resurser, hur de samarbetar, vilken utbildning de har och vilka problem de upplever finns i djurskyddsarbetet samt hur de ser på djurhälsan i Sverige.

Hur arbetar inspektörer och veterinärer?

Inspektörerna

På lokal nivå har kommunerna ansvar för djurskyddstillsynen. Varje kommun ska ha personal för att utföra tillsynen på ett tillfredsställande sätt.⁷⁸ Alla inspektörer, utom tre, som svarat i undersökningen uppger att de är kommunanställda. De tre kommuner som inte har en egen inspektör har anlitat konsulter för uppgiften. Den kommunala tillsynen bedrivs både som planerad tillsyn och som tillsyn efter anmälan.

Det finns kommuner som samarbetar genom att dela på inspektör. År 1991 uppgick antalet kommuner som delar inspektör med en eller flera andra kommuner till 20. År 2002 delade 30 kommuner inspektör med en eller flera andra kommuner.

Planerad tillsyn

I Jordbruksverkets allmänna råd⁷⁹ ligger tyngdpunkten för kommunernas tillsynsarbete på planerad tillsyn.

⁷⁷ SOU 1996:13 Offentlig djurskyddstillsyn.

⁷⁸ Djurskyddslagen § 24.

⁷⁹ Statens jordbruksverks allmänna råd (2000:4) i anslutning till djurskyddslagen (1988:534) om tillsyn m.m.

För varje tillsynsobjekt finns en rekommenderad minsta tillsynsfrekvens, som innebär att varje tillsynsobjekt bör inspekteras mellan varje år och vart tredje år. För att tillsynsarbetet ska kunna planeras och vara kontinuerligt krävs kunskap om tillsynsobjekten i kommunen, något som också de allmänna råden uppmanar till. Nio av tio kommuner anger år 2002 att de har en förteckning över kommunens tillsynsobjekt. År 1991 hade sju av tio kommuner en förteckning, år 1996 hade drygt åtta av tio en förteckning. Det har alltså skett en kontinuerlig förbättring. Det vanligaste sättet att uppdatera förteckningen är genom att inspektörerna är ute på fältet och gör inspektioner. Ett annat vanligt sätt är via tips från allmänheten.

Förutom en förteckning över antalet tillsynsobjekt rekommenderas i de allmänna råden att en tillsynsplan bör finnas i kommunerna. Sex av tio kommuner hade år 2002 en plan för sin tillsyn som de också alltid följer i arbetet.

I genomsnitt gör kommunerna till hälften planerad tillsyn och till hälften tillsyn efter anmälan. År 1991 uppgav fyra av tio kommuner att de inte gjorde någon planerad tillsyn. En av tio kommuner gjorde ingen planerad tillsyn år 2002. Det motsvarar 33 kommuner.⁸⁰

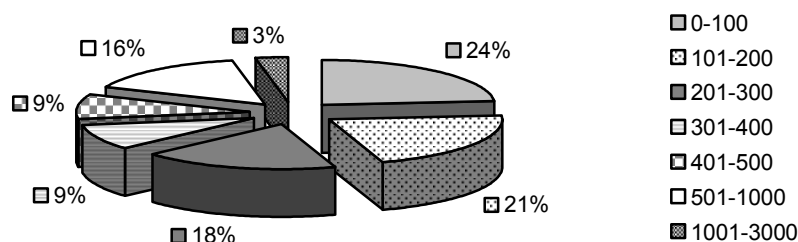
Enligt våra intervjuer finns totalt cirka 87 000 tillsynsobjekt i Sverige.⁸¹ Jordbruksverket uppskattade år 1998 att antalet tillsynsobjekt uppgick till cirka 100 000. Enligt inrapporteringen från kommunerna avseende tillsynsarbetet år 2002 uppgår antalet tillsynsobjekt till cirka 78 000.⁸² Antalet tillsynsobjekt varierar från tre till 2 780 i kommunerna. Som cirkeldiagrammet nedan visar har knappt hälften av kommunerna färre än 200 tillsynsobjekt. Ungefär sex av tio av Sveriges alla kommuner har mellan 101 och 500 tillsynsobjekt.

⁸⁰ 16 av 253 har inte besvarat just den här frågan.

⁸¹ I vår undersökning ingår 269 kommuner. 256 svarade på denna fråga.

⁸² Det finns ett bortfall på 40 kommuner som inte lämnat någon uppgift.

Diagram 1.1 Andel kommuner med olika antal tillsynsobjekt

Antal svarande: 256

Genomförd tillsyn

Enligt Jordbruksverkets allmänna råd bör alla tillsynsobjekt inspekteras igenomsnitt vart tredje år. Det innebär att ungefär 26 000 tillsynsobjekt bör inspekteras varje år om man utgår från kommunernas inrapportering år 2002. Enligt Riksrevisionens undersökning genomfördes i de 269 kommuner som besvarade frågorna cirka 16 100 inspektioner totalt under år 2002. Av dessa var cirka 9 000 planerade. Två procent av kommunerna anger att de inte gjorde några inspektioner under förra året.

Nedanstående tabell visar relationen mellan antal inspektioner och antal tillsynsobjekt år 2002. De allra flesta kommunerna gjorde mellan noll och 50 inspektioner år 2002. I gruppen som gjorde mellan noll och 50 inspektioner finns kommuner som har mellan noll och nära 3 000 tillsynsobjekt. Vi har inte funnit något samband mellan antalet tillsynsobjekt i en kommun och hur många inspektioner som gjorts.

Tabell 1.1 Relationen mellan antalet inspektioner och antalet tillsynsobjekt (antalet kommuner)

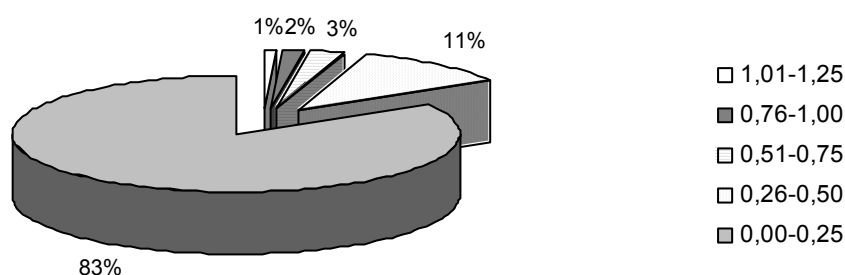
	0 - 50 inspektioner	51 - 100 inspektioner	101 - 800 inspektioner
0 - 100 tillsynsobjekt	55	4	
101 - 500 tillsynsobjekt	72	38	26
501 - 3000 tillsynsobjekt	8	18	20
Totalt antal kommuner	135	60	46

Antal svarande: 241

Ett mått på hur kommunernas tillsyn motsvarar rekommendationerna i de allmänna råden är genomförda planerade inspektioner per tillsynsobjekt. Varje tillsynsobjekt bör inspekteras i genomsnitt vart tredje år, det vill säga 0,33 planerade inspektioner per tillsynsobjekt och år. År 2002 genomförde kommunerna i genomsnitt 0,15 planerade inspektioner⁸³ per tillsynsobjekt. Då bör man komma ihåg att detta antagligen är en överskattning av antalet genomförda inspektioner per tillsynsobjekt. En inspektion behöver inte motsvara ett tillsynsobjekt eftersom samma tillsynsobjekt kan inspekteras ett antal gånger, till följd av upprepade förseelser eller efterkontroller.

Diagrammet nedan visar att 83 procent av kommunerna genomförde mellan noll och 0,25 planerade inspektioner per tillsynsobjekt under år 2002.

Diagram 1.2 Andel kommuner med olika antal planerade inspektioner per tillsynsobjekt

Antal svarande: 238

Tillsynsfrekvenserna är rekommendationer och inte tvingande för kommunerna. Aktiviteten i den planerade tillsynen är ett av måtten på kommunernas tillsyn. Ett annat mått är tillsyn efter anmälan.

Tillsyn efter anmälan

Förutom planerad tillsyn genomför inspektörerna tillsyn efter anmälan. Anmälningarna kan komma dels från allmänheten, dels från praktiserande veterinärer. Under år 2002 lade kommunerna i genomsnitt hälften av sin tillsyn på tillsyn efter anmälan.

⁸³ Vi har räknat fram antalet planerade inspektioner genom att multiplicera antalet inspektioner med hur stor andel planerad tillsyn kommunerna uppgett att de genomfört.

Totalt uppger nio av tio inspektörer att de får anmälningar från allmänheten om eventuella brott mot djurskyddslagen. Två av tio inspektörer fick under år 2002 färre än tio anmälningar från allmänheten och en lika stor grupp fick fler än 50 anmälningar. Sammanlagt fick inspektörerna cirka 7 900 anmälningar från allmänheten under år 2002.

Allmänhetens anmälningar kan bidra till att förstärka den kommunala tillsynen. Den rekommenderade tillsynsfrekvensen i de allmänna råden kan inte ensam helt garantera att djurskyddet är bra eftersom händelser som påverkar djurskyddet ute hos djurägarna kan inträffa snabbt och oförutsett.

Bland de anmälningar som kommer in finns även anmälningar som inte föranleder någon åtgärd. Drygt hälften av inspektörerna uppger att upp till hälften av alla anmälningar som kommer in är sådana anmälningar.

Besiktningsveterinärer och distriktsveterinärer har en skyldighet att anmäla brister i djurhållning till inspektörerna. Åtta av tio distriktsveterinärer uppger att de anmält fall av bristande djurskydd till inspektören. Det totala antalet anmälningar som distriktsveterinärerna gjorde under år 2002 uppgick enligt dem själva till 436 stycken. Besiktningsveterinärerna uppger att de gjorde totalt 41 anmälningar under år 2002 och att tre av tio besiktningsveterinärer gjorde en anmälan. År 2002 uppgav sju av tio inspektörer att de fick anmälningar från besiktningsveterinärer.

I utredningen från år 1996 påpekas att distriktsveterinärerna i mycket liten utsträckning anmälde misstänkta brott mot djurskyddslagen till inspektörer. Hälften av inspektörerna uppgav däremot år 2002 att de fick anmälningar från distriktsveterinärer.

Distriktsveterinärerna

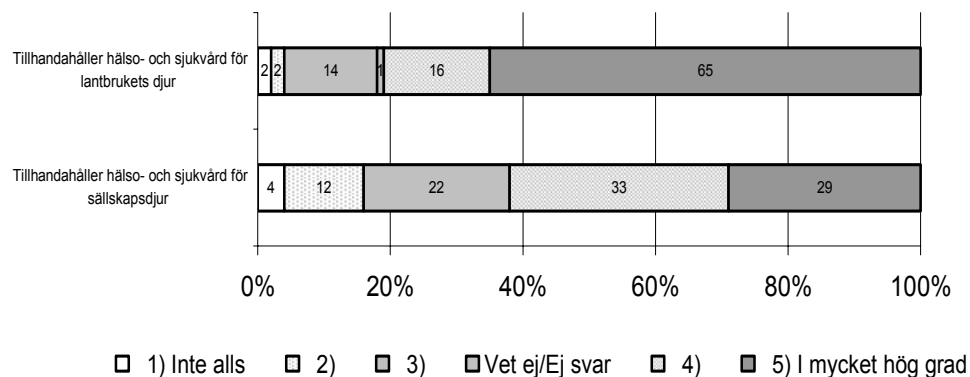
Distriktsveterinärernas huvuduppgift är att tillhandahålla vård för lantbrukets djur, men även att utföra vissa officiella uppdrag, exempelvis kontroll enligt EU:s mjölkdirektiv. Inom djurskyddet styrs deras deltagande till stor del av anmälningsplikten som är ett viktigt komplement till kommunernas tillsyn.

Distriktsveterinärerna kan, på grund av de officiella uppdrag som de utför via förordnande av Jordbruksverket, både utföra sjukvård och vara myndighetsperson. Uppdragen utförs dock inte enbart av distriktsveterinärer utan även av andra praktiserande veterinärer.

Arbetsuppgifter

Distriktsveterinärerna ska i första hand stå för en dygns- och rikstäckande vård av lantbrukets djur. Nedanstående diagram visar i vilken grad distriktsveterinärerna uppger att de tillhandahåller vård av lantbrukets djur respektive sällskapsdjur. Andelen som anger att de i mycket hög grad tillhandahåller hälso- och sjukvård av lantbrukets djur är mer än dubbelt så stor som motsvarande andel för sällskapsdjur.

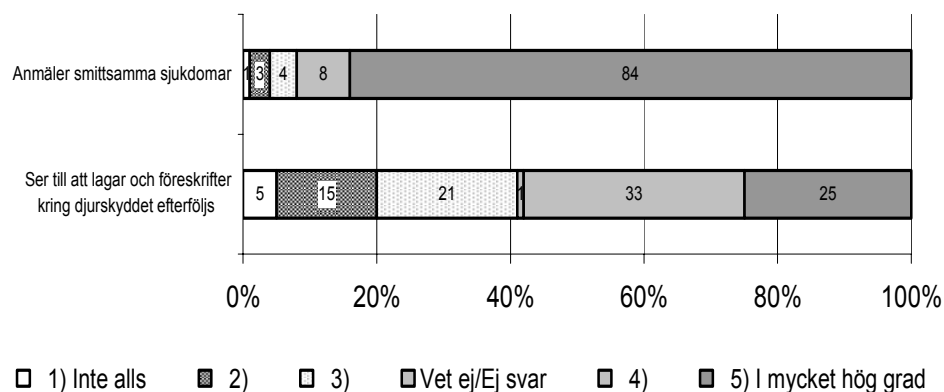
Diagram 1.3 Distriktsveterinärernas arbete med hälso- och sjukvård av lantbruks- respektive sällskapsdjur⁸⁴, andel som instämmer i följande påståenden (%)

I distriktsveterinärernas arbetsuppgifter ingår även att anmäla smittsamma sjukdomar och se till att lagar och föreskrifter efterföljs.

Av diagram 1.4 framgår att nio av tio distriktsveterinärer i hög eller mycket hög grad rapporterar smittsamma sjukdomar till Jordbruksverket och länsstyrelsen. Vidare uppger sex av tio att de i hög grad eller mycket hög grad verkar för att lagar och föreskrifter kring djurskyddslagen efterföljs medan två av tio menar att de inte verkar för detta genom sitt arbete.

Diagram 1.4 Distriktsveterinärernas arbete med smittskydd respektive djurskydd, andel som instämmer i följande påståenden (%)⁸⁵

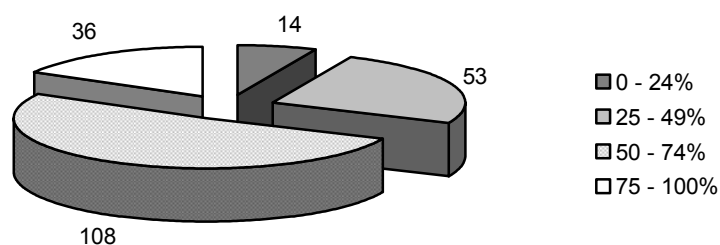
⁸⁴ Antal som svarade var för lantbrukets djur 221, sällskapsdjur 222.

⁸⁵ Antalet svarande var 223.

Behandlingar av lantbrukets djur och sällskapsdjur

I distrikten behandlas både lantbrukets djur och sällskapsdjur. Cirka 53 procent av behandlingarna avser lantbrukets djur. Detta innebär att nära hälften av behandlingarna utförs på sällskapsdjur. Fördelningen varierar dock relativt mycket mellan veterinärstationerna. Nedanstående diagram visar distriktsveterinärernas uppskattning av hur stor andel av behandlingarna som avser lantbrukets djur på respektive station.

Diagram 1.5 Distriktsveterinärernas uppskattning av andel behandlingar som avser lantbrukets djur

Antal svarande: 211

Djurskyddets del i arbetet

Distriktsveterinärernas huvudsakliga uppgift är som vi nämnt att tillhandahålla hälso- och sjukvård. Veterinärutbildningen innehåller inga särskilda kurser om djurskyddslagen och dess tillämpning. Djurskyddsperspektivet ska i stället genomsyra alla delar av utbildningen. Åtta av tio distriktsveterinärer uppger att djurskyddsperspektivet genomsyrar deras arbete i hög grad.

Bland distriktsveterinärerna anser sig 94 procent ha goda eller mycket goda kunskaper i att bedöma djurens hälsotillstånd enligt djurskyddslagen. Nio av tio distriktsveterinärer observerar ofta eller alltid hur allmäntillståndet för djuren är på en gård.

Dessutom uppger sju av tio distriktsveterinärer att de i samband med kundbesök påpekar brister i djurhållningen ett par gånger i månaden eller oftare. Distriktsveterinärerna har under lång tid haft anmälningsplikt och skyldighet att anmäla till inspektören när de uppfattar att djur behandlas illa. Åtta av tio distriktsveterinärer anmälde misstänkta djurskyddsbrott till inspektören under år 2002. I genomsnitt gjorde varje distriktsveterinär två anmälningar. Två av tio gjorde fler än tre anmälningar under år 2002.

Besiktningsveterinärerna

Besiktningsveterinärerna är ansvariga för besiktning före och efter slakt, tillsyn över hygienförhållanden samt viss tillsyn över djurskyddet på slakterierna. Deras uppgifter inom djurskyddet är därmed mer begränsade än distriktsveterinärernas. Sedan april 2002 har besiktningsveterinärerna anmälningsplikt. Besiktningsveterinärerna ska även besiktiga djurens hälsotillstånd och vara uppmärksamma på eventuell felbehandling av djuren från ägarens sida.

Besiktningsveterinärerna hade alltså innan veterinärinstruktionen ändrades inte något lagstadgat ansvar för djurskyddet. Detta är dock något som veterinärerna i sin yrkesroll ändå har bevakat. I Livsmedelsverkets instruktion till sina veterinärer finns råd om att de bör ta hänsyn till djurskyddet.⁸⁶ Från och med den 1 juli 2003 ökade besiktningsveterinärernas ansvar inom djurskyddet på slakterierna genom en förändring i djurskyddsförordningen.⁸⁷

Arbetsuppgifter som berör djurskyddet

Ett antal av de uppgifter som besiktningsveterinären har på slakteriet berör djurskyddet. De moment som presenteras i nedanstående diagram ingår alla i de allmänna råd som instruktionen för besiktningsveterinärerna innehåller.⁸⁸ Levandedjurbesiktning görs i första hand av livsmedelshygieniska skäl, men även av djurskyddsskäl. Det är slakteriet som har ansvaret för att djurskyddet efterlevs. Besiktningsveterinärerna ska övervaka verksamheten och reagera vid missförhållanden.

Nio av tio besiktningsveterinärer genomför alltid levandedjurbesiktning när djuren anländer till slakteriet. Vidare uppger sex av tio att de alltid kontrollerar djuren när de är uppstallade. Två av tio besiktningsveterinärer kontrollerar alltid avlastningen av djuren.

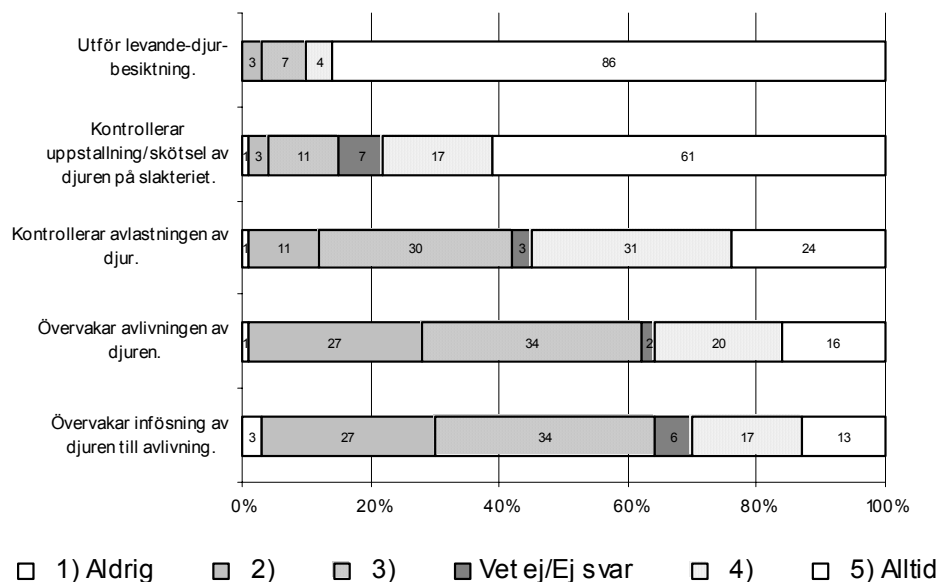
Drygt fyra av tio besiktningsveterinärer kontrollerar alltid eller ofta infösningen till avlivning och själva avlivningen. Tre av tio anger att de sällan eller aldrig befinner sig på dessa positioner i slaktkedjan.

⁸⁶ Statens livsmedelsverks föreskrifter med instruktion för besiktningsveterinärorganisationen (SLVFS 1991:9).

⁸⁷ Djurskyddsförordningen (2003:254), § 32.

⁸⁸ SLVFS 1991:9 allmänt råd till § 4.

Diagram 1.6 Besiktningsveterinärernas arbetsuppgifter⁸⁹, andel som instämmer i följande påståenden (%)

En viktig förutsättning för ett fungerande djurskydd på slakterierna är att besiktningsveterinärerna påtalar brister för slakteriledningen, djurhållarna och inspektörerna. Drygt nio av tio besiktningsveterinärer menar att de alltid eller ofta kritiserar och uppmanar till förändring när det förekommer bristande djurhantering på slakteriet. En något mindre andel, sju av tio, kontaktar djurägaren om man finner tecken på bristande djurhållning i besättningen. Två av tio besiktningsveterinärer gör sällan eller aldrig detta.

När besiktningsveterinären uppmärksammar bristande behandling av djuren på slakteriet anser sex av tio att de får positiv respons från slakteriet. En av tio menar att reaktionen från slakteriledningen i stället är negativ.

Anmälningsplikt

Kravet på att anmäla bristande djurskydd till inspektören ställer högre krav på besiktningsveterinärerna att agera än tidigare. Drygt hälften menar att de har ändrat sitt arbetssätt på grund av detta. Den främsta förändringen som besiktningsveterinärerna har uppgett är att de har blivit bättre på att dokumentera och att de oftare gör anmälningar till kommunen.

Vid brister i djurskyddet på slakterierna är det den kommunala inspektören som ska meddelas. Tre av tio besiktningsveterinärer gjorde en an-

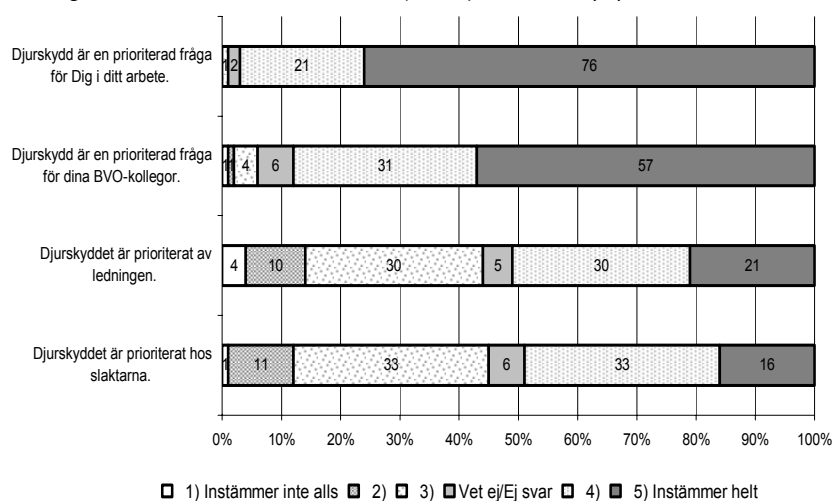
⁸⁹ Antalet svarande var 70 besiktningsveterinärer.

målan till inspektören under år 2002 och antalet anmälningar per besiktningsveterinär var mellan en och sex stycken.

Prioritering av djurskyddet

Besiktningsveterinärerna arbetar på slakterierna tillsammans med övriga anställda men är anställda av Livsmedelsverket. Djurskyddet är en del av besiktningsveterinärernas arbete, men det är slakteriet som har ansvaret för att djuren behandlas enligt djurskyddslagen. Nedanstående diagram visar hur besiktningsveterinärerna ser på sin egen prioritering av djurskyddet och hur de anser att andra aktörer på slakteriet ser på djurskyddet. 97 procent av besiktningsveterinärerna instämmer helt eller delvis i påståendet att djurskyddet är en prioriterad fråga i deras arbete. En nästan lika stor grupp, 88 procent, har samma inställning till påståendet att djurskyddet är en prioriterad fråga för deras kollegor. Besiktningsveterinärerna anser däremot inte att djurskyddet är lika prioriterat hos slaktarna och hos slakteriledningen på det slakteri där man arbetar. Hälften instämmer helt eller delvis i påståendet att djurskyddet är prioriterat för slaktarna och slakteriledningen.

Diagram 1.7 Hur viktigt djurskyddet är för dem själva och andra aktörer⁹⁰, andel besiktningsveterinärer som instämmer i följande påståenden (%)

⁹⁰ Antalet svarande på första frågan var 69, på den andra 67, på den tredje också 67 och på den fjärde 66 st.

Resurser för arbetet med djurskydd

Kommunernas resurser

Kommunernas resurser för djurskyddstillsynen har i flera utredningar kritiserats för att vara för små. Resurserna för djurskyddet har dock ökat under den senaste tioårsperioden. Antalet kommuner som har mer än 1,5 årsarbetskraft för djurskyddstillsyn har ökat från två stycken år 1991 till nio år 2002. Antalet kommuner som har mindre än en halv årsarbetskraft har under samma period minskat. År 1991 hade 73 procent av kommunerna mindre än en halv årsarbetskraft avsatt för uppgiften. År 2002 hade 51 procent av kommunerna mindre än en halv årsarbetskraft. Kommunerna lade år 2002 i genomsnitt en halv årsarbetskraft på djurskyddet. Fördelningen av antalet årsarbetskrafter framgår av tabell 1.2 Totalt finns 143 årsarbetskrafter avsatta för djurskyddet i landets kommuner, fördelat på cirka 400 inspektörer eller motsvarande.

Tabell 1.2 Årsarbetskrafter för djurskydd i kommunerna

Antal årsarbetskrafter för djurskydd	0 - 0,24 % av en årsarbetskraft	0,25 - 0,49 % av en årsarbetskraft	0,50 - 0,74 % av en årsarbetskraft	0,75 - 100 % av en årsarbetskraft	Mer än 1,0 % av en årsarbetskraft
Antal kommuner	80	53	55	48	22

Antal svarande: 258

Tabell 1.3 nedan visar förhållandet mellan antalet årsarbetskrafter och antalet tillsynsobjekt. Av tabellen framgår att kommuner med få tillsynsobjekt har mindre resurser än kommuner med fler tillsynsobjekt. I gruppen kommuner med mellan 101 och 500 tillsynsobjekt finns den största variationen i antal årsarbetskrafter. Det verkar inte vara så att fler tillsynsobjekt automatiskt leder till mer resurser för djurskyddstillsyn.

Tabell 1.3 Relationen år 2002 mellan årsarbetskrafter och antal tillsynsobjekt (antal kommuner)

	0-0,25 ÅA	0,26-0,50 ÅA	0,51-4,0 ÅA
0 - 100 tillsynsobjekt	49	10	
101 - 500 tillsynsobjekt	42	56	46
501 - 3000 tillsynsobjekt	1	13	34
Totalt antal kommuner	92	79	80

Antal svarande: 251

Trots de i många kommuner relativt små resurserna anser sex av tio inspektörer att djurskyddet är prioriterat i deras kommun. Sju av tio inspektörer anser dock att den tid de har avsatt för uppgiften inte räcker och att det behövs mer resurser. Fyra av tio inspektörer efterfrågar ytterligare en halv tjänst eller ännu mer till djurskyddstillsynen i deras kommun.

Avgift för tillsynen

Kommunerna har enligt 57 a § djurskyddsförordningen⁹¹ rätt att ta ut avgifter för sin djurskyddstillsyn, vilket bland annat rekommenderats i tidigare utredningar. Åtta av tio inspektörer uppger att deras kommun har en taxa för tillsynen. Hälften av dessa använder sin taxa vid alla tillfällen.

Tillsynsavgifterna kan användas av kommunen för att delvis eller helt finansiera tillsynen. Fyra procent av kommunerna uppger att deras tillsyn helt finansieras med avgifter. 53 procent uppger att hälften av tillsynen eller mindre finansieras med avgifter.

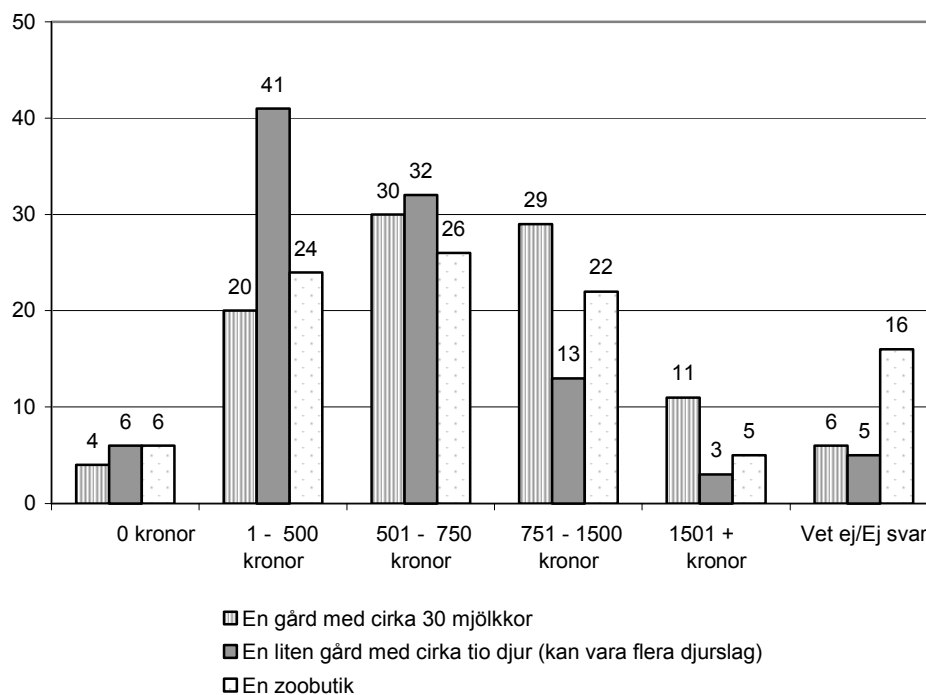
Avgifter kan tas in både vid planerad tillsyn och vid tillsyn efter anmälan. Ett fåtal kommuner, fem procent, uppger att de alltid tar in avgifter vid tillsyn efter anmälan.

Avgifterna uppvisar en stor variation mellan kommunerna. För att kunna göra en rättvisande jämförelse mellan kommunerna har tre exempel använts. Det första exemplet är en gård med cirka 30 mjölkkor, exempel nummer två är en liten gård med cirka tio djur och det tredje exemplet är en zoobutik. Avgifterna varierar mest när det gäller en liten gård med cirka tio djur. Gruppen kommuner som tar ut mer än 1 500 kronor för inspektion på något av de tre tillsynsobjekten är jämförelsevis liten.

På ett och samma tillsynsobjekt kan kostnaden variera mellan 0 kronor och 9 000 kronor för en inspektion. Nedanstående diagram visar skillnaden i avgift för vart och ett av de tre ovan presenterade tillsynsobjekten hos de kommuner som uppger att de tar betalt för tillsynen. Staplarna visar andel kommuner som ligger inom respektive avgiftsintervall.

⁹¹ "För en kommunal nämnds verksamhet enligt djurskyddslagen (1988:534) och denna förordning får kommunen ta ut avgift enligt taxa som kommunen bestämmer. Avgiften får dock inte tas ut för nämndens tillsyn över djur som hålls som cirkusdjur."

Diagram 1.9 Kommunernas avgifter för olika tillsynsobjekt ⁹², tre exempel (% av kommunerna)

Distriktsveterinärernas resurser

Det finns 72 distriktsveterinärstationer i landet⁹³. Dessa skall upprätthålla en riks- och dygnstäckande djursjukvård i hela Sverige. Det är vanligast att tre distriktsveterinärer eller fler arbetar på varje station. Av de tillfrågade distriktsveterinärerna anser 76 procent att det finns tillräckligt många distriktsveterinärer i det egna distriktet för att kunna upprätthålla en god djrhälsovård.

Enligt uppskattningar i tidigare utredningar behövs enligt Jordbruksverket ytterligare 40–50 distriktsveterinärer. Samma utredning uppger att Veterinärförbundet anser att behovet av distriktsveterinärer uppgår till 80–100 ytterligare tjänster.⁹⁴

Jouren är en stor uppgift för distriktsveterinärerna. 65 procent av distriktsveterinärerna anser att jouren fungerar tillfredsställande. 17 procent

⁹² Medelvärde för gård med 30 mjölkkor: 934 kr, 259 svarande.

Medelvärde för gård med 10 djur: 580 kr, 220 svarande.

Medelvärde för zoobutik: 732 kr, 220 svarande.

⁹³ Jordbruksverket intervju.

⁹⁴ Riksdagens revisorer 2002/03:4 sid. 33.

uppger att jourbemanningen fungerar otillfredsställande och av dessa menar 71 procent att bemanningen av jourpersonal skulle underlättas i hög grad om även de privata veterinärerna i distriktet deltog.

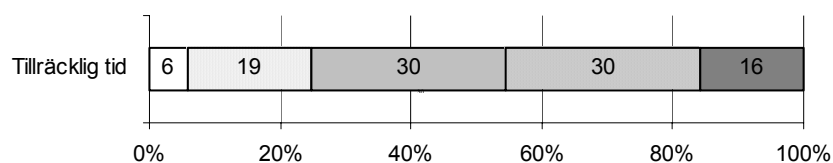
Besiktningsveterinärernas resurser

Det finns fem typer av slakterier, stor- och småskaliga tamboskapsslakterier, stor- och småskaliga fjäderfäslakterier samt ren- och viltslakterier. Besiktningsveterinärer arbetar dels heltid stationerade på större slakterier, dels deltid på mindre slakterier. Det finns 119 slakterier totalt.⁹⁵ 33 av dem har heltidsanställda besiktningsveterinärer. 64 av slakterierna har en timanställd veterinär som är tillsynsansvarig, vanligen då en distriktsveterinär.

80 procent av besiktningsveterinärerna uppger att de i huvudsak arbetar på ett storskaligt slakteri. 60 procent uppger att de utför besiktning på annat slakteri än det där de är stationerade.

För att besiktningsveterinärerna ska kunna genomföra sina ålagda arbetsuppgifter krävs att de övervakar flera moment i slaktkedjan. Diagram 1.10 visar att knappt hälften instämmer i påståendet att de har tillräckligt med tid för att utföra sina arbetsuppgifter på ett tillfredsställande sätt. Sex procent anser att de inte har tillräckligt med tid.

Diagram 1.10 Besiktningsveterinärernas inställning till påståendet "Du har tillräckligt med tid för att kunna utföra Ditt arbete tillfredsställande" (%)

□ 1) Instämmer inte alls □ 2) □ 3) □ Vet ej/Ej svar □ 4) □ 5) Instämmer helt

Antal svarande: 70

Samordning och samarbete

Ett väl fungerande samarbete mellan alla aktörer är en förutsättning för att lagens intentioner vad gäller djurskyddstillsyn ska kunna följas. Kommunerna har genom den kommunala tillsynen uppgiften att se till att lagen efterlevs och ett gott djurskydd upprätthålls. Men samtidigt är inspektörerna beroende av andra aktörer i sitt tillsynsarbete.

⁹⁵ Enligt Livsmedelsverkets adresslistor över besiktningsveterinärer hösten 2002.

Inspektörerna

Inspektörerna har en central roll för den lokala tillsynen och för djurskyddsarbetet. Samtidigt finns få bindande krav på hur de ska arbeta och vilka de ska samarbeta med. I de allmänna råden finns dock vissa rekommendationer, exempelvis att inspektörerna bör upprätta kontakt med besiktningsveterinärerna samt att de vid behov ska kontakta sakkunnig såsom distriktsveterinär eller annan veterinär, byggnadskonsulent eller jurist.

Enligt inspektörernas egna prioriteringar är länsveterinären och andra inspektörer de viktigaste aktörerna att samarbeta med. Nio av tio anser att länsveterinären är en viktig eller mycket viktig kontakt, vilket gör länsveterinären till den viktigaste kontakten i djurskyddsarbetet för inspektörerna. Bland de mindre viktiga finns besiktningsveterinärer, privata veterinärer och lokala djurskyddsorganisationer. Här anser mellan 25 och 45 procent av inspektörerna att kontakten är mindre viktig eller oviktig.

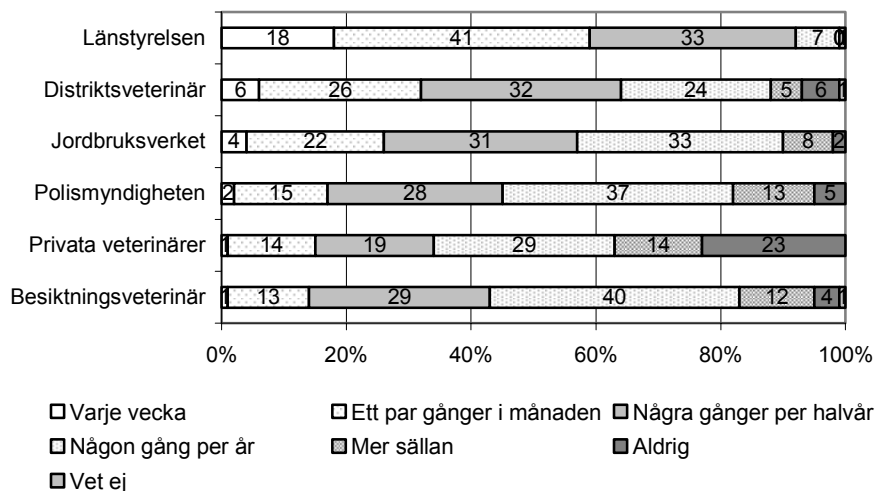
Tabell 1.4 Inspektörernas inställning till hur viktiga följande aktörer är i arbetet med djurskydd (%)

	Viktig	Varken viktig eller oviktig	Inte viktig	Har ingen kontakt	Svarande
Länsveterinären	89	8	2	1	238
Andra inspektörer	78	13	7	2	238
Distriktsveterinärer	59	21	16	4	234
Allmänheten	57	30	13	0	236
Polisen	52	27	17	3	233
Övriga på länsstyrelsen	44	37	15	4	235
Jordbruksverket	38	38	23	1	238
Privata veterinärer	28	22	34	17	236
Besiktningsveterinärer	25	14	20	41	236
Lokala djurskyddsorganisationer	12	27	45	16	236

Kontaktmönster

Nedanstående diagram visar kontakter med andra aktörer som inspektörerna har i sitt arbete med djurskyddet. I diagrammet framgår även hur ofta de har kontakt med respektive aktör.

Diagram 1.11 Inspektörernas kontakter med andra aktörer⁹⁶ (%)

Inspektören - länsstyrelsen

Länsveterinären bör ha utvecklat kontakter med inspektörerna då han eller hon har det övergripande ansvaret för tillsynen i länet. Sex av tio inspektörer talar med länsstyrelsen ett par gånger i månaden eller oftare. Länsveterinären är den enda aktör som samtliga inspektörer har kontakt med.

Flertalet inspektörer uppger behovet av rådgivning som den vanligaste anledningen till att de tar kontakt med länsstyrelsen. Komplicerade ärenden och bedömningar är exempel på andra anledningar till kontakt. Länsstyrelsens utbildningsinsatser verkar också vara viktiga, 95 procent av inspektörerna deltar i länsstyrelsens djurskyddsträffar. Endast en procent uppger att inga träffar förekommer i länet.

En övervägande andel av inspektörerna, 88 procent, anser att de mycket ofta eller alltid får hjälp och stöd när de vänder sig till länsstyrelsen i djurskyddsfrågor. En lika stor andel är också nöjd eller mycket nöjd med stödet.

Samarbetet med länsstyrelsen sker främst via länsveterinären, men även juridisk kompetens efterfrågas. Sex av tio inspektörer uppger att de använder sig av juridisk hjälp. Av dessa vänder sig 71 procent till länsstyrelsens jurist.

⁹⁶ Antalet svarande varierar enligt följande för de 6 delfrågor som diagrammet bygger på: länsstyrelser 239 svarande, distriktsveterinärer 224 svarande, Jordbruksverket 234 svarande, polisen 224 svarande, privata veterinärer 183 svarande och besiktningsveterinärer 90 svarande. Anledningen till de mycket få svarandena vad gäller kontakten med besiktningsveterinärer är att frågan endast ställdes till de 95 inspektörer som sade sig ha etablerat kontakt med besiktningsveterinärerna.

Inspektören – distriktsveterinärer och privata veterinärer

Distriktsveterinärerna är viktiga aktörer för inspektörerna, tre av tio inspektörer tar kontakt med dem ett par gånger i månaden eller oftare. Dock finns det sex procent som uppger att de aldrig har kontakt. Drygt hälften av inspektörerna är nöjda eller mycket nöjda med samarbetet med distriktsveterinären medan knappt 20 procent är missnöjda eller mycket missnöjda.

Kontakten mellan inspektörer och privata veterinärer är mindre frekvent, 15 procent av inspektörerna uppger att de har kontakt ett par gånger i månaden eller oftare.

En situation då inspektören har anledning att vända sig till en veterinär är då intyg krävs i ett djurskyddsfall. 66 procent vänder sig till distriktsveterinären för att få hjälp i sådana fall. Till privata veterinärerna vänder sig 13 procent.

Inspektören – Jordbruksverket

Jordbruksverket är ansvarig myndighet för djurskyddet fram till den 1 januari 2004. En fjärdedel av inspektörerna har kontakt med Jordbruksverket ett par gånger i månaden eller oftare. Drygt tio procent vänder sig sällan eller aldrig till dem. Den vanligaste typen av stöd och rådgivning som Jordbruksverket ger är råd vid direkt förfrågan samt skriftlig information som till exempel nyhetsbrev och föreskrifter. Fyra av tio inspektörer är nöjda eller mycket nöjda med det stöd och den hjälp de får i djurskyddsfrågor. Två av tio är däremot missnöjda eller mycket missnöjda.

Åtta av tio inspektörer deltar i de djurskyddskonferenser som Jordbruksverket anordnar vartannat år.

Inspektören – polismyndigheten

Polisens roll i djurskyddsarbetet är begränsad till att bistå vid omhändertagande av djur samt då det finns någon form av hot eller risk för inspektören vid ett omhändertagande eller vid ett tillsynsbesök. Vanligast är att inspektören har kontakt med polisen några gånger per år, 40 procent uppger detta. 13 procent har aldrig kontakt med polismyndigheten.

Hälften av inspektörerna är nöjda eller mycket nöjda med sitt samarbete med polisen. 20 procent är missnöjda eller mycket missnöjda

Inspektören – besiktningsveterinären

Slakterier är kommunala tillsynsobjekt och inspektörer bör, enligt de allmänna råden, etablera kontakt med besiktningsveterinären. Slakterierna i Sverige är mycket ojämnt spridda vilket gör att de flesta kommuner inte har något slakteri att utöva tillsyn på. Det finns slakterier i 32 kommuner.

Enligt de allmänna råden bör inspektören etablera kontakt med besiktningsveterinären i sitt arbete med djurskyddet. 40 procent av inspektörerna

uppger att de har etablerat kontakt med besiktningsveterinärer. Av dem som har en etablerad kontakt uppger 40 procent att de har kontakt med besiktningsveterinär någon gång per år.⁹⁷ Lika många uppger att de har kontakt med besiktningsveterinärer någon gång per halvår eller oftare.

Bland dem som har en etablerad kontakt är hälften nöjda eller mycket nöjda med samarbetet. 19 procent är missnöjda eller mycket missnöjda.

Distriktsveterinärerna

Distriktsveterinärerna kommer dagligen i kontakt med djurägare och deras djur. De har stor möjlighet att uppmärksamma problem och ska dessutom anmäla brister till tillsynsmyndigheten. Enligt distriktsveterinärernas egna prioriteringar är inspektörerna, länsveterinären och de egna kollegorna de viktigaste kontakterna i arbetet med djurskydd.

Tabell 1.5 Distriktsveterinärernas inställning till hur viktiga följande aktörer är i arbetet med djurskydd (%)

	Viktig	Varken viktig eller oviktig	Inte viktig	Ingen kontakt	Svarande
Kommunal inspektör	89	7	4	1	222
Länsveterinär	82	10	7	1	221
Andra distriktsveterinärer	77	14	7	2	221
Polis	50	28	17	5	217
Besiktningsveterinärer	47	25	17	12	215
Jordbruksverket	41	29	27	3	218
Privata veterinärer	11	12	55	22	218

Distriktsveterinärer - inspektörerna

Hälften av veterinärerna har kontakt med inspektörerna några gånger varje halvår och tre av tio har kontakt oftare än så. I kontakten med inspektörerna är sju av tio distriktsveterinärer nöjda eller mycket nöjda. Nio av tio anser vidare att inspektören är en viktig eller mycket viktig kontakt i samarbetet kring djurskyddet.

Ett exempel på kontakt mellan distriktsveterinärer och inspektörer är då det behövs veterinära bedömningar av djuren. Tre av tio distriktsveterinärer uppger att de sällan blir anlitade av inspektörerna för att bedöma djurens

⁹⁷ Att 40 procent av inspektörerna säger sig ha etablerat kontakt med besiktningsveterinärerna kan stämma enligt följande resonemang. I 21 av de 32 kommuner där det finns slakterier säger sig inspektören ha etablerat kontakt med besiktningsveterinär. I tre kommuner säger sig inspektören inte ha etablerat kontakt. I nio av de kommuner som har slakterier har inspektören inte besvarat frågan. Observera att det finns små slakterier i fler kommuner som inte finns representerade i de 32 kommuner som nämns ovan. I vår undersökning deltar till 70 procent besiktningsveterinärer som arbetar på storskaliga slakterier.

hälsotillstånd medan fyra av tio i hög utsträckning blir kontaktade av inspektörerna för sådana bedömningar.

Distriktsveterinärer - länsstyrelsen

Länsveterinären har det övergripande ansvaret för djurskyddet i länet. I det arbetet kan distriktsveterinären vara mer eller mindre involverad. Hälften av alla distriktsveterinärer kontaktar länsstyrelsen ett par gånger i månaden eller oftare. Tre av fyra uppger att de alltid eller nästan alltid får råd och stöd när de vänder sig till länsstyrelsen i djurskyddsfrågor. Vidare är 77 procent nöjda eller mycket nöjda med detta stöd.

Som ett led i det övergripande ansvaret anordnar länsstyrelsen speciella träffar kring djurskyddet som distriktsveterinären deltar i. 56 procent av distriktsveterinärerna uppger att de regelbundet deltar i länsstyrelsens träffar kring djurskyddsarbetet.

Länsstyrelsen har ansvar för tillsynen av alla veterinära praktiker i sitt län och enligt rekommendationer från Jordbruksverket bör varje praktik besökas vart tredje år.⁹⁸ 45 procent av distriktsveterinärerna uppger att deras station blir inspekterad vart tredje år eller oftare. En fjärdedel uppger att deras station aldrig blivit inspekterad.

Distriktsveterinärer - Jordbruksverket

Mer än en tredjedel av distriktsveterinärerna uppger att de har kontakt med sin arbetsgivare Jordbruksverket varje vecka. Kontakterna är ömsesidiga men det är distriktsveterinärerna som i lite högre utsträckning tar initiativ till kontakter. När veterinären kontaktar Jordbruksverket handlar det mest om administrativa frågor, löner, ekonomi och liknande. Tolkningar av författningar och direktiv anges också som en vanlig anledning. När Jordbruksverket kontaktar veterinären rör det också i stor utsträckning administration och anställningsförhållanden, men kontakterna handlar även om smittskydd och allmän information.

När det gäller de råd och stöd i djurskyddsfrågor som distriktsveterinärerna får av Jordbruksverket är 37 procent nöjda eller mycket nöjda. 21 procent är missnöjda eller mycket missnöjda. Dock har den största gruppen, 40 procent, valt att använda svarsalternativet ”varken eller” på den frågan.

⁹⁸ Slutlig rapport från arbetsgruppen för att utvärdera och utveckla samordningen i den veterinära fältverksamheten år 2002 med beslut 2001-12-19 om riktlinjer för länsstyrelserna i deras arbete med tillsyn över och samordning av den veterinära verksamheten i länet.

Besiktningsveterinärerna

Besiktningsveterinärerna lyder under Livsmedelsverket och har ansvar för i första hand köttkontrollen på slakterierna. Sedan april 2002 har besiktningsveterinärerna och övriga veterinärer samma skyldighet som distriktsveterinärerna att anmäla brister i djurskyddet till de kommunala inspektörerna.

Utifrån besiktningsveterinärernas egna prioriteringar är andra besiktningsveterinärer den viktigaste kontakten i arbetet med djurskydd. Länsveterinären och inspektören värderas också högt.

Drygt 60 procent uppger att det finns andra aktörer än de som nämns i tabell 1.5 som är viktiga i deras arbete inom djurskyddet. De tre viktigaste är det egna slakteriet, djurtransportörer och Jordbruksverket.

Tabell 1.6 Besiktningsveterinärens inställning till hur viktiga följande aktörer är i arbetet med djurskydd (%)

	Viktig	Varken viktig eller oviktig	Inte viktig	Har ingen kontakt	Svarande
Andra besiktningsveterinärer	67	20	13	0	70
Länsveterinär	62	17	19	1	69
Kommunal inspektör	61	9	24	6	67
Livsmedelsverket	37	17	46	0	70
Polis	28	15	44	13	68
Distriktsveterinärer	17	29	44	10	70
Privata veterinärer	14	10	54	22	69

Samverkan med andra besiktningsveterinärer

Den viktigaste kontakten för besiktningsveterinärerna i arbetet med djurskydd är andra besiktningsveterinärer. Sju av tio av dem arbetar tillsammans med andra besiktningsveterinärer på sitt slakteri. Av dem som arbetar ensamma har hälften kontakt med andra besiktningsveterinärer varje vecka eller oftare.

Nära 60 procent av besiktningsveterinärerna är nöjda eller mycket nöjda med samarbetet kring djurskydd på sitt slakteri. Tio procent är missnöjda eller mycket missnöjda.

På större slakterier förekommer ibland djurskyddsgrupper, sammansatta av personer som ansvarar för arbetet med levande djur.⁹⁹ 47 procent av besiktningsveterinärerna uppger att det finns en sådan djurskyddsgrupp på deras slakteri. De besiktningsveterinärer som har en djurskyddsgrupp på sitt

⁹⁹ SLV 2002.06.12 Information till besiktningsveterinärer.

slakteri är inte mer nöjda med samarbetet kring djurskydd på slakteriet än de som saknar en djurskyddsgrupp.

Besiktningveterinär – inspektör

Inspektören uppmanas i de allmänna råden att etablera en kontakt med besiktningveterinärerna. 32 procent av besiktningveterinärerna uppger att inspektören har etablerat kontakt med dem. Av dessa uppger 80 procent att deras slakteri besöks minst en gång per år av inspektören.¹⁰⁰

Vid bristande djurskydd ska besiktningveterinären anmäla detta till kommunen. Under år 2002 gjorde 31 procent av besiktningveterinärerna en sådan anmälan.

Besiktningveterinärerna – Livsmedelsverket

Livsmedelsverket är arbetsgivare för besiktningveterinärerna. 75 procent av besiktningveterinärerna tar kontakt med Livsmedelsverket ett par gånger i månaden eller oftare. Det rör sig ofta om rådgivning i yrkesutövningen på slakteriet samt frågor som berör anställning, lön och liknande. Tio procent uppger att kontakten rör frågor som har med djurskydd att göra. Det är vanligare att veterinärerna kontaktar Livsmedelsverket än tvärt om. 47 procent av besiktningveterinärerna kontaktas ett par gånger i månaden eller oftare av Livsmedelsverket.

När det gäller Livsmedelsverkets råd och stöd är 38 procent nöjda eller mycket nöjda och 29 procent missnöjda eller mycket missnöjda.

Utbildning

Frågan om grundutbildning och behovet och förekomsten av vidareutbildning har berörts i tidigare utredningar, särskilt när det gäller inspektörerna.

Inspektörerna

Sedan år 2000 då de allmänna råden kom, finns rekommendationer om vilken utbildningsbakgrund samt vilka kvalifikationer som krävs för att arbeta som inspektör. År 1991, när den första undersökningen gjordes efter det att den nya djurskyddslagen trätt i kraft, var bristen på relevant utbildning stor hos inspektörerna. Av rekommendationerna i de allmänna råden framgår att man bör ha högskoleutbildning med inriktning mot djurskydd, exempelvis miljö- och hälsoskydds-, husdjursagronom- eller lantmästarutbildning. Av inspektörerna har i dag 67 procent en sådan utbildning. År 1991 var motsvarande andel 45 procent.

¹⁰⁰ Se not 97 (förklaring till varför kontakten ser olika ut).

Andelen inspektörer med gymnasieutbildning som högsta utbildning har minskat över tid. År 1996 hade 17 procent av inspektörerna lantbruksutbildning på gymnasienivå som högsta utbildning. År 2001 hade bara sex procent motsvarande utbildning.

Förutom att genomgå den grundutbildning som beskrivs ovan bör inspektörerna inom tre år från det att de börjar arbeta som inspektörer även genomgå vidareutbildningskurserna i Skara. Sedan år 1991 har lantbruksuniversitetet i Skara hållit kurser i djurskydd. År 1991 hade 37 procent av inspektörerna gått någon av kurserna. I dag har 54 procent gått minst en av kurserna.¹⁰¹ Åtta procent av inspektörerna har aldrig deltagit i någon vidareutbildning.

Andelen inspektörer med tidigare yrkeserfarenhet av djur har däremot minskat. År 1996 uppgav 37 procent av inspektörerna att de saknade tidigare yrkesmässig erfarenhet av djur medan andelen ökat till 50 procent år 2002.

År 1996 ansåg en fjärdedel av kommunerna att deras inspektörer hade tillräckliga kunskaper för att utföra uppgiften på ett bra sätt. År 2002 när frågan riktades direkt till inspektörerna ansåg sex av tio inspektörer att de har tillräckliga kunskaper. En av tio inspektörer ansåg dock att deras kunskaper var bristfälliga. Det som främst nämndes var att kunskaper i att bedöma djurs hälsotillstånd saknades.

Yrkeserfarenheten i gruppen är spridd; 39 procent har arbetat som inspektör i tre år eller mindre medan 27 procent har arbetat i mer än 10 år.

Distriktsveterinärerna

I veterinärutbildningen finns inga särskilda kurser i djurskydd, utan detta ska i stället komma in integrerat i alla delar av utbildningen. I utredningen från år 1996 påpekades att det fanns behov av att öka veterinärernas delaktighet i djurskyddet. Detta skulle göras möjligt genom att utöka djurskyddets plats i veterinärutbildningen.¹⁰² Vidareutbildning inom djurskydd är ett annat sätt att öka veterinärernas kunskap.

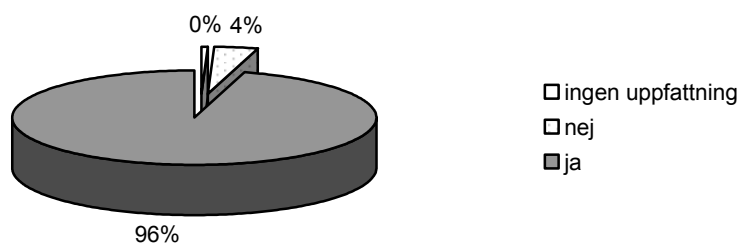
Av distriktsveterinärerna uppger 60 procent att det finns vidareutbildning om djurskydd inom organisationen. Av dem som känner till vidareutbildningen deltar sju av tio.

Trots att det i dag finns utbildning om djurskydd för distriktsveterinärerna visar diagrammet nedan att hela 95 procent anser att det inom distriktsveterinärorganisationen finns ett behov av vidareutbildning i djurskydd.

¹⁰¹ Frågeställningen lyder: "Har Du gått några fortbildningskurser i Skara? OM JA: Vilka?" 45 % svarade Nej. 1 % Vet ej = Totalt 46 % 100 % - 46 % = 54 % som har genomgått någon form av kurs i Skara. I genomsnitt har dessa genomfört 1,65 kurser.

¹⁰² SOU 1996:113, Offentlig djurskyddstillsyn, sidan 80.

Diagram 1.12 Distriktsveterinärernas behov av vidareutbildning enligt dem själva (%)

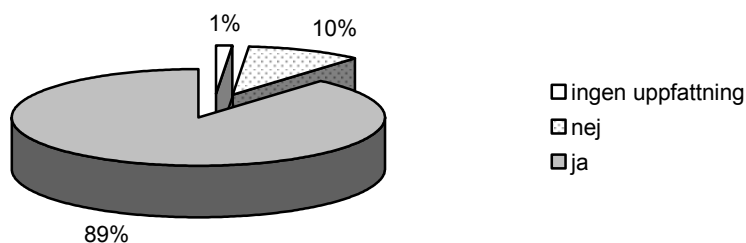
Antal svarande: 222

Bland distriktsveterinärerna finns en stor yrkeserfarenhet; 46 procent har arbetat mer än tio år som distriktsveterinärer. Det stora flertalet har dessutom erfarenhet från annat heltidsarbete som veterinär.

Besiktningsveterinärerna

Besiktningsveterinärerna har liksom distriktsveterinärerna en veterinärutbildning i grunden. Även besiktningsveterinärerna erbjuds i dag vidareutbildning i djurskydd. 64 procent av besiktningsveterinärerna känner till att det finns vidareutbildning i djurskydd inom deras organisation. Trots detta finns precis som bland distriktsveterinärerna en stor andel som anser att det finns ett behov av vidareutbildning i djurskydd. Diagrammet nedan visar att 89 procent av besiktningsveterinärerna är av den uppfattningen.

Diagram 1.13 Besiktningsveterinärernas behov av vidareutbildning enligt dem själva (%)

Antal svarande: 70

För att få arbeta som besiktningsveterinär finns även ett krav på tidigare veterinär yrkeserfarenhet. 43 procent av besiktningsveterinärerna har mer än tio års erfarenhet som besiktningsveterinär.

Kvinnor och män

Veterinäryrket har gått från att vara ett mansdominerat yrke till att det i dag utexamineras övervägande kvinnor från veterinärutbildningen. Det finns en diskussion om huruvida förändringen har påverkat löner och arbetstider.

Tabell 1.7 nedan visar ålders- och könsfördelningen inom var och en av de tre studerade yrkesgrupperna. Av besiktningsveterinärerna är 65 procent män. I det högsta åldersintervallet är skillnaden störst - här är männen mer än dubbelt så många som kvinnorna. Jämfört med distriktsveterinärerna är besiktningsveterinärerna och inspektörerna färre i åldersintervallet 20–35 år.

Inom gruppen distriktsveterinärer är könsfördelningen totalt sett jämn, detta trots den kvinnodominans som funnits på veterinärutbildningen sedan mitten av 80-talet. Det största antalet distriktsveterinärer återfinns inom åldersintervallet 36–50 år. Intressant att notera är att könsfördelningen bland distriktsveterinärer på sikt kan komma att bli en annan än i dag. Bland de yngre distriktsveterinärerna finns mer än dubbelt så många kvinnor som män, till skillnad från den äldsta gruppen där mansdominansen är betydande.

Inspektörerna har precis som distriktsveterinärerna en könsfördelning som på sikt kan komma att förändras avsevärt. Antalet kvinnor dominerar i de två lägsta åldersintervallen medan antalet män dominerar i den äldsta gruppen. Ser man till hela gruppen är dock könsfördelningen jämn.

Tabell 1.7 Ålders- och könsfördelning (antal)

	20 - 35 år		36 - 50 år		51 - 70 år		Totalt
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	
Inspektörer	18	37	46	63	55	20	239
Besiktningsveterinärer	4	1	16	13	25	11	70
Distriktsveterinärer	11	33	39	64	62	14	223

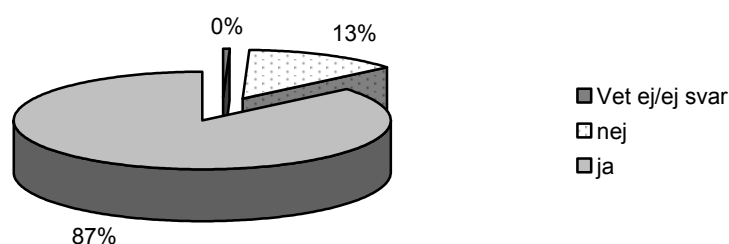
Problem i djurskyddsarbetet

Det finns i tidigare utredningar om veterinär- och inspektörskåren diskussioner om problem kopplade till veterinärernas och inspektörernas arbetssituation. Den genomförda undersökningen belyser hur grupperna ser på dessa problem.

Inspektörernas svåra roll

Tillsyn utifrån djurskyddslagen ställer stora krav på breda kunskaper om djurhållning och bedömningar av hur djuren mår. Djurskyddslagen täcker in ett stort antal djurslag och också olika typer av verksamhet, alltifrån stora och små lantbruk till kennlar och zoobutiker. Som presenterats tidigare har utbildningsbakgrunden kontinuerligt stärkts bland inspektörerna. Trots detta uppger, som diagrammet nedan visar, 86 procent av inspektörerna att det finns situationer i deras arbete som kan vara svåra att hantera. De mest frekventa orsakerna till att de svåra situationerna uppstår är mötet med aggressiva djurägare, djurägare med sociala problem samt omhändertagande av djur och svårt vanvårdade djur.

Diagram 1.14 Förekomsten av svåra situationer i arbetet enligt inspektörerna (%)

Antal svarande: 239

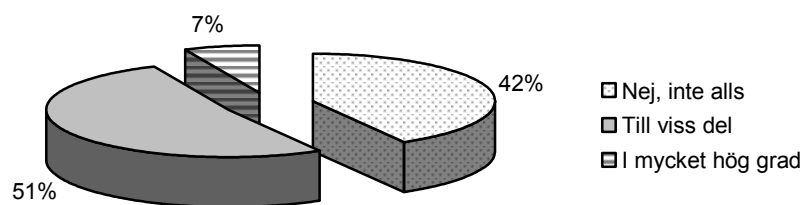
I kommunerna är den nämnd som inspektören sorterar under ytterst ansvarig för djurskyddstillsynen. Kontakten med nämnden och samarbetet med nämnden nämns ofta som ett problem för inspektörerna. Exempel på problem som skulle kunna uppstå är att nämndens ledamöter lägger sig i eller ändrar inspektörens beslut. Nämnden kan delegera delar eller hela ansvaret för djurskyddet till inspektören; i två av tio fall är besluten helt delegerade till inspektören; i sex av tio fall är ansvaret till stor del delegerat.

Stödet från den politiska nämnden kan vara viktigt vid till exempel svåra ärenden. 74 procent av inspektörerna är nöjda eller mycket nöjda med stödet de får från sin politiska nämnd. Tio procent är däremot missnöjda eller mycket missnöjda. Förutom nämnden är den närmaste chefen ett viktigt stöd i inspektörernas arbete. 64 procent av inspektörerna är nöjda eller mycket nöjda med sin närmaste chef.

Distriktsveterinärernas dubbla roller

Som tidigare konstaterats utför distriktsveterinärerna, förutom att tillhandahålla sjukvård, även myndighetsuppgifter. Det förs en diskussion om huruvida detta är lämpligt eller om det innebär något problem för de enskilda distriktsveterinärerna i deras arbete.¹⁰³ Ett exempel på problem är att distriktsveterinären skulle kunna uppleva detta dubbla ansvar som obekvämt i kontakten med djurhållare. Nedanstående diagram visar att sex av tio distriktsveterinärer uppger att det finns en konflikt mellan de två rollerna.

Diagram 1.15 Konflikt mellan tillsynsroll och rollen som veterinär enligt veterinärerna (%)

Antal svarande: 223

Det förhållandet att det förutom distriktsveterinärer även finns privata veterinärer som verkar på samma marknad är också ett problem som diskuterats i tidigare utredningar. I och med lantbrukets förändring över tid behandlar distriktsveterinärer i dag i allt större utsträckning sällskapsdjur. Detta tillsammans med interna förändringar har skapat en konkurrenssituation mellan de båda grupperna. 20 procent av distriktsveterinärerna anser att konkurrenssituationen kan påverka djurskyddet negativt. De allra flesta, 62 procent, anser dock att djurskyddet varken påverkas positivt eller negativt av konkurrenssituationen.

Djurskyddet på slakterierna

Tidigare utredningar har konstaterat att besiktningsveterinärernas roll i djurskyddsarbetet är otydlig av en rad anledningar.¹⁰⁴ Till exempel är de anställda av Livsmedelsverket, som inte har någon rätt att ta fram föreskrifter rörande djurskydd. En annan anledning skulle kunna vara att de

¹⁰³ Se bland annat Riksdagens revisorer 2002/03:4 Villkoren för veterinär verksamhet.

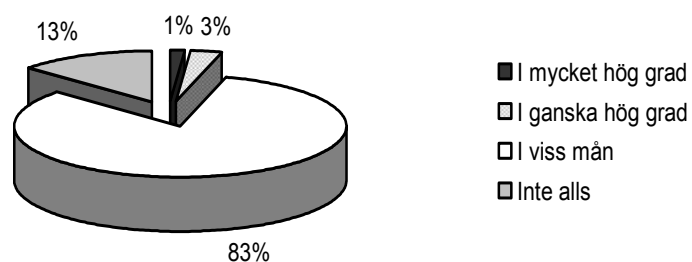
¹⁰⁴ SOU 1996:13 Offentlig djurskyddstillsyn sidan 80.

inte har någon att rådfråga, men undersökningen visar dock att få besiktningssveterinärer arbetar helt själva på slakterierna. Sju av tio uppger att de arbetar tillsammans med andra besiktningssveterinärer.

Besiktningssveterinärernas roll har i och med införandet av anmälningsplikten blivit mer tydlig.

Det har i medier förekommit flera exempel på hur djur har farit illa på slakterier i Sverige. Flera besiktningssveterinärer har också själva gått ut och påpekat brister i djurskyddet på slakterierna. På frågan om de anser att arbetsförhållandena på slakteriet gör att djuren utsätts för onödigt lidande uppger åtta av tio besiktningssveterinärer att det i viss mån förhåller sig så. En liten andel, fem procent, anser att djuren i ganska hög eller mycket hög grad utsätts för onödigt lidande på slakteriet.

Diagram 1.16 Förekomst av djur som utsätts för onödigt lidande på slakterier enligt besiktningssveterinärerna (%)

Antal svarande: 68

Djurhälsa

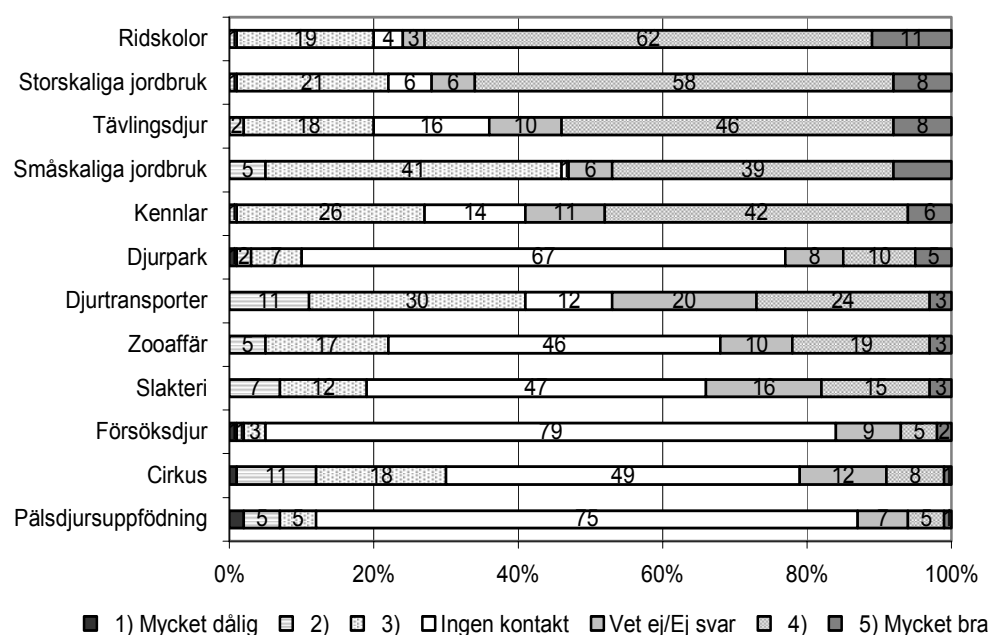
Djurhälsan i olika miljöer

Diagram 1.17 visar distriktsveterinärernas och inspektörernas uppfattning om hur djurskyddet efterlevs i ett antal miljöer som bland annat ingår i Jordbruksverkets allmänna råd som tillsynsobjekt. 70 procent av distriktsveterinärerna och inspektörerna anser att djurskyddet på ridskolor och storskaliga jordbruk efterlevs bra eller mycket bra.¹⁰⁵ Cirkusar och djurtransporter är de miljöer som distriktsveterinärerna och inspektörerna anser vara mest problematiska från djurskyddssynpunkt.

¹⁰⁵ Besiktningssveterinärerna har ej fått denna fråga.

Mycket få av de tillfrågade har kunskap om alla miljöer. Detta är ett resultat av att flera av miljöerna inte finns jämnt representerade ute i landet. Försöksdjur, pälsdjursuppfödning och djurparker är alla ovanliga miljöer, med vilka också mer än hälften av de tillfrågade uppger att de inte har någon yrkesmässig kontakt. Likaså är slakterier och zooaffärer miljöer som relativt få har yrkesmässig erfarenhet av.

Diagram 1.17 Hur djurskyddet efterlevs i olika miljöer, enligt inspektörerna och distriktsveterinärerna (%)

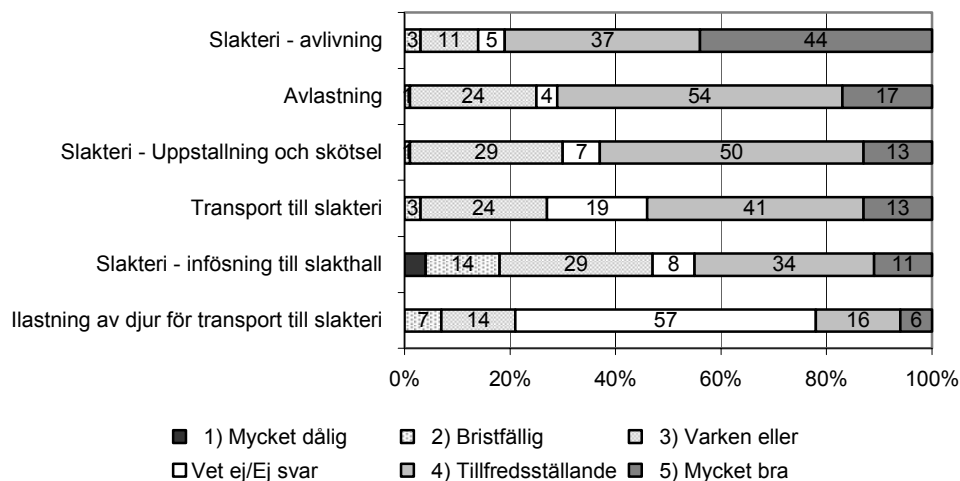

Antal svarande: 223 distriktsveterinärer, 239 inspektörer

Djurskyddets efterlevnad på slakterierna

Besiktningsveterinärerna är den yrkesgrupp som har mest erfarenhet av djurskyddet på slakterierna. I diagram 1.18 presenteras inställningen till hur stor hänsyn som tas till djurskyddet på slakterierna. Åtta av tio besiktningsveterinärer uppger att djurskyddet sköts tillfredsställande eller bra i samband med avlivning. Drygt sex av tio uppger att djurskyddet vid avlastning och uppställning sköts tillfredsställande eller bra. Infösning till slakthall är det moment där flest besiktningsveterinärer anser att djurskyddet inte efterlevs och cirka 20 procent uppger att det efterlevs bristfälligt eller mycket dåligt.

Diagram 1.18 Hur djurskyddet efterlevs i slakteriet enligt besiktningsveterinärerna (%)

Antal svarande: 70

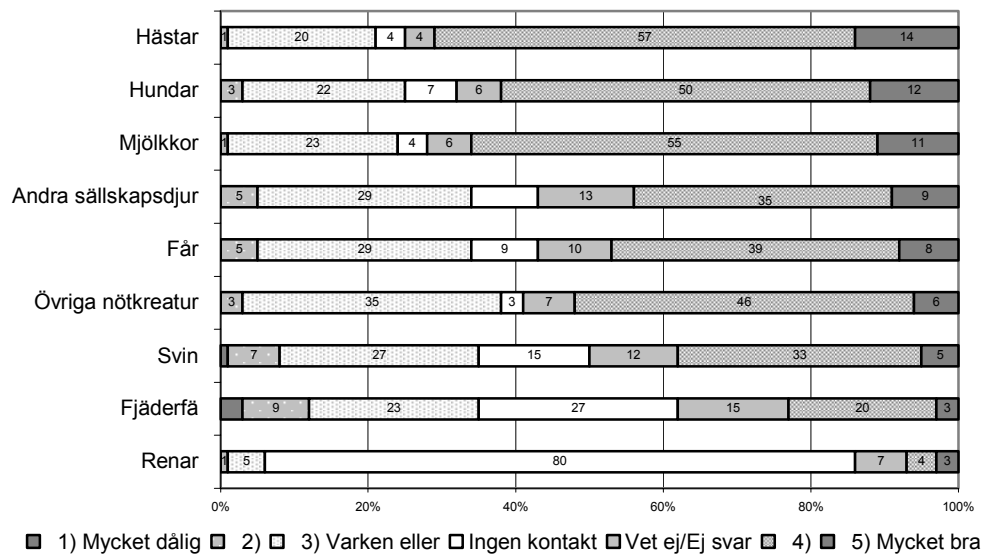
I tidigare avsnitt har besiktningsveterinärernas närvaro vid momenten enligt tabell 1.18 redovisats. Cirka 30 procent av besiktningsveterinärerna uppger att de alltid eller ofta övervakar momenten infösning till slakthall och avlivning. En lika stor grupp uppger att de aldrig eller sällan närvarar.

Djurhälsan för olika djur

Uppfattningen om djurhälsan enligt inspektörerna, distriktsveterinärerna och besiktningsveterinärerna varierar mellan de olika djurslagen. Diagram 1.19 visar inställning till hur djurhälsan är för ett flertal olika djurslag. 71 procent anser att hästar har bra eller mycket bra hälsotillstånd. Drygt 60 procent anser att hundar och mjölkkor har bra eller mycket bra hälsotillstånd. Fjäderfä är det djurslag som flest anser ha ett dåligt eller mycket dåligt hälsotillstånd. Svin är ett annat djurslag som anses ha sämre hälsa än andra djur. I övrigt ser den genomsnittliga hälsan för alla djur ganska god ut, enligt inspektörerna och veterinärerna.

Kontakten med olika djurslag varierar mellan aktörerna. 80 procent uppger till exempel att de inte har någon kontakt med renar. Ytterligare exempel på djurslag som få kommer i kontakt med är fjäderfä och svin, 27 respektive 15 procent har ingen kontakt med dessa djurslag.

Diagram 1.19 Djurhälsan för olika djurslag enligt inspektörer, distriktsveterinärer och besiktningsveterinärer (%)

Antal svarande: 532

Del 2 Länsstyrelsernas arbete med djurskyddet

I detta kapitel beskriver vi länsstyrelsernas organisation och arbete med djurskyddet för att få en bild av vilka problem och möjligheter som finns i det regionala arbetet. Vi har besökt sex av landets 21 länsstyrelser. Urvalet speglar län med olika förutsättningar för djurskyddsarbetet, i första hand vad gäller förekomsten av djur i länet. De sex länen är geografiskt spridda i landet.

Olika förutsättningar i länen

Arbetet med djurskydd ser olika ut i olika delar av Sverige. Detta beror till stor del på grundläggande skillnader i förutsättningar mellan länen vad gäller storlek, klimat, avstånd, antal kommuner samt antalet djur och djurslag.

Skillnader i klimat mellan olika regioner ställer olika krav på djurhållning och utfodring av djur. Avstånden inom länen varierar. För en länsveterinär i Skåne är det inte långt till de olika kommunerna i länet medan avstånden är betydande i Västerbotten och Norrbotten. Även antalet kommuner varierar. Västra Götaland har 49 kommuner medan Gotland bara består av en enda kommun, vilket ger olika förutsättningar för stöd till och samarbete med kommunerna.

Antalet djur och djurslag inom lantbruket skiljer sig åt mellan länen. Nötkreaturen finns främst i Västra Götaland och Skåne, minst antal finns i Norrbotten. Svin är likaså koncentrerade till Skåne och Västra Götaland men även i Halland finns stora mängder svin. Två län har i stort sett inga svin alls. När det gäller fjäderfä ligger återigen Skåne högst följt av Östergötland och Västra Götaland tillsammans med Halland. Slutligen finns fåren främst på Gotland och i Västra Götaland.

Även inriktning och omfattning av veterinär verksamhet skiljer sig åt i olika regioner. I de regioner utanför storstadsområdena som har få lantbruksdjur är de statliga distriktsveterinärerna nästan de enda veterinärer som finns. I andra regioner upprätthålls jourverksamhet och övrig veterinär service till stor del av privata veterinärer. Beträffande besiktningsveterinärer och slakterier kan det även finnas stora skillnader mellan kommuner i samma län. Slakteriverksamhet är i allmänhet lokaliserad till ett fåtal kommuner inom länet och i regioner med många djur.

Länsveterinärernas arbete

Länsveterinärernas uppgifter

Länsstyrelsen ansvarar för livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor inom länet.¹⁰⁶ Länsstyrelsens uppgifter omfattar också tillsyn över distriktsveterinärerna och andra veterinärers verksamheter samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar.¹⁰⁷ Den senare uppgiften omfattar bland annat smittskyddet. Det regionala ansvaret för djurskyddstillsyn innebär tillsyn av kommunernas verksamhet på djurskyddsområdet, stöd och rådgivning till kommunernas inspektörer och att samordna nationell och regional verksamhet. Länsstyrelserna fastställer andra tillsynsmyndigheters beslut och kan ta egna beslut om omhändertaganden av djur samt besluta om djurförbud. Länsstyrelsen ska även arbeta med förprovning och godkännande av djuranläggningar.

Den formella organisationen

I vårt urval finns flertalet länsveterinärer inom den enhet som även har juridisk kompetens inom länsstyrelsen, men länsveterinärfunktionen finns även inom andra typer av enheter och som fristående stabsenhet. Vid samtliga länsstyrelser är det lantbruksenheten eller motsvarande som handlägger förprövningsärenden, med något undantag i samråd med länsveterinären. Normalt inräknas inte förprovningarna i de veterinära funktionernas arbete utan är lantbruksenheternas ansvarsområde.

Länsveterinärernas närhet till länsledning, funktionsansvar och närhet till länsjurist och byggnadskonsulent varierar mellan länsstyrelserna beroende på hur verksamheten organiserats. Flertalet länsveterinärer framhåller att de egna resurserna och möjligheten att påverka verksamheten har större betydelse än formell inplacering i organisationen.

De veterinära arbetsuppgifterna på länsstyrelsen är reglerade i lagar och förordningar. Arbetsuppgifter anges också i länsstyrelsernas regleringsbrev. Länsveterinären gör sedan sina prioriteringar i den verksamhetsplan som fastställs av länsledningen.

Prioritering av arbetsuppgifter

Det som är gemensamt i arbetet för samtliga intervjuade länsveterinärer är att de arbetar med de fyra huvuduppgifterna djurskydd, smittskydd, allmänna veterinära frågor och livsmedelstillsyn. Det som skiljer sig åt är hur mycket resurser länsveterinärerna lägger på de olika uppgifterna och hur de värderar uppgifterna. I två av de sex län som vi besökt framhåller

¹⁰⁶ 3 § SFS 2002:864 Förordning med länsstyrelseinstruktion.

¹⁰⁷ 4 § SFS 2002:864 Förordning med länsstyrelseinstruktion.

länsveterinärerna att mixen av arbetsuppgifter kräver en prioritering av vad som är viktigast. Mängden arbetsuppgifter är för stor för en person. Djurskyddet är överlag en prioriterad uppgift. Ett område som många inte arbetar lika mycket med är livsmedelstillsyn. En anledning som nämns är att det rör sig om så få ärenden att det är svårt att upprätthålla kompetensen inom området. En länsveterinär framhåller dock att det är viktigt att ha hand om hela livsmedelskedjan ”från jord till bord”.

I ett av länen med många djur framhålls att den planerade tillsynen av veterinär verksamhet får stå tillbaka för andra viktigare djurskyddsuppgifter. Endast anmälningar eller misstänkta fall som kommer till länsveterinärens kännedom följs upp. Med något undantag framstår denna uppgift som lågt prioriterad även i de övriga länen. I ett län spelar det förebyggande smittskyddsarbetet en större roll beroende på att länet i större utsträckning än andra län haft problem med smittsamma djursjukdomar.

Länsstyrelsernas resurser

Det finns sammanlagt knappt 40 länsveterinärer vid landets 21 länsstyrelser. Två av de sex län som ingår i undersökningen har mer än en länsveterinär. Många länsveterinärer framhåller att den egna tiden inte räcker till för att lösa alla uppgifter. En del säger sig även sakna kollegor med samma bakgrundskunskaper att byta erfarenheter och dela arbetsuppgifterna med. I två län med många djur anser länsveterinärerna att resurserna är rimliga men inte tillräckliga för att lösa alla uppgifter. En länsveterinär framhåller att en djurskyddsinspektör anställd vid länsstyrelsen skulle kunna komplettera länsveterinärens kompetens med sin praktiska erfarenhet av tillsyn enligt djurskyddslagen. I ytterligare ett län nämns resurser som en fråga om kompetens med motiveringen att det inte finns tillräckligt djup kunskap om djurskydd inom länsstyrelsen.

Flertalet länsveterinärer anser att de största resursbristerna i djurskyddssystemet finns hos kommunerna. Många kommuner har för små resurser för att kunna utöva djurskyddstillsyn. Förstärkta resurser till den lokala tillsynen skulle ha störst betydelse för en fungerande tillsyn. Men hur mycket resurser som läggs på djurskyddet är en politisk prioriteringsfråga ute i kommunerna, menar länsveterinärerna.

Samordningen i länet

Länsstyrelsens uppgift är att utifrån ett statligt helhetsperspektiv samordna olika samhällsintressen inom det egna ansvarsområdet.¹⁰⁸ För att lösa den uppgiften måste länsveterinären ha kunskap om djurskyddsaktörerna i länet, ha överblick, kontakter och skapa arenor för samverkan.

¹⁰⁸ SFS 2002:864 Förordning med länsstyrelseinstruktion.

Av de intervjuade länsveterinärerna har alla arbetat lång tid som länsveterinär, de flesta mer än tio år. De har ett etablerat kontaktnät och kontakterna med kommunerna framhålls genomgående som den viktigaste delen av samordningsarbetet och gentemot dem fungerar länsveterinären som expert och rådgivare.

Samtliga länsveterinärer anordnar träffar för inspektörerna i sitt län. Även distriktsveterinärer, polis och andra aktörer inbjuds i flera fall. Antalet möten och vem som är med varierar mellan länen. Men syftet är detsamma: att föra ut information från centrala myndigheter, främst Jordbruksverket, samt att skapa förutsättningar för erfarenhetsutbyte och samverkan mellan de olika aktörerna.

Det finns skillnader mellan länen. I ett av länen har länsveterinären valt att rikta sig enbart till de kommunala inspektörerna när man bjuder in till träffar. Anledningen är att distriktsveterinärerna, som till största delen består av privata veterinärer, anses vara mindre benägna att delta, sannolikt för att de påverkas av inkomstbortfall och andra kostnader vid deltagande. I ett annat län, med enbart statligt anställda distriktsveterinärer, anordnas träffar med de kommunala inspektörerna på närmaste distriktsveterinärstation för att främja det lokala samarbetet.

Vid omhändertaganden av djur kan länsveterinären ha en samordnad uppgift, vissa länsveterinärer väljer att vara med då polisen verkställer omhändertagandet, andra inte. Genom sin överblick kan länsveterinären ge råd och tips om var djuren ska placeras inom länet, men ingripanden och omhändertaganden genomförs av polis.

Rådgivning och utbildning

Rådgivning och utbildning sker både som planerad och som efterfrågestyrd verksamhet. Planerad rådgivning och utbildning sker i samband med informationsträffar och utbildningsdagar för kommunala inspektörer och andra aktörer. Efterfrågestyrd rådgivning sker vid dagliga kontakter med inspektörer och veterinärer.

Samtliga intervjuade länsveterinärer planerar och genomför djurskydds-dagar för inspektörerna i sitt län. Vanligast är en till två djurskydds-dagar per år. Exempel på ämnen för djurskydds-dagar är intygsskrivning, rättsprocessen i djurskyddsärenden och rättsfall. Djurskydds-dagarna kan även handla om djurägare med sociala problem och hur olika myndigheter ska samverka för att lösa problemen. Vidare redovisas resultat från pågående och avslutade nationella eller regionala tillsynsprojekt. Även ändringar av lagar och regelverk kan tas upp vid dessa träffar.

Planerad rådgivning och utbildning är mer allmänt hållen medan den efterfrågestyrda rådgivningen ofta handlar om hur kommuninspektörer ska agera och besluta i enskilda ärenden.

Det pågår en diskussion om hur långt länsveterinären kan gå i sin rådgivning i enskilda ärenden eftersom det finns risk för jäv om länsveterinären ger preciserade råd till kommunen i ett ärende som sedan överklagas av djurägaren till länsstyrelsen. Länsveterinärerna har olika inställning till hur jävsrisken ska hanteras.

I några av de sex besökta länen har länsveterinärerna en policy att inte ge detaljerade råd i enskilda djurskyddsärenden utan att i stället informera på en allmänt hållen nivå. I ett av länen har länsveterinären formulerat en skriven policy eftersom han/hon anser att det är svårt att inte lämna förslag till beslut när en kommunal inspektör ber om hjälp. I ett par andra län ger länsveterinärerna konkreta råd till inspektören och om ärendet överklagas låter man någon annan på länsstyrelsen handlägga ärendet.

Många länsveterinärer anser att en väl fungerande rådgivning kräver att länsveterinären alltid går att kontakta. Länsstyrelserna har ingen jour, men många länsveterinärer ser till att de kan kontaktas, några även utanför kontorstid. Flera av de intervjuade länsveterinärerna har daglig kontakt per telefon med inspektörerna i länet. I ett av länen framhåller länsveterinärerna som sin strategi att alltid vara tillgängliga per telefon eller via mejl. Men de framhåller samtidigt att detta påverkar det planerade och mer långsiktiga arbetet, som då kommer i andra hand.

Inspektörer vill ibland få mer än bara råd och stöd; de vill också ha direkt medverkan vid inspektioner som är speciellt kontroversiella, ovanliga eller därför att inspektören är ny och oerfaren. Även här måste risken för jäv hanteras. I ett län ger länsveterinären allmän information, men deltar inte i beslut.

I praktiken är tillsynen av kommunerna en blandning av främjande åtgärder och kontroll. Gränsen mellan rådgivning och kontroll är flytande, uppger en länsveterinär. En annan länsveterinär framhåller att länsstyrelsen gör kommunbesök för att ge stöd till inspektörer i kommuner med sämre fungerande tillsyn. Länsveterinären besöker den berörda kommunen och diskuterar problem med djurskyddsinspektören och berörda politiker i nämnden.

Tillsynen av veterinärer

Länsveterinären har till uppgift att utöva tillsyn över de statliga distriktsveterinärerna och andra praktiserande veterinärers verksamheter. Enligt Jordbruksverkets riktlinjer för tillsynen av den veterinära verksamheten bör länsstyrelsen göra besök minst en gång vart tredje år på de veterinära

arbetsplatserna.¹⁰⁹ Vid dessa besök ska särskilt hantering av läkemedel, journalföring och inrapportering av djursjukdata uppmärksammas. Länsstyrelsernas rapportering år 2001 till Jordbruksverket visar att flertalet län ligger långt under normen, det vill säga ett besök vart tredje år. Det är bara två län i landet som uppfyller treårsnormen, se tabellen nedan som redovisar läget år 2001.

Tabell 2.1 Tillsyn av veterinärer år 2001¹¹⁰

Län	Antal tillsynsbesök	Antal tillsynsobjekt
Stockholms län	8	79
Uppsala län	5	20
Södermanlands län	3	30
Östergötlands län	4	29
Jönköpings län	2	48
Kronobergs län	0	30
Kalmar län	0	20
Gotlands län	0	20
Blekinge län	0	20
Skåne län	0	112
Hallands län	4	30
Västra Götalands län	13	84
Värmlands län	2	23
Gävleborgs län	0	33
Västernorrlands län	6	18
Jämtlands län	1	29
Västerbottens län	3	16
Norrbottens län	4	11
Dalarnas län	5	Uppgifter saknas
Örebro län	0	11
Västmanlands län	5	17

I de sex besökta länen uppfyller ett län normen. Läsveterinärernas verksamhet år 2001 påverkades av åtgärder mot mul- och klövsjukan och vi

¹⁰⁹ Slutlig rapport från arbetsgruppen för att utvärdera och utveckla samordningen i den veterinära fältverksamheten år 2002 med beslut 2001-12-19 om riktlinjer för länsstyrelserna i deras arbete med tillsyn över och samordning av den veterinära verksamheten i länet.

¹¹⁰ Länsstyrelsernas inrapportering av tillsynsbesök år 2001.

har därför även jämfört med de två föregående åren.¹¹¹ Även åren 1999 och 2000 visar samma mönster: det vill säga det är ett par län som uppfyller normen ett tillsynsbesök vart tredje år.

Som tidigare nämnts har länsveterinären i ett av länen angett att man en längre tid medvetet prioriterat bort tillsynen och endast försöker följa upp grövre fall som kommit till länsstyrelsens kännedom. I ett annat län framhåller länsveterinären en annan aspekt, nämligen att det är svårt att granska praktiserande veterinärer på ett meningsfullt sätt. Bedömningsgrunderna anses vara oklara och Jordbruksverkets besöksprotokoll¹¹² är svårt att tillämpa. Ytterligare en förklaring till den låga tillsynsfrekvensen enligt länsveterinärerna är att varken instruktion, regleringsbrev eller annat styrdokument ställer några krav på tillsynsfrekvens. Det finns alltså många olika förklaringar till bristande tillsyn.

Länsveterinärerna i två av de sex länen har någon gång anmält veterinärer till den veterinära ansvarsnämnden. Övriga länsveterinärer säger att de antingen inte stött på något fall där de känt sig manade att göra anmälan eller så har de gett rådet till berörda djurhållare att själva göra en anmälan.

Samarbetet i länen

I länsveterinärernas uppgift ingår, som tidigare nämnts, att samordna djurskyddsarbetet inom länet och få olika aktörer att samarbeta för att få en god tillsynsverksamhet.

Samarbetet med inspektörerna

Den viktigaste uppgiften för inspektörerna är enligt länsveterinärerna den planerade tillsynen. Flera av de intervjuade länsveterinärerna säger sig samtidigt vara medvetna om att tillsynsfrekvensen ute i kommunerna varierar kraftigt. Det finns viss förståelse för att kommunerna måste prioritera mellan många olika uppgifter.

Länsveterinärerna anser att det finns brister i hur den kommunala tillsynen bedrivs. Genomgående framhåller länsveterinärerna de varierande resurserna i kommunerna och att det politiska intresset för att prioritera djurskyddet är lågt.

Länsveterinärerna är överens om att merparten av inspektörerna har bra grundutbildning och är engagerade i sitt arbete. Flertalet av inspektörerna har även enligt länsveterinärerna deltagit i de djurskyddskurser som Sveriges

¹¹¹ Jordbruksverket hade år 2002 inget krav på sig i regleringsbrevet att ta in uppgiften, därför gjordes det inte. Från och med år 2003 har dock regeringen begärt in uppgiften igen. Planer finns på att starta ett speciellt tillsynsprojekt för att få en mer likvärdig tillsyn i landet.

¹¹² Finns som bilaga till Jordbruksverkets beslut den 2001-12-19 "Riktlinjer för länsstyrelserna i deras arbete med tillsyn över och samordning av den veterinära verksamheten i länet". Protokollat är framtaget i en samarbetsgrupp där länsveterinärer medverkat.

lantbruksuniversitet har i Skara. Djurskyddskurserna anses vara bra och fältverksamma veterinärer skulle också behöva gå dessa kurser. Samtidigt säger en länsveterinär att det även finns inspektörer som har bristande utbildning. I detta län är länsveterinären bekymrad över detta och att vissa inspektörer inte heller är intresserade av att ta till sig ny kunskap.

Länsveterinärerna menar dock främst att flera inspektörer har problem med den politiska nämnden och att politikerna inte alltid förstår vikten av arbetet. Det kan innebära att vissa nämnder prioriterar ned tillsynsverksamheten medan andra är aktiva förespråkare för den. Ett exempel på hur kommunerna nedprioriterar är att endast utöva tillsyn efter anmälningar.

Flertalet av de intervjuade länsveterinärerna framhåller att lokalkännedom och lokal förankring är mycket betydelsefulla för en effektiv tillsyn. Inspektörerna måste ha goda kunskaper om vilka djurägare som finns och många gånger även känna till deras sociala situation. Även om alla intervjuade är positiva till inspektörerna tycker man att tillsynen måste få mer resurser så att den kan planeras och genomföras mer frekvent.

Några länsveterinärer framhåller att det vore bättre med ett statligt huvudmannaskap som innebär att inspektörerna finns kvar ute i kommunerna men är statligt anställda. Det finns även förslag om andra sätt att bedriva den lokala tillsynen. I ett län vill länsveterinären att länsstyrelsen förstärker sin kompetens genom att anställa djurskyddsinspektörer och att länsstyrelsen tar över tillsynen av större tillsynsobjekt från de kommunala inspektörerna.

Många tillsynsbesök görs efter anmälningar från allmänheten. Ibland vänder sig allmänhet, veterinärer med flera till länsveterinären i stället för till kommunens inspektör. Länsveterinärerna hanterar sådana anmälningar av djurskyddsärenden på olika sätt. I flertalet län slussar länsveterinären anmälan vidare till kommunens inspektör eftersom det är kommunen som har det lokala tillsynsansvaret. I ett län agerar vid behov länsveterinären själv utan att denne ser det som ett problem. I detta län verkar det vanligt att allmänheten vänder sig till länsveterinären i stället för till de kommunala inspektörerna.

Samarbete med veterinärerna

Länsveterinärerna har även ansvaret för samordning av den veterinära fältverksamheten i länet. Länsveterinärerna uppger att kontakterna med veterinärerna över lag är mindre än med de kommunala inspektörerna. De sprider information om djurskyddet till veterinärer och bjuder ofta in distriktsveterinärer till djurskydds dagar, men upplever att veterinärernas intresse för att delta är svagt.

I ett län anser länsveterinären att distriktsveterinärerna är en dåligt utnyttjad resurs. Jordbruksverket borde som arbetsgivare ha större möjlighet

att styra distriktsveterinärerna, menar denne länsveterinär. Distriktsveterinärerna skulle kunna ta över den löpande tillsynen på gårdar som de kommunala inspektörerna tror fungerar bra så att dessa gårdar får regelbunden tillsyn. De skulle kunna ha en checklista som de fyllde i antingen i samband med ordinarie veterinärbesök eller vid speciella besök. All pappershantering skulle däremot fortfarande ligga på kommunen. Eftersom kommunerna enligt länsveterinären under de senaste åren inte visat sig intresserade av att öka resurserna för djurskyddstillsynen skulle detta kunna vara ett sätt att ändå få en bättre och mer täckande tillsyn. Någon konflikt mellan att vara både myndighetsperson och ha en kundrelation till djurägaren behöver aldrig uppstå, enligt länsveterinären. Distriktsveterinärerna bör vara så professionella att de klarar av båda rollerna. Dubbelrollen finns dessutom redan i dag då det gäller distriktsveterinärernas kontroll enligt EU:s mjölkdirektiv.

En annan länsveterinär menar att denna lösning inte är möjlig att genomföra med nuvarande uppdelning av ansvaret för tillsynen mellan stat och kommun. Det finns även de som anser att distriktsveterinärerna inte kan hantera en dubbelroll.

Flertalet intervjuade länsveterinärer upplever att det inte finns någon större skillnad mellan hur distriktsveterinärer och privata veterinärer arbetar med djurskyddet. I båda fallen är relationen till djurägaren viktigast. Länsveterinärerna är medvetna om den konflikt som finns mellan veterinärgrupperna i och med att distriktsveterinärerna behandlar fler sällskapsdjur än tidigare. Den rådande konkurrensen mellan distriktsveterinärer och privata veterinärer påverkar dock inte djurskyddet, anser flertalet.

Flertalet länsveterinärer anser att distriktsveterinärorganisationen ska fortsätta att vara statlig, men det finns skillnader i åsikter mellan länen. Län med sämre förutsättningar för privata veterinärer att etablera sig är mer positiva till distriktsveterinärer. I län med få djur skulle verksamheten inte fungera om man inte hade distriktsveterinärerna. Län med många djur har inte samma problem.

Samarbetet med andra länsveterinärer

Länsveterinärerna träffas ett par gånger per år i samband med utbildning och konferenser som Jordbruksverket och Livsmedelsverket anordnar. Detta ger tillfälle till erfarenhetsutbyte och informations spridning mellan länsveterinärerna. De har även en yrkesförening för erfarenhetsutbyte och en gemensam mejlfunktion för länsstyrelserna som ska underlätta ett löpande utbyte av information.

Jordbruksverkets nationella tillsynsprojekt är ett annat område för samarbete. De nationella projekten startar med utbildning av länsveteri-

närerna som sedan utbildar inspektörer och andra aktörer inom länet. Projektet avslutas med en avrapportering länsvis och på riksbasis.

Det finns regionalt även andra samarbetsformer inom länsveterinärkåren. Fem län i södra Sverige har exempelvis en egen grupp som träffas då och då. Samarbetet kan leda till gemensamma samarbetsprojekt som exempelvis en gemensam djurskyddskurs för flera län. Därutöver finns ett mer eller mindre utvecklat nätverk av direktkontakter mellan enskilda länsveterinärer.

Trots etablerade kanaler för samarbete mellan länsveterinärerna finns olika syn på hur samarbetet fungerar i praktiken. I ett län anser länsveterinären exempelvis att Jordbruksverkets konferenser ofta blir en arena för att visa upp sina bästa sidor och att man undviker att ta upp problem inför varandra.

Förprovningar, djurförbud och omhändertaganden

Länsstyrelsernas uppgift är att förpröva och godkänna djurstallar samt fastställa kommunernas och polismyndigheternas beslut om omhändertagande och djurförbud.

Förprovningar

Förprovning av djurstallar är en form av bygglov för djurstallar som infördes i Sverige 1973.¹¹³ Det är i regel en byggnadskonsulent och en länsveterinär som handlägger ärendet, det vill säga granskar bygghandlingarna och slutbesiktigar byggnaden. Kravet på förprovning innebär att stallar för djurhållning inom områden som inte omfattas av detaljplan har undantagits från bygglovsplikt och krav på byggnämnan enligt plan- och bygglagen. Länsstyrelsen ska besiktiga stallar och anläggningar innan de tas i bruk.¹¹⁴ Förprovningen är avgiftsbelagd och avgifterna är satta av Jordbruksverket. Avgifterna är 3 000 kronor för mindre om- eller nybyggnad och 6 000 kronor för större ombyggnader och nybyggnader.

Antalet förprovningar i de besökta länen varierar, från cirka 30 ärenden på ett år till drygt 150 ärenden i ett av de djurrikaste länen. Även storleken på investeringarna varierar, från tiotusentals kronor till tiotals miljoner kronor.

Under 70- och 80-talen var det vanligt att samma person konstruerade och förprovade djurstallar. Numera är förprovningen en granskningsuppgift. Inkomna handlingar granskas endast från djurskydds- och djurhälsosynpunkt. Nästan alla byggnadskonsulenter har relativt nära kontakter med länsveterinären i dessa ärenden. Några använder även ett datoriserat ärendehanteringssystem som utvecklats i samarbete med Jordbruksverket.

¹¹³ Uppgifter från Jordbruksverkets webbplats. Grundläggande bestämmelser om förprovning av djurstallar finns i djurskyddslagen (1988:534) och djurskyddsförordningen (1988:539).

¹¹⁴ 6§Djurskyddsförordningen.

En kopia av ansökan om förprovning sänds till kommunerna så att de får kännedom om att ärendet handläggs vid länsstyrelsen och efter det att beslut fattats sänds även beslut, ansökningshandlingar och ritningar till kommunerna.

Rutinerna för hur länsstyrelserna arbetar med förprovningen skiljer sig delvis åt. I ett län används ett informationspaket som ska underlätta för djurägarna att göra ansökan. I ett annat län använder man sig av en checklista som extra stöd i arbetet och framhåller att man vill få en uppfattning om hur hela anläggningen fungerar genom besök eller på annat sätt. I ett län litar byggnadskonsulenterna på ett större konsultföretag vars ritningar bedöms hålla så hög kvalitet att de inte behöver granskas lika noggrant som ritningar från enskilda djurägare. I andra län granskas alla ritningar efter samma kriterier oavsett vem som gjort ritningen. Ett län framhåller att lantbrukarna vill komma till länsstyrelsen och diskutera ritningar och idéer innan man lämnar in förprovningen. Även inom övriga län finns viss service och rådgivning för att hjälpa djurägare.

Nästan alla länsveterinärer är engagerade i arbetet med förprovningar. I ett av länen finns ett mycket nära samarbete mellan länsveterinär och byggnadskonsulent som innebär att länsveterinären vid behov även handlägger vissa ärenden själv. I ett annat län begränsar sig länsveterinären till vissa frågor som denne anser viktiga att bevaka, i övrigt litar länsveterinären på byggnadskonsulentens arbete.

Ett problem som många upplever är att det inte finns någon borte gräns för när en ny- eller ombyggnad måste vara färdig efter det att tillståndet enligt förprovningsreglerna är klart. Enligt reglerna är förprovningen klar när byggnaden är slutbesiktigad, och det är först då som byggnaden får tas i bruk. Detta fungerar dock inte i praktiken många av byggnaderna används innan de är helt klara för slutbesiktning. Flera länsstyrelser uppger att de har svårt att hinna med slutbesiktningarna. Det är vanligt att byggnadskonsulenter eller en länsveterinär måste åka ut flera gånger för att kunna genomföra en slutbesiktning. Många uppger också att länsstyrelsen slutbesiktigar med djur i byggnaden, vilket inte är tillåtet. I ett av länen ansåg länsveterinären att det å andra sidan är först då djuren finns på plats som det går att avgöra hur stallarna verkligen fungerar.

I de flesta av de besökta länen tror länsveterinären att flertalet låter förpröva sina djurstallar. Förprovningensinstitutet är välkänt vid det här laget. I ett län anser länsveterinär och byggnadskonsulent att förprovningen successivt utvecklats till något som djurägarna numera ser som en tillgång för att planera en bra djurhållning.

Om en byggnad inte är förprovad och byggs ändå kan länsstyrelsen döma ut en straffavgift på max fyra gånger förprovningsavgiften plus ordinarie förprovningsavgift. Däremot görs ingen förprovning i efterhand. I ett nytt

förslag till ändring av djurskyddslagen¹¹⁵ åläggs dock länsstyrelsen att göra förprovning i efterhand av byggnader. Detta skulle innebära att länsstyrelsen även blir skyldig att göra en efterhandsgranskning. Hittills har ärendet gått över till den kommunala inspektören efter det att straffavgiften dömts ut. Därefter har det varit den kommunala inspektörens ansvar att se till att eventuella brister rättas till med hjälp av förelägganden med eller utan vite.

Omhändertaganden och djurförbud

Länsstyrelsen ska fastställa kommunernas och polismyndigheternas beslut om omhändertaganden och djurförbud. De kan även ta egna beslut då länsstyrelsen bedömer att detta krävs. Antalet omhändertaganden och förbud varierar år från år. Det finns även regionala skillnader.

Tabell 2.2 Länsstyrelsernas beslut om omhändertagande och förbud¹¹⁶

	2000	2001	2002
Beslut om omhändertagande	164	211	176
Beslut om förbud	38	77	62

Någon entydig ökning av antalet omhändertaganden och förbud går inte att se över en treårsperiod, de har både ökat och minskat mellan åren.

I nästan alla besökta län ligger, med något undantag, antalet ärenden om omhändertaganden och djurförbud i allmänhet lägre än tio fall per år. Ett ärende kan däremot enligt de intervjuade på länsstyrelserna ta mycket tid, involvera många aktörer och innebära många turer innan länsstyrelsen avslutat det. En vanlig typ av ärende är omhändertagande av hundar och katter. Skälet kan var att djurhållaren blivit för gammal och sjuk för att ha kvar djuret eller att hundägaren är missbrukare eller har sociala problem. Det förekommer även att djurägare har fler hundar eller katter än de klarar av. Ofta är kontakten med djurägarna problematisk, enligt länsveterinärerna.

När det gäller lantbruksdjur ligger enligt länsveterinärerna ofta en personlig tragedi bakom ärendet, det kan vara plötslig sjukdom eller dödsfall i familjen. Det kan även handla om fall som varit kända länge utan att man kommit till rätta med dem. Här är det ofta fråga om djurhållare som på olika sätt försöker utnyttja luckor i lagen genom att till exempel, köpa tillbaka sina djur eller skriva över dem på någon anhörig. Det är mycket känslor inblandade och ibland kan beslutet även avgöra en persons möjlighet till försörjning.

¹¹⁵ Jordbruksdepartementet Ds 2003:14, Förslag till ändringar i djurskyddslagen m.m.

¹¹⁶ Jordbruksverkets årsredovisning år 2002.

Omhändertagande av djur ska verkställas med hjälp av polis och polisen har även ansvar för omhändertagna djur. Samarbetet med polisen är något som nästan alla länsveterinärer värderar högt. Många gånger är det känsligt att åka ut till en djurhållare och då är polisens hjälp viktig. En länsveterinär formulerar det som att poliser har unik kompetens att hantera krissituationer, de ingår i en organisation som kan ingripa dygnet runt och polisuniformen understryker att det handlar om myndighetsutövning. Det är inte ovanligt att tjänstemän från länsstyrelse eller kommun ställs inför hotfulla situationer eller direkt hotas.

Däremot är det inte alltid polisen ger det stöd som behövs, anser en länsveterinär som tycker att samarbetet med polisen fungerar ibland men inte alltid. Det har hänt att polis inte omhändertagit djur som länsstyrelsen beslutat ska omhändertas. I ett av länen har polisens budget under senare tid drabbats hårt av att omhänderta djur, vilket påverkat villigheten att medverka vid omhändertaganden.

Flertalet länsveterinärer vill ha kvar polisens medverkan. De tror inte heller att länsstyrelsen är lämpad att ta över polisens uppgifter eller att kostnaderna för staten minskar om länsstyrelsen tar över. En länsveterinär menar att det kan uppfattas som olämpligt att länsstyrelsen verkställer sina egna beslut. En annan länsveterinär anser däremot att länsstyrelsen bör ta över polisens arbete, eftersom det ändå är länsveterinären som gör huvuddelen av arbetet i samband med ett omhändertagande. Polisens roll skulle kunna begränsas till handräckning i de fall det är befogat.

Förutsättningar för att tillämpa lagstiftningen

Enligt länsveterinärerna och länsjuristerna medger djurskyddslagen att berörda aktörer kan agera och omhänderta vanvårdade djur snabbt. En anmälan av ett djurskyddsärende behandlas alltid med högsta prioritet. Däremot kan processen med överklagande från djurägaren dra ut på tiden. I många län utnyttjar nästan alla djurägare sin medborgerliga rätt att överklaga trots att det nästan alltid leder till att länsstyrelsens beslut står fast även i länsrätten. Den juridiska processen påverkar å andra sidan inte djurskyddet, däremot får länsstyrelserna enligt flera intervjuade lägga ned mycket tid på detta.

I ett av länen framhåller länsjuristen att ramlagstiftningen kräver förtydliganden i föreskrifter som ger den föreskrivande myndigheten stort inflytande över tillämpningen. Det bekräftas i ett annat län av en byggnadskonsulent, som anser att Jordbruksverket ändrar föreskrifter både ofta och många gånger väl snabbt. De som ska tillämpa föreskrifterna har ibland svårt att hänga med. Föreskrifter framtvings ibland även av opinionsyttringar, och det finns delade meningar om huruvida förändringarna alltid förbättrar djurskyddet.

Några av länsveterinärerna har exempelvis olika uppfattning om i vilken utsträckning kraven på fönster i nya anläggningar för burhöns i praktiken medför förbättringar för hönorna.

Ett exempel på en positiv förändring av reglerna är att detaljstyrning med exakta måttangivelser tagits bort i vissa föreskrifter. Tidigare kunde exakta måttangivelser innebära att från djurskyddssynpunkt bra lösningar måste underkännas vid förprovningen av djurstallar.

Ett problem som nämns av en del länsstyrelser är att djurhållare som hotas av djurförbud enligt djurskyddslagen kan överlåta sina djur på till exempel en anhörig. Detta kan göra att han eller hon i praktiken fortfarande kan vara den som har hand om djuren. En länsveterinär anser dock att det inte är något problem eftersom beslutet kan formuleras så att djurägaren inte tillåts att vare sig äga djur eller ha hand om djur oavsett om det är egna eller andras.

I ett län framhåller länsveterinären att det låga antalet djurförbud i förhållande till omhändertaganden av djur kan ha att göra med tillämpningen av djurförbud. Länsstyrelsen har i stor utsträckning använt sig av möjligheten att besluta om ett begränsat djurförbud med stöd av 26 paragrafen som innebär att en djurägare kan få behålla en del av djuren. Den mjukare tillämpningen av lagen medför att det för kommunens del fortfarande finns kvar "labila" djurhållare där kommunen måste kontrollera om begränsningen av djurhållningen efterlevs.

Samarbetet med de centrala myndigheterna

Jordbruksverket

Jordbruksverket är central myndighet med ansvar för djurskyddet fram till årsskiftet 2004, då en ny djurskyddsmyndighet övertar ansvaret för djurskyddet. Ett viktigt styrdokument är Jordbruksverkets allmänna råd som beskriver hur kommunerna bör arbeta med djurskyddet. Råden är inte tvingande och kommunerna behöver därför inte följa dem. Det är dessutom svårt att på grundval av de allmänna råden avgöra vilka resurser som krävs för ett fungerande djurskydd.

Länsveterinärerna arbetar också med livsmedelstillsyn i samarbete med Livsmedelsverket. Livsmedelsverket har dels regionalt placerade statsinspektörer, dels centralt stationerade inspektörer med regionalt ansvar som samarbetar direkt med länsveterinärerna. Länsveterinärerna framhåller att det finns en skillnad i hur Livsmedelsverket respektive Jordbruksverket använder länsstyrelserna. Livsmedelsverket har exempelvis valt att arbeta direkt mot kommunerna genom att inspektera kommunerna vart tredje år. Jordbruksverket delegerar däremot till länsveterinären att bestämma hur och när kommunerna kontaktas. Länsveterinärerna uppfattar att Jordbruksverket

styr genom att ge ut föreskrifter och genom nationella tillsynsprojekt samt genom att svara på frågor när länsveterinärerna tar kontakt. De nationella projekten anses av de flesta vara en bra modell för att ta upp väsentliga djurskyddsfrågor och höja kunskaperna i det regionala arbetet.

Flera länsveterinärer nämner att Jordbruksverkets personalomsättning är hög, vilket medför att många handläggare är oerfarna och har svårt att besvara de frågor som länsveterinärerna ställer. En del länsveterinärer framhåller också att det kan vara svårt att nå handläggare på verket. Några framhåller att arbetet med EU-frågor prioriteras och tar en alltför stor del av Jordbruksverkets resurser.

Åtterrapporeringen till Jordbruksverket anses av flera länsveterinärer vara alltför omständlig och detaljerad, en uppfattning som man anser att kommunernas inspektörer också har. I ett av länen undrar länsveterinären vad som egentligen händer med allt material som samlas in; veterinären saknar respons eller återkoppling. I ett annat län anser länsveterinären att tidigare statistik, som redovisar ärende och vilken paragraf i djurskyddslagen som tillämpats, ger en mer rättvisande bild av verksamheten.¹¹⁷

I ett par län efterlyser länsveterinärerna mer framåttänkande från Jordbruksverkets sida. Länsveterinärerna tycker att Jordbruksverket ska arbeta mer långsiktigt för att bygga upp kunskaper, till exempel om nya djurslag. En länsveterinär efterlyser en debatt om gränser för hur stora djurbesättningarna bör vara och att det kanske borde finnas en övre gräns. Samma länsveterinär tycker att olika djurrättsföreningar fått föra debatten och att Jordbruksverket valt att ställa sig utanför.

Att Jordbruksverket skulle styras av jordbruksnäringen är inte någon förhärskande uppfattning hos länsveterinärerna. En länsveterinär framhåller att Jordbruksverket snarare har en överdrivet strikt juridisk tolkning av djurskyddsärenden. I ett annat län framhåller länsveterinären att dispensererna för burhöns är att tillmötesgå näringen men att kravet på ligghallar för utegångsdjur är ett exempel på motsatsen. Där har Jordbruksverket trots motstånd från djurägarna drivit igenom djurskyddsföreskrifterna.

Den nya djurskyddsmyndigheten

Från 1 januari 2004 ska djurskyddsfrågorna hanteras av den nya Djurskyddsmyndigheten i Skara.

Så gott som alla intervjuade länsveterinärer har relativt lågt ställda förväntningar på den nya myndigheten och anser att det inte är en ny central myndighet som behövs för att stärka djurskyddet. I första hand behöver den

¹¹⁷ Jordbruksverkets blankett för inrapportering har 2002 kompletterats med uppgiften om antal djur som omfattats av besluten om avlivning och försäljning.

kommunala tillsynen stärkas. En del framhåller dock att en renodling av djurskyddet kan vara bra mot bakgrund av att Jordbruksverket arbetar med flera motstridiga mål. Flera anser att djurskydd och smittskyddsfrågor hör ihop och därför bör ligga under samma myndighet. Så blir inte fallet eftersom smittskyddet även i fortsättningen kommer att hanteras av Jordbruksverket.

Flera länsveterinärer framhåller att det på kort sikt blir en svacka i djurskyddet innan den nya myndigheten fungerar. Flytten från Jönköping till Skara kommer sannolikt medföra att ny personal måste rekryteras och ny kunskap byggas upp.

Byggnadskonsulenterna framhåller, utifrån arbetet med förprovningar, att den nya myndigheten kan förlora den tekniska kompetens som i dag finns på Jordbruksverket. Det stöd och den hjälp byggnadskonsulenterna får av Jordbruksverket när det gäller tekniska frågor i samband med förprovningsärenden anser de vara av stor betydelse för länsstyrelserna.

Del 3 Jordbruksverket och Livsmedelsverket

Här redovisar vi hur Jordbruksverket och Livsmedelsverket arbetar med att stödja djurskyddsarbetet i Sverige. Redovisningen bygger på resultatet av intervjuer som gjordes under våren 2003 samt genomgång av dokument.

Jordbruksverkets uppgifter

Jordbruksverket är regeringens expertmyndighet på det jordbruks- och livsmedelspolitiska området. Dessutom har Jordbruksverket det samlade sektoransvaret för jordbruk, trädgårds och rennäring. Jordbruksverket har funnits i sin nuvarande form sedan år 1991.

Jordbruksverket ska arbeta för ett svenskt jordbruk som ska vara både ekologiskt och ekonomiskt hållbart. Dessutom ska verket arbeta för ett gott hälsotillstånd bland djuren genom att genomföra skärpta djurskyddskrav samt genom att bekämpa och hindra spridning av smittsamma djursjukdomar. EU-arbetet är också en viktig del i Jordbruksverkets arbete. Det innebär bland annat att verket representerar Sverige i en rad arbetsgrupper, betalar ut olika EU-stöd samt tar emot och bearbetar vissa ansökningar om EU-stöd. Dessutom är Jordbruksverket arbetsgivare för de cirka 300 distriktsveterinärerna.¹¹⁸

Arbetet på Jordbruksverket är organiserat i nio avdelningar med inriktning mot bland annat stöd, kontroll, växter och djur. Totalt arbetar cirka 900 personer på Jordbruksverket inräknat de cirka 300 veterinärer som finns ute på fältet. Vår granskning har varit inriktad på det arbete som görs på djurskydds enheten inom djuravdelningen.

Styrning av djurskyddsarbetet

Ett bra djurskydd är ett av de mål som Jordbruksverket ska verka för. Djurskyddsarbetet sker främst på djuravdelningens djurskydds enhet. Arbetet går bland annat ut på att ta fram nya föreskrifter och förklara tillämpningen av de befintliga föreskrifterna. Även arbetet inom EU är viktigt då Sverige anses vara ett föregångsland på djurskyddsområdet. Dessutom finns särskilda medel för djurskyddsfrämjande aktiviteter som exempelvis utbildning.

Föreskriftsarbete

Jordbruksverket har av regeringen givits en möjlighet att på vissa områden ge ut föreskrifter. Djurskyddsområdet är ett av de områden där Jordbruksverket givits föreskriftsrätt. Föreskriftsrätten gäller inte alla delar av djurskyddet och det finns områden som intervjuade handläggare på

¹¹⁸ Jordbruksverkets webbplats www.sjv.se.

djuravdelningen skulle vilja ha föreskriftsrätt på. Ett exempel är kommunernas arbete med den lokala tillsynen. Föreskrifterna ska hjälpa till att tolka och förtydliga de intentioner som finns i lagen. Även förändringar på EU-nivå påverkar föreskriftsarbetet. Intervjuade handläggare på djuravdelningen anser dock att föreskriftsarbetet främst styrs av djurens och tillsynsmyndigheternas behov.

Flera intervjuade handläggare uppfattar att det finns motstridiga önskemål från exempelvis kommunens inspektörer. En del efterfrågar detaljreglering för att kunna genomföra tillsynen medan andra menar att detaljreglering begränsar möjligheterna till ett gott djurskydd. Detta gäller exempelvis regleringen av storleken på det utrymme som vissa djur ska ha.

Föreskrifterna måste hela tiden uppdateras och de följs även upp med nationella projekt där Jordbruksverket bedömer att det finns behov. Detta har skett på områden som exempelvis djurtransporter samt slakt och avlivning av djur.

Djurskyddet och EU-arbete

EU-arbetet är högt prioriterat på Jordbruksverket centralt och även på djuravdelningen. Det har successivt ökat i omfattning sedan Sverige blev medlem i EU. På djuravdelningen uppger intervjuade handläggare att intresset för djurskyddsfrågor är stort i Europa och att Sverige anses vara ett föregångsland. Jordbruksverket försöker agera inom EU för att påverka djurskyddet på plats ute i Europa. Det finns vidare, enligt intervjuade handläggare, anledning att tro att allt mer på djurskyddsområdet kan komma att bli reglerat utifrån EU-lagstiftning i framtiden. Detta är en viktig anledning, enligt flera intervjuade, till att det är viktigt för Sverige och Jordbruksverket att agera även utanför Sveriges gränser.

Djurskyddsfrämjande verksamhet – forskning, utbildning och nytteknikärenden

Jordbruksverket har ett särskilt anslag som ska gå till djurskyddsfrämjande åtgärder. I detta ingår stöd till forskning, stöd till utbildning av inspektörer samt nytteknikprövning i de fall en särskild ansökan om medel görs.

Enligt flera intervjuade handläggare på djuravdelningen saknas resultat från tillämpad forskning och samma handläggare anser att forskarna är mer intresserade av grundforskning. Jordbruksverkets bidrag till forskning och utveckling uppgick år 2002 till drygt 5 miljoner kronor.¹¹⁹ Flera handläggare på Jordbruksverket ser det som ett problem att den typ av forskningsprojekt som skulle vara intressant för verket i dess arbete med att få fram nya metoder för djurhållning inte är intressant för forskarna. Jordbruksverket

¹¹⁹ Jordbruksverkets årsredovisning 2002.

försöker stödja den typ av projekt som verket anser vara intressant, men kommer inga ansökningar in kan verket inte begära fram den forskning som önskas.

Utbildningar som främst riktar sig till inspektörerna bedrivs sedan år 1991 på Sveriges lantbruksuniversitet i Skara i samarbete med Umeå universitet. Jordbruksverket har under de senaste tre åren bidragit till finansieringen av utbildningen med cirka 350 000 kronor per år.¹²⁰ Förutom stödet till kurserna i Skara anordnar Jordbruksverket regelbundet speciella djurskydds dagar för inspektörer, läsveterinärer, jurister och byggnadskonsulenter. Dessa utbildningsdagar ger enligt intervjuade handläggare en möjlighet till erfarenhetsutbyte samt information om nya regler och aktuella djurskyddsfrågor.

Ny teknik för djurhållning måste prövas av Jordbruksverket innan den tas i anspråk. Det finns tre olika typer av nyteknikprovning. Den enklaste formen innebär att ett tillstånd kan ges direkt med de bifogade dokumenten som underlag medan de mest komplicerade ärendena kräver en period av provning innan ett tillstånd kan ges. Den föreskrivande myndigheten kan enligt en intervjuad handläggare inte ligga före teknikutvecklingen. Teknikutvecklingen styrs av näringsens behov för att sedan prövas av Jordbruksverket.

I arbetet med ny teknik och utveckling av djurmiljöer anser en intervjuad handläggare att samarbetet med näringsens organisationer, exempelvis Djurhälsovården och Svensk Fågel, är viktigt. För att få bättre miljöer för djuren är det viktigt att näringen är med, Jordbruksverket självt kan inte och ska inte vara den som styr utvecklingen.

Djuravdelningen

Efter den omorganisering av djuravdelningen som gjordes år 1997 inrättades en särskild djurskydds enhet. Genom att samla olika djurskydds kompetenser och allt arbete enligt djurskyddslagen på en enhet skulle djurskyddet förstärkas organisatoriskt. Målet var bland annat att öka samordningen och stödet i det nationella tillsyns arbetet.

Djuravdelningen består i dag av tre enheter: djurskydds enheten, djurmiljö enheten och smittskydds enheten. Därutöver finns ett internationellt kansli. Totalt arbetar cirka 80 personer på djuravdelningen.¹²¹

¹²⁰ Jordbruksverkets årsredovisning 2002.

¹²¹ Delar av den verksamhet som finns på djuravdelningen kommer att flyttas till den nya djurskyddsmyndigheten vid bildandet den 1 januari år 2004.

Djurskyddsenheten

På djurskyddsenheten arbetar cirka 15 årsarbetskrafter med djurskyddet. Av dessa har de flesta en veterinär bakgrund men det finns även personal med annan utbildningsbakgrund, till exempel djurskyddsinspektör, biolog och personer med byggnadskompetens. Djurskyddsenhetens intressen avvägs gentemot andra intresseområden inom Jordbruksverket, exempelvis uppgiften att främja jordbruksnäringen. Djurskyddsenheten arbetar mot kommunerna och det är också djurskyddsenheten som ansvarar för insamlingen av den rapportering om tillsynsarbetet som kommunerna lämnar årligen.

Några intervjupersoner har framhållit att verket saknat tillräckliga resurser för stöd till kommuner och länsstyrelser. Jordbruksverket begärde för 2003 och framåt ökade resurser bland annat för stöd till djurskyddstillsyn.

Centrala tillsynsgruppen

Den centrala tillsynsgruppen är en viktig del i djuravdelningens djurskyddsarbete. Den bildades år 1999 som ett led i att stärka den samordnande och stödjande tillsynsverksamheten på djurskyddsområdet.¹²² Syftet var att åstadkomma en mer effektiv och enhetlig tillsyn i landets kommuner. I gruppen ingår representanter från djuravdelningens djurskyddsenhet, distriktsveterinäravdelningen, Livsmedelsverket, Sveriges lantbruksuniversitet, polis och Svenska Kommunförbundet samt en länsveterinär och en djurskyddsinspektör.

Gruppen arbetade aktivt med att ta fram de allmänna råden, som ska vägleda den kommunala tillsynen, och används som ett bollplank i olika tillsynsfrågor. Gruppen träffas cirka fem gånger per år. Vid varje möte diskuteras en särskild fråga, till exempel planering av en djurskyddsdag. De frågor som just nu behandlas är framtagandet av nyckeltal för den kommunala tillsynen. Detta görs i samarbete med Livsmedelsverket och Naturvårdsverket som båda redan använder sig av nyckeltal. En annan fråga som den centrala tillsynsgruppen arbetat med är framtagandet av ett utbildningspaket för veterinärer om djurskydd, bestående av en informationsbroschyr och en kurs. Utbildningen riktar sig främst till distriktsveterinärer men ska även erbjudas andra veterinärer.

De allmänna råden

De allmänna råden till den nya djurskyddslag som kom år 1988 blev klara år 2000. Intervjuade handläggare uppger att det var i den centrala

¹²² Jordbruksverkets beslut 34-61/02.

tillsynsgruppen som tanken väcktes att skriva allmänna råd om tillsynen riktade mot kommunerna. Den centrala tillsynsgruppen hade också en aktiv roll i arbetet med att ta fram de allmänna råden för den kommunala tillsynen. Den förhållandevis långa tidsperiod som förflutit däremellan sägs ha en rad förklaringar. En förklaring är att Jordbruksverket generellt inte ger ut allmänna råd inom områden där verket inte har föreskriftsrätt. Ytterligare en förklaring till att det tagit lång tid är att Jordbruksverket bildades först år 1991. Inträdet i EU gjorde vidare att Jordbruksverket fick fler uppgifter. Dessutom omorganiserade Jordbruksverket sin verksamhet år 1997, något som också bidragit till att det tagit tid att ta fram de allmänna råden.

Enligt flera intervjuade handläggare skulle de allmänna råden kunna fungera som bindande föreskrifter. Om arbetet bedrevs efter de rekommendationer som de allmänna råden ger skulle en godtagbar nivå av tillsyn uppnås. Dock påpekas av flera intervjuade att alla fall av vanvård och brott mot djurskyddslagen inte kan förhindras genom planerad tillsyn. Sådana fall kommer alltid att förekomma och därför behövs även tillsyn efter anmälan.

Kraven i de allmänna råden går att omsätta till årsarbetskrafter. För att få tillräckligt med årsarbetskrafter i kommunerna måste kommunerna dock använda avgifter för att i högre grad finansiera tillsynsverksamheten. Förutom att öka finansieringen med hjälp av avgifter finns det även en rättviseaspekt för djurägarna.

Enligt intervjuade handläggare har de allmänna råden bidragit till att kunskapen om kommunerna och deras arbetssituation ökat på Jordbruksverket. Många inspektörer använder enligt intervjuade handläggare på djuravdelningen de allmänna råden som argument för att få mer resurser. De har hjälpt inspektörerna att kunna säga till nämnden att "se vad jag ska göra, för att hinna med allt måste jag ha mer resurser".

Den kommunala tillsynen

På Jordbruksverket finns bland många intervjuade en negativ syn på hur den kommunala tillsynen bedrivs, eftersom den varierar mycket mellan kommunerna. Kritiken riktas främst mot de kommunala nämnderna, som enligt de intervjuade inte alltid ser vikten av att arbeta med djurskyddet. Inställningen till inspektörernas arbete är inte lika kritisk.

Den kommunala tillsynens stora brister kommer man enligt intervjuade personer på Jordbruksverket bäst åt genom ett förstatligande. På så sätt skulle de skillnader som finns i prioriteringen av tillsynsverksamheten mellan kommunerna försvinna. Ett annat argument för förstatligande är den ökade graden av specialisering inom djurhållningen som gör det svårare för enskilda kommuner att upprätthålla en tillräcklig kompetens.

Exempel på faktorer som påverkar tillsynens kvalitet är om det finns tillsynsplaner i kommunerna. Grunden för en fungerande tillsyn är enligt

intervjuade handläggare att det finns en plan för hur arbetet ska genomföras, har kommunen ingen plan kan ingen systematisk tillsyn bedrivas.

Vid ett förstatligande skulle inspektörerna kunna fortsätta sin verksamhet men under ett annat huvudmannaskap. Inspektörerna skulle kunna placeras på en distriktsveterinärstation eller en länsstyrelse, på så sätt skulle inspektören inte heller bli så ensam i sin roll. Inspektörerna skulle även fortsatt kunna ha sin placering på kommunen men med en eller flera arbetsdagar förlagda till distriktsveterinärstationen eller länsstyrelsen för att ha kontakt med kollegor. En placering på en distriktsveterinärstation eller länsstyrelse skulle även skapa fler kontakter med veterinärer.

Närheten och lokalkännedomen är viktig för den kommunala tillsynen men behöver enligt intervjuade handläggare på djuravdelningen inte stå i konflikt med ett statligt huvudmannaskap. Med någon av de ovan presenterade modellerna skulle den lokala anknytningen kunna bibehållas trots ett statligt huvudmannaskap.

Intervjuade handläggare tror att anledningen till att de ökade resurserna till kommunalt djurskyddsarbete inte motsvaras av en lika stor ökning i aktivitet beror på att det är kommuner som tidigare hade väldigt lite resurser som har fått mer resurser. Innan inspektören kan börja göra inspektioner i dessa kommuner måste ofta en struktur skapas, till exempel måste inventeringar göras, rutiner skapas och tillsynsplaner upprättas. Detta kan vara en anledning till att aktiviteten till en början inte ökar när resurserna ökar.

Syftet med återrapportering från kommun och länsstyrelse

Sveriges regering är sedan år 1997 skyldig att rapportera in uppgifter om tillsynsverksamheten till EU. Som ansvarig myndighet är det Jordbruksverkets uppgift att, då tillsynen är kommunal, inhämta dessa uppgifter från kommunerna. För att göra arbetsbördan så liten som möjligt för kommunerna uppger handläggare på djuravdelningen att Jordbruksverket i början medvetet tog in så få uppgifter som möjligt. Uppgifterna som EU vill ha är detaljerade och ibland svåra att tolka. Djuravdelningens försök att utveckla inrapporteringen har enligt handläggare inte tagits emot positivt från EU. Sedan år 1997 har EU återkommit med krav på fler uppgifter och Jordbruksverket har utökat inrapporteringen med egna uppgiftskrav. Kommunerna levererar därför sedan år 1997 allt fler uppgifter som EU och Jordbruksverket anser sig behöva. Uppgifterna som Jordbruksverket självt efterfrågar används även för egen planering, till exempel för att ta fram nya nationella projekt.

Intervjuade handläggare på djuravdelningen uppger att de inte får någon återkoppling från EU på de uppgifter som Sverige lämnar. På djuravdelningen vet man därför inte heller vad uppgifterna som EU vill ha används till.

Nu när de allmänna råden funnits under en tid tycker handläggarna att det är rimligt att ta reda på hur de efterlevs. Anledningen till att Jordbruksverket inte tidigare använt inrapporteringen för att följa upp hur de allmänna råden fungerar är att verket ville ge kommunerna tid. Till exempel ställs frågan om antalet objekt nu dels för att det i de allmänna råden finns en rekommendation om att göra inventering och föra register, dels för att kunna räkna ut tillsynsfrekvensen, som också finns rekommenderad i de allmänna råden.

Brister i återrapporteringen

Den årliga återrapporteringen från kommunerna ger inte hela bilden av tillsynen eftersom återrapporteringen har brister. Bland annat saknas detaljuppgifter hos kommunerna om vissa djurslag som EU efterfrågar. På djuravdelningen uppger handläggare att det är svårt att tolka statistiken. Svartfrekvensen har dock ökat markant sedan den första inrapporteringen.

Kraven från EU på återrapportering finns preciserade i ett antal direktiv. Blanketterna som medföljer är till viss del svåra att tolka enligt ansvariga på Jordbruksverket. Även kommunerna verkar ha samma uppfattning. Ett tecken på detta är enligt intervjuade handläggare att dessa frågor generellt har en lägre svartfrekvens. Dock har ingen systematisk analys av bortfallet gjorts av Jordbruksverket. Till inrapporteringen medföljer en anvisning för hur kommunerna ska fylla i blanketten. Kommunerna har tidigare reagerat negativt på att rapportera, de har tyckt att det varit svårt att fylla i blanketterna och de har inte sett syftet. I dag finns enligt intervjuade handläggare inte samma motstånd mot inrapporteringen från kommunerna.

Det finns inget smidigt system för att sammanställa de insamlade uppgifter som varje kommun skickar in i pappersform. Kommunernas egna journal- och diariesystem har förfinats under åren. Jordbruksverket har därför ett samarbete med en leverantör för att utveckla inrapporteringssystemen. Med ett mer utvecklat system skulle inspektören kunna skicka in rapporterna elektroniskt och det skulle därmed bli mindre pappershantering samt lättare att sammanställa informationen, vilket vore önskvärt för både kommunerna och Jordbruksverket.

Det finns fortfarande ett fåtal kommuner som inte alls återrapporterar sitt tillsynsarbete till Jordbruksverket. På Jordbruksverket är handläggarna medvetna om vilka kommuner det är men verket har valt att inte kontakta kommunerna i fråga. Om en kommun inte återrapporterar skickar Jordbruksverket ut två påminnelser. En anledning till att verket inte kontaktar kommunerna är att det inte finns några tydliga mål att följa upp mot. På djuravdelningen anser handläggarna att det går att bedöma vilka kommuner som bedriver för lite tillsyn, men handläggarna kan inte peka på vilken nivå av aktivitet som skulle kunna sägas vara tillräcklig. Arbetet med att ta fram

nyckeltal så att kommunerna kan se vilken nivå som är tillräcklig pågår i den centrala tillsynsgruppen.

Återkopplingen till kommunerna

Den återkoppling som kommunerna får av de inrapporterade uppgifterna består i att rapporten som skickas till regeringen även skickas till alla kommuner. Dessutom görs en genomgång av resultatet av inrapporteringen i samband med djurskyddsdagarna. Här ges även en möjlighet till diskussion om resultatet. Handläggare på Jordbruksverket uppger att de uppmanar länsstyrelserna att göra kommunbesök, och att i samband med dessa ta upp varför en kommun inte rapporterar in uppgifter. Detta är ett sätt att använda inrapporteringen. För år 2002 redovisar länsstyrelserna 41 genomförda kommunbesök.

Intervjuade handläggare på djuravdelningen uppger att det är svårt att tolka de inrapporterade uppgifterna från kommunerna. En utebliven inrapportering behöver inte alltid betyda att tillsynen är dålig, likaså kan en kommun med relativt små resurser fortfarande ha en fungerande tillsyn.

Med hjälp av nyckeltal skulle kommunerna kunna få en uppfattning om tillsynsarbetet är tillräckligt. Enligt intervjuade handläggare skulle Jordbruksverket kunna ställa frågan om hur ofta tillsynsobjekt inspekteras, men det skulle vara en svår uppgift för kommunerna att svara på utan datoriserat inrapporteringssystem.

Utvecklingen av kommunernas tillsynsverksamhet

Den inrapportering som kommunerna gjort till Jordbruksverket sedan 1997 ger en bild av utvecklingen vad gäller till exempel resurser, tillsynsbesök och besökta objekt. Nedanstående tabell ger en översikt över utvecklingen.

Tabell 3.1 Kommunernas tillsynsarbete 1998 - 2002¹²³

År	1998	1999	2000	2001	2002
Årsarbetskrafter	90	106	112	122	139
Inspektioner		13 778	20 973	20 043	20 700
Antal besökta tillsynsobjekt	15 358	14 682	15 487	14 947	17 016
Antal besökta tillsynsobjekt per årsarbetskraft	170	139	126	123	122
Antal genomförda inspektioner per årsarbetskraft		129	187	164	149

Tabellen visar hur antalet årsarbetskrafter ökat från 90 år 1998 till 139 år 2002. Likaså har antalet inspektioner ökat från 13 779 inspektioner år 1999 till 20 700 år 2002. Även antalet besökta objekt har ökat från 15 358 besökta objekt år 1998 till 17 016 år 2002. Anledningen till att antalet inspektioner överstiger antalet besökta objekt är att samma objekt kan besökas flera gånger.

Nationella projekt

Jordbruksverket initierar och samordnar sedan år 1995 nationella projekt i samarbete med länsstyrelserna och kommunerna. Syftet med verksamheten är att öka kunskaperna på angelägna områden inom djurskyddet. Projekten initieras på grundval av behov som framkommit i föreskriftsarbetet, i rapportering från kommunerna eller genom att verket på andra sätt fått indikationer på att ett område inom djurskyddet fungerar mindre bra.

Varje projekt tar totalt ett par år att genomföra. Projekten börjar med utbildning av länsveterinärerna som sedan för vidare informationen i samarbete med Jordbruksverket. Alla kommuner inbjuds sedan länsvis för en gemensam utbildning och information om projektet. Därefter startar det egentliga projektet med de kommuner som väljer att delta. Det fjärde projektet som handlar om slakt och avlivning av djur genomförs för närvarande. En enkät har visat att de nationella projekten är uppskattade och att kommunerna vill ha kvar dem.

¹²³ Hämtad från Jordbruksverkets hemsida. Det finns även en uppgift från 1997 om antalet besökta tillsynsobjekt, men vi har valt att inte ta med den eftersom svarsfrekvensen endast var 34 procent. Därefter har den ökat: 1998 låg den på 85 procent, 1999 låg den på 94 procent, 2000 låg den på 92 procent, 2001 låg den på 93 procent och 2002 var den 97 procent.

Den veterinära tillsynen

På djurskyddsenheten anses tillsynen av veterinärer vara en viktig fråga enligt intervjuade handläggare. I tillsynen ingår bland annat att se till att veterinärer rapporterar in uppgifter till djursjukdatasystemet. Enligt intervjuade handläggare rapporterar de allra flesta in uppgifter men djurskyddsenheten har haft svårt att få med uppgifter från de veterinärer som medvetet valt att inte rapportera. Under sommaren 2003 har en skrivelse gått från Jordbruksverket till regeringen i vilken verket pekar på vikten av att få sanktionsmöjligheter i de fall inrapportering inte sker.¹²⁴

Vad gäller den inrapportering som länsveterinärerna gjort till Jordbruksverket om den veterinära tillsynen har Jordbruksverket enligt intervjuade handläggare inte haft krav på sig i regleringsbrev att begära in sådana rapporter. Länsstyrelserna har däremot varit tvungna att rapportera in uppgifter till Jordbruksverket enligt sina regleringsbrev. Sedan år 2003 innehåller även Jordbruksverkets regleringsbrev kravet på att inrapportering ska ske.

Intervjuade handläggare på djurskyddsenheten uppger att länsveterinärerna inte varit negativa till uppgiften att bedriva tillsyn över veterinärerna, däremot har de velat få klarare vägledning från Jordbruksverket om vad det är de ska göra. Under hösten ska därför ett projekt påbörjas inom Jordbruksverket där verket tillsammans med länsveterinärerna ska ta fram underlag och checklistor för tillsynen av veterinärer. De nationella projekt som Jordbruksverket genomfört tillsammans med kommunerna har haft en positiv inverkan på tillsynsarbetet. Därför vill Jordbruksverket nu driva projektet om tillsyn av veterinär verksamhet.

Förprovningar

Stödet till länsstyrelsernas arbete med förprovningar fungerar väl enligt handläggare på Jordbruksverket. Det stöd som utgår från djurskyddsenheten till länsstyrelsernas byggnadskonsulenter bygger enligt intervjuade handläggare på stor erfarenhet. Samarbetet har funnits under lång tid mellan personalen på Jordbruksverket och personalen på länsstyrelserna. På Jordbruksverket uppfattar handläggarna att det inte finns några egentliga problem med förprovningarna.

År 2001 behandlades cirka 1 500 förprovningssärenden vid länsstyrelserna. Det finns en stor variation i antal ärenden mellan länen, från 23 till 210 ärenden.¹²⁵ Enligt Jordbruksverket varierar antalet förprovningar beroende på djurslag, förändringar i regelverk och lönsamhet i respektive bransch. Till

¹²⁴ Skrivelse från Jordbruksverket. Förslag till möjlighet att sanktionera bristande rapportering av veterinära förrättning 32-3769/03.

¹²⁵ Hämtat från Jordbruksverkets underlag till resultatredovisningen för år 2001.

exempel beräknar man att 5 procent av alla mjölkplatser förprövas varje år. Detta innebär hypotetiskt att alla platser prövas under en tjuugoårsperiod.¹²⁶

Problem på djuravdelningen

Vid intervjuerna har det framkommit vissa brister i arbetet med djurskyddsfrågor på Jordbruksverket. Flera av dessa brister är redan kända och Jordbruksverket har även försökt lösa en del av problemen. Nedan beskrivs brister i arbetet.

Rådgivning och tillgänglighet

Jordbruksverkets uppgift är enligt flera intervjuade handläggare att ha kunskap om och hjälpa till med tolkningar av djurskyddslagen. De ska främja enhetliga tolkningar och bedömningar, visa på goda exempel och lyssna på vad som behövs ute hos tillsynsmyndigheterna.

Jordbruksverket ger löpande stöd till länsveterinärer, byggnadskonsulenter och inspektörer. Stödet gäller framför allt hjälp med tolkning av föreskrifter och tillämpningen av djurskyddslagen. Intervjuade handläggare säger att de vill prioritera stödet till tillsynen framför ärendehandläggning av dispenser och tillstånd. Det finns en ambition att föra ned ärendehandläggningen till länsstyrelserna. Ett aktuellt exempel på detta är ändringen i djurskyddslagen om att överlåta Jordbruksverkets uppgift att ge tillstånd för djurparker till länsstyrelserna.

Jordbruksverket har fått kritik för bristande tillgänglighet. Flera av de intervjuade handläggarna medger att den kritik som finns är berättigad. Djurskyddsenshetens tillgänglighet har varit bristfällig under en längre tid. En kundundersökning som Jordbruksverket genomfört år 2002 visar bland annat på brister i tillgängligheten. För att försöka komma tillrätta med problemet provar verket sedan en tid att ha en "frontdesk" på djurskyddsensheten. Frontdesken ska vara bemannad under kontorstid. Det är tänkt att enklare frågor ska kunna besvaras direkt, medan svårare och mer specialiserade frågor ska hänvisas till den som har kunskapen.

Målkonflikter inom Jordbruksverket

Djurskyddet är ett av flera mål som Jordbruksverket ska arbeta för. Verket har även som mål att främja näringens intressen, vilka måste avvägas mot djurskyddslagens intentioner. Samtidigt menar vissa handläggare att det finns en intressegemenskap mellan näringen och djurskyddsfrågorna. Att skilja näringslivsfrågorna från djurskyddet uppfattas därför som negativt, eftersom djurskyddet är beroende av näringen och vice versa. Andra handläggare menar å sin sida att en del beslut som fattas helt går emot

¹²⁶Jordbruksverkets årsredovisning 2002 sidan 39.

djurskyddslagens intentioner, till exempel utbetalningar av vissa lantbruksstöd. Målkonflikten finns mellan djurskyddsenheten och Jordbruksverket centralt men också inom djuravdelningen mellan enheterna.

På Jordbruksverket anser flera intervjuade handläggare att verket ibland kommer i kläm och får klä skott för åtgärder som regering och riksdag beslutat med bristande underlag. Det förekommer att beslut tas om förstärkningar av djurskyddslagen genom att opinioner påverkar politiker att ingripa utan att forskningsresultat ligger till grund för förändringarna. Den politiska styrningen i sig är helt legitim, men den gör det inte lätt för Jordbruksverket att alltid agera konsekvent.

Följande exempel har getts: Den allmänna opinionen ansåg att äggproducerande höns inte borde vistas i burar. Därför tog riksdagen beslut om att hönsen skulle få vara frigående. Ny teknik för frigående höns behövde därför utvecklas. Denna utveckling har tagit tid. Det fanns enligt intervjupersonen flera faktorer som bidragit till den långa implementeringen av anläggningar för frigående höns. För det första togs beslutet om att alla höns skulle vara frigående då det ännu inte fanns någon utprovad teknik. För det andra hade forskningen på området inte kommit tillräckligt långt. Det är både Jordbruksverket och näringen som ska verka för att utvecklingen går i rätt riktning. Samma problematik finns när det gäller fönster i hönsstallarna. Här ger Jordbruksverket djurhållare rätt att skärma av dagsljus mot gällande bestämmelser eftersom det saknas forskningsresultat som visar hur dagsljuset påverkar hönsens beteende.

På djurmiljöenheten säger intervjuade handläggare att förändringar som kan ses som motstridiga beror på att EU-bestämmelser ska implementeras i den svenska lagstiftningen. Vissa EU-regler är inte bra, det finns många detaljbestämmelser om exempelvis utrymmen. Även på djurskyddsenheten säger handläggarna att EU-kraven kan vara detaljerade, men det påverkar inte den svenska lagstiftningen eftersom EU:s krav är minimikrav som Sverige redan uppfyller.

Bristande samarbete på Jordbruksverket

Enligt intervjuade handläggare finns även exempel på att djurskyddet åsidosätts på djuravdelningen. Smittskyddsenheten tar till exempel inte kontakt med djurskyddsenheten för att ta reda på om beslut kan strida mot djurskyddslagen. Som exempel nämns avlivning av fjäderfä som ibland måste göras på grund av sjukdomsutbrott. För att kunna avliva stora mängder djur snabbt används ibland tillvägagångssätt som under andra omständigheter är förbjudna detta informeras djurskyddsenheten inte om. Dessa avlivningar skulle inte alltid enligt intervjuade handläggare behöva genomföras på ett sätt som strider mot djurskyddslagen, men kompetensen på djurskyddsenheten efterfrågas inte. Jordbruksverket är en myndighet men

ger ibland olika besked enligt de intervjuade: en avlivningsmetod kan vara tillåten i ett sammanhang men förbjuden i ett annat sammanhang med hänvisning till djurskyddslagen.

Ytterligare ett exempel är att Jordbruksverket ibland ger dispenser för olika typer av metoder eller redskap trots att de strider mot djurskydds bestämmelser, detta görs då inte i samråd med djurskydds enheten. Detta problem kan även gälla internt på Jordbruksverket. Till exempel känner inte handläggare på djurskydds enheten till om de karantäner som Jordbruksverket använder när djur förs in från andra länder uppfyller djurskyddslagens bestämmelser. Detta anses vara en ren smittskyddsfråga.

Distriktsveterinäravdelningen

Distriktsveterinäravdelningen har en fristående ställning inom Jordbruksverket med egen ekonomi och personalpolitik. Avdelningen finns i nuvarande form sedan år 1997 som självständig avdelning under verksamhetsledningen med 13 anställda. Avdelningen leds av en avdelningschef som har ansvar för att leda distriktsveterinäravdelningen och besluta om allmänna veterinära frågor.

Det finns cirka 280 fast anställda veterinärer och 40 vikarier på 72 stationer. Inklusivt filialer och satellitstationer finns distriktsveterinärer på cirka 100 distrikt i landet. Förutom de statliga veterinärstationerna finns cirka 20 distrikt som privata veterinärer sköter enligt en överenskommelse med Jordbruksverket från år 1995.

Distriktsveterinärernas två huvuduppgifter är att behandla lantbrukets djur och att upprätthålla en dygnstäckande jour för alla djur i hela landet. För att klara av ett heltäckande jourssystem inrättas veterinärstationer med flera veterinärer som ska kunna dela på juren. I dag har stationerna tre till sex veterinärer, enligt distriktsveterinäravdelningen. Målet är att varje station ska ha minst fyra veterinärer. Då kan veterinärer dela på juren och annat arbete på ett rimligt sätt och få mer tid för kompetensutveckling.

Ekonomi

Distriktsveterinäravdelningen finansieras med intäkter från stationerna och ett statligt anslag på 89 miljoner kronor årligen. Distriktsveterinärstationerna har varierande lönsamhet. Antalet behandlingar av sällskapsdjur ökar, medan antalet behandlingar av lantbrukets djur minskar.¹²⁷ Intäkterna för sällskapsdjur var år 1999 70,3 miljoner kronor, år 2000 94,6 miljoner kronor och år 2001 102,8 miljoner kronor. Intäkterna för animalieproduktionen har under samma period sjunkit något.

¹²⁷ Jordbruksverkets årsredovisning 2002.

Distriktsveterinärernas taxa har varierat över tid. Under lång tid låg distriktsveterinärerna under marknadens prissättning uppger intervju-personer. I dag ligger distriktsveterinärernas taxa lite över de privatas, men den är fortfarande rimlig enligt intervju-personer på distriktsveterinäravdelningen.

En heltäckande jourverksamhet kan aldrig bli lönsam utan måste delvis finansieras av staten. Distriktsveterinärerna garanterar att det finns djursjukvård tjugofyra timmar om dygnet i hela landet. Jordbruksverket anser att jouten är en viktig del av djurskyddet och ett bevis på att de statliga pengarna gör nytta.

Distriktsveterinärorganisationen har haft ekonomiska problem tidigare och då använt utbildningskontot för att minska kostnaderna. Nu har distriktsveterinäravdelningen bättre ekonomi och har då infört en fast budget för kompetensutveckling.

Distriktsveterinärernas roller

En veterinär ska i första hand behandla och bota djur. Samma veterinär ska också observera och vid behov anmäla bristerna till kommunens miljö- och hälsoskyddsnämnd om han/hon misstänker att djur misshandlas eller vanvårdas. Detta anses vara roller som kan vara svåra att förena.

Det finns diskussioner om att utöka distriktsveterinärernas roll i djurskyddstillsynen. Exempelvis att samordna inspektioner enligt mjölkdirektivet med annan tillsyn enligt djurskyddslagen. Inom distriktsveterinäravdelningen finns det viss tveksamhet till att distriktsveterinärerna åläggs ytterligare myndighetsuppgifter. Den samordning som sker i dag med inspektörer i kommunerna är tillräcklig, enligt de intervjuade.

Samarbetet med djuravdelningen

Distriktsveterinäravdelningen har kontakt med djuravdelningen bland annat genom avdelningens representation i den centrala tillsynsgruppen. Distriktsveterinäravdelningen får också uppdrag från djuravdelningen, exempelvis besiktning enligt mjölkdirektivet. Vidare kontaktas distriktsveterinäravdelningen ibland av djuravdelningen för att bistå i utredningar av svåra djurskyddsfall. Det kan röra sig om 5 - 10 fall om året, oftast handlar det om lantbruksdjur. Kommunerna eller polis begär hjälp av distriktsveterinärer lokalt vid omfattande svårutredda fall. Det kan också komma begäran via djurskyddsenheten till distriktsveterinäravdelningen om hjälp. Det handlar om 5 - 10 fall per år som kan vara resurskrävande utredningar. Dessa fall gäller i huvudsak lantbruksdjur.

På distriktsveterinäravdelningen uppger intervjuade handläggare att djurskyddsutbildning av distriktsveterinärer är prioriterad men inte sker

inom avdelningen. Utbildning i djurskydd sker med hjälp av länsstyrelserna och djuravdelningen. Det skiftande utbudet regionalt kan eventuellt vara ett problem.

Som arbetsgivare har distriktsveterinäravdelningen inte styrt det lokala samarbetet mellan distriktsveterinärer och inspektörer. På distriktsveterinäravdelningen anser man att distriktsveterinärerna tar ett större ansvar för djurskyddet än privata veterinärer genom att de länge haft anmälningssplikt och är statligt anställda.

Jordbruksverkets djuravdelning har hösten 2003 producerat en broschyr som vägledning för veterinärer. Broschyren beskriver hur veterinären ska agera i djurskyddsärenden.

Tillsynen av veterinärer

Tillsynen av veterinärer kunde enligt intervjuade personer på distriktsveterinäravdelningen vara bättre. På distriktsveterinäravdelningen har man inte kännedom om vilka stationer inom organisationen som inspekteras. Generellt uppfattar intervjuade personer på distriktsveterinäravdelningen det som att den regionala tillsynen inte är särskilt omfattande.

Konkurrens med privata veterinärer

Det finns plats för både statliga och privata veterinärer i Sverige, anser intervjuade personer på distriktsveterinäravdelningen. Enligt dem finns endast en liten konkurrens om djuren mellan distriktsveterinärer och privata veterinärer. Det beror framför allt på att de två veterinärgrupperna bedriver sin verksamhet i olika regioner. Det är marknaden för sällskapsdjur som expanderar och på denna marknad tappar distriktsveterinärerna marknadsandelar. Åren 1997 - 98 hade distriktsveterinärerna 17 - 18 procent av den veterinära marknaden, år 2002 hade andelen minskat till 14 procent.¹²⁸ Men både de privata veterinärerna och distriktsveterinärerna expanderar på sällskapsdjursmarknaden, distriktsveterinärerna dock i lägre takt.

Distriktsveterinärer är allmänpraktiserande och har ansvar för sällskapsdjur under jourtiden. Drygt 20 procent av distriktsveterinärernas omsättning sker nattetid. Eftersom privata veterinärer som inte slutit avtal om jourverksamhet med Jordbruksverket endast arbetar kontorstid behövs den statliga veterinärorganisationen för att upprätthålla en heltäckande jour över hela landet. Distriktsveterinärstationer finns inte i områden som redan täcks av privata veterinärer.

¹²⁸ Enligt intervjuer på Jordbruksverkets distriktsveterinäravdelning.

Den nya djurskyddsmyndigheten

Den första januari år 2004 bildas en ny djurskyddsmyndighet som ska ha det centrala ansvaret för djurskyddet i Sverige, ett ansvar som i dag framför allt är Jordbruksverkets.¹²⁹ Den nya myndigheten ska placeras i Skara. Det kommande ansvarsområdet berör ungefär hälften av handläggarna på djurskyddssektionen.

I det remissvar som Jordbruksverket lämnade på betänkandet Ett förbättrat djurskydd¹³⁰ är verket mycket kritiskt till bildandet av en ny myndighet. Skälen till den kritiska inställningen var flera, bland annat var verket skeptiskt till att Jordbruksverket som ansvarig myndighet inte var ett alternativ i utredningen. Dessutom ansåg verket att den nya myndigheten skulle få svårt med gränsdragningen mot andra uppgifter på Jordbruksverket. Jordbruksverket framförde i stället ett förslag som gick ut på att utveckla Jordbruksverket som centralt ansvarig myndighet. Länsstyrelsernas roll skulle också vidareutvecklas så att de ansvarade för den kommunala tillsynen med möjligheten att delegera uppgiften till de kommuner som kunde visa att de hade tillräckliga resurser och kompetens för att ha hand om den kommunala tillsynen.

I dag är det Jordbruksverkets inställning att verket ska lämna över en så bra verksamhet som möjligt till den nya myndigheten. Allt för att arbetet med djurskyddet inte ska bli lidande och för att den nya myndigheten ska få en så bra start som möjligt.

Fortfarande är dock personal på Jordbruksverket skeptisk till den nya myndigheten. Den menar att istället för att bygga upp en ny myndighet borde resurserna användas för att förstärka det befintliga systemet. Det exempel som oftast nämns är den kommunala tillsynen där resurserna av många anses vara för små. Likaså anser flera intervjuade att djurskyddsarbetet kommer att stanna upp under en tid innan den nya myndighetens arbete kommer i gång. Att placera Djurskyddsmyndigheten i Skara ses inte heller som något som kommer att främja ett framtida samarbete. Men det finns också de handläggare som kan se den nya myndighetens bildande som något principiellt viktigt eftersom Jordbruksverket i dag ska ta hänsyn till flera olika intressen, något som inte alltid enligt dem har gynnat djurskyddet.

Livsmedelsverket och djurskyddet

Livsmedelsverket är den myndighet som har ansvar för livsmedelskvaliteten i landet. Verket har det överordnade ansvaret för att leda och samordna kontrollen av alla livsmedel. Det är Livsmedelsverkets personal som har ansvaret för att allt kött som produceras i landet blir besiktigt. På

¹²⁹ Centrala försöksdjursnämnden är ansvarig myndighet för försöksdjuren och deras djurskydd.

¹³⁰ SOU 2000:108 Ett förbättrat djurskydd.

Livsmedelsverket är cirka 80 besiktningsveterinärer anställda för denna uppgift. De har sina arbetsplatser på Sveriges större slakterier.

Besiktningsveterinärerna är i första hand ansvariga för kötttillsynen på slakterierna. De inspekterar djuren innan de avlivas för att se att de är tillräckligt friska, de övervakar vissa steg i slaktprocessen och gör sedan en besiktning av köttet. All tillsyn och köttkontroll som utförs finansieras via avgifter som slakterierna betalar.

Livsmedelsverkets roll inom djurskyddet har förändrats

Centralt på Livsmedelsverket finns en ledningsgrupp som ska administrera och stödja besiktningsveterinärerna i deras arbete. Intervjuade personer på Livsmedelsverket uppger att styrningen av besiktningsveterinärernas arbete i första hand görs genom instruktioner och förordningar. Livsmedelsverket har vad gäller djurskydd ingen rätt att utfärda föreskrifter och har därför inte ansett sig ha en roll inom djurskyddet. Verkets roll har enligt intervju-personer i stället begränsat sig till att som arbetsgivare stödja besiktningsveterinärer om de till exempel råkat ut för besvärliga djurskyddsärenden. Det har därför varit upp till varje enskild besiktningsveterinärs professionella bedömning att avgöra hur djurskyddet ska beaktas.

Besiktningsveterinärerna hade alltså inte ett formellt ansvar, inskrivet i lagar eller förordningar, att bevaka att djurskyddet efterlevdes på slakterierna. Detta förändrades den 1 april 2002 då veterinärinstruktionen ändrades och anmälningsplikten kom att gälla alla praktiserande veterinärer.

Anmälningsplikten ger besiktningsveterinärerna ett i lag reglerat ansvar att reagera om bristande djurskydd förekommer på slakteriet eller om de djur som anländer till slakteriet visar tecken på att de blivit utsatta för brott mot djurskyddslagen. Ytterligare en skärpning trädde i kraft den 1 juli 2003. Idag finns inskrivet i § 32 djurskyddsförordningen att besiktningsveterinärer har skyldighet att förbjuda slakt eller vidta andra åtgärder om djur utsätts för onödigt lidande.¹³¹ Jordbruksverket har i och med denna paragraf fått rätt att meddela ytterligare föreskrifter om en besiktningsveterinärs uppgifter på slakteriet. Jordbruksverket kommer inte att utfärda några sådana i dagsläget och senare kommer denna rätt att ligga på den nya Djurskyddsmyndigheten. Livsmedelsverket har efter ändringen i djurskyddsförordningen tagit fram en ny instruktion till besiktningsveterinärerna.

¹³¹ Exakt lydelse av 32 § är: "Om ett djur utsätts eller kan antas bli utsatt för onödigt lidande på ett slakteri, skall besiktningsveterinären förbjuda slakt, besluta om omedelbar avlivning av djuret eller vidta andra åtgärder som omedelbart krävs från djurskyddssynpunkt. Jordbruksverket får meddela ytterligare föreskrifter om en besiktningsveterinärs uppgifter från djurskyddssynpunkt."

Besiktningsveterinärernas roll

Eftersom Livsmedelsverkets roll inom djurskyddet inte varit definierad tidigare har besiktningsveterinärerna under lång tid levt i en gråzon. Att Livsmedelsverket inte har haft något djurskyddsansvar i formell mening och därför heller inte velat agera som stöd, samtidigt som veterinärerna i sin profession har haft ett inbyggt ansvar för djurens väl, har enligt intervjupersoner skapat onödig förvirring. Intervjupersonerna understryker samtidigt att det ansvar som besiktningsveterinärerna har i första hand handlar om livsmedelskontroll. Livsmedelsverket och besiktningsveterinärerna har därför blivit en aktör i djurskyddsdebatten utan ett tydligt definierat ansvar, anser intervjupersonerna.

Anmälningssplikten har på ett bättre sätt definierat besiktningsveterinärernas ansvar kring djurskyddet och har mottagits positivt inom organisationen. Djurskyddet som uppgift har alltid funnits med i besiktningsveterinärernas yrkesutövning, men inte i myndighetsrollen. Flera intervjupersoner menar att tills för ett par år sedan när medierna uppmärksammade slakterierna och djurskyddet så hade detta inte heller inneburit några problem. Intervjuade på Livsmedelsverket har uppfattat att behovet av stöd till dem som arbetar i besiktningsveterinärorganisationen med djurskydd har ökat under de senaste åren.

Ansvaret i och med förändringen i djurskyddsförordningen kommer att kräva förvaltningsmässiga kunskaper och ställa större krav på besiktningsveterinärernas dokumentation enligt intervjuade på Livsmedelsverket.

I de föreskrifter och kompletterande allmänna råd som finns som instruktion för besiktningsveterinärerna¹³² understryks att besiktningsveterinären bör övervaka att djurskyddet efterlevs i samband med slakt. Intervjupersoner på Livsmedelsverket medger att dessa allmänna råd kan ha förvirrat ansvarsfördelningen för besiktningsveterinärerna. Denna föreskrift är just nu föremål för förändring.

Den roll som besiktningsveterinärerna ska ha i djurskyddssammanhang ska begränsas till att reagera i fall då brister i djurskyddet upptäcks.

¹³² SLV FS 1991:9.

Frågeformulär

Inspektörer

Hej jag heteroch ringer från undersökningsinstitutet ARS Research AB.
Vi har fått ett uppdrag av Riksrevisionsverket som gäller djurskyddet i landet.
Jag söker Djurskyddsinspektören? Finns han eller hon inne nu?

1. ANGE KOMMUNKOD ENLIGT URVAL.

--	--	--	--

2. Arbetar du i huvudsak för kommun?

1 Ja GÅ VIDARE TILL FRÅGA 4

2 Nej

3 Vet ej/ej svar

OM NEJ PÅ FRÅGA 2

3. I vilken kommun arbetar Du huvudsakligen?

Vet ej/Ej svar

TILL ALLA

4. Arbetar Du i några fler kommuner? OM JA, Vilken?

1	☐	Kommunkod:								GÖR BILAGA 1
2	☐	Kommunkod:								GÖR BILAGA 1 + 2
3	☐	Kommunkod:								GÖR BILAGA 1 + 2 + 3
4	☐	Nej, inga andra kommuner								
5	☐	Vet ej/ej svar								

5. Hur länge har du varit verksam som djurskyddsinspektör?

1 Mindre än 1 år

4 7 – 10 år

2 1 – 3 år

5 11 – 20 år

3 4 – 6 år

6 Mer än 21 år

7 Vet ej/ej svar

6. Vilken anställningsform har du? Är du...? LÄS UPP 1 – 2

1 Anställd av kommunen

2 Konsult

3 Annan, nämligen.....

4 Vet ej/ej svar

7. Hur stor del av din tjänst ägnas åt djurskydd?

Ange i procent av din totala tjänst.

_____ % av tjänsten ägnas åt djurskydd

1 Vet ej/ej svar

8. Har du annan yrkeserfarenhet av djur?

1 Ja

2 Nej GÅ VIDARE TILL FRÅGA 10

3 Vet ej/ej svar GÅ VIDARE TILL FRÅGA 10

OM JA PÅ FRÅGA 8 , POS 1

9. Vilka djurslag har du tidigare haft yrkesmässig praktisk erfarenhet av? SPONTANA SVAR, PROBA

1 Häst

2 Lantbrukets djur

3 Sällskapsdjur

4 Zoobutiksdjur

5 Vilda djur

6 Försöksdjur

7 Fiskodling

8 Rennäring

9 Pälsdjursuppfödning

10 Cirkusdjur

11 Annat, nämligen: _____

12 Inget av dessa

13 Vet ej/ej svar

TILL ALLA

10. Vilken är Din högsta utbildning? SPONTANA SVAR, HJÄLP FÅR GES

1 Lantbruksutbildning (gymnasium)

2 Lantmästareutbildning med inriktning mot djurskydd

3 Husdjursagronom

4 Veterinär

5 Biolog/zoolog med inriktning mot zoologi och etologi

6 Djursjukvårdarutbildning

7 Miljö- och hälsoskyddsutbildning med inriktning mot djurhållning/djurskydd

8 Annan akademisk examen med inriktning mot djurhållning/djurskydd

9 Annan akademisk examen

10 Vet ej/ej svar

11. Har Du gått några fortbildningskurser i Skara? OM JA: Vilka?
SPONTANA SVAR, HJÄLP FÅR GES

- 1 Grundkurs i djurskydd för lantbrukets djur 5p
- 2 Fördjupningskurs, fjäderfä 2p
- 3 Fördjupningskurs, häst 2p

- 4 Fördjupningskurs, idisslare 2p
- 5 Fördjupningskurs, svin 2p
- 6 Fördjupningskurs, handläggning av djurskyddsärende 2p
- 7 Kurs i djurskydd för sällskapsdjur 5p

- 8 *deltagit på några kurser*

- 9 Vet ej/ej svar

12. Har du någon annan fortbildning inom djurskyddsområdet?

- 1 Ja
- 2 Nej GÅ VIDARE TILL FRÅGA 14

- 3 Vet ej/Ej svar GÅ VIDARE TILL FRÅGA 14

OM JA PÅ FRÅGA 12, POS 1

13. I vilken form? Är det... LÄS UPP 1 - 3

- 1 Specialkurser
- 2 Temadagar
- 3 Annan, nämligen.....

- 4 Vet ej/Ej svar

TILL ALLA

14. Har du deltagit i några praktikmoment rörande djurskyddet? OM JA: Vilka då? SPONTANA SVAR, PROBA, FLERA SVAR MÖJLIGA

- a Praktik hos annan djurskyddsinspektör? (minst två veckor)
- b Praktik hos en veterinär?
- c Praktik på länsstyrelsen? (med länsveterinär, jurist samt byggnadskonsulent eller foder- och husdjursrådgivare inom djurskyddsområdet)

- d Praktik hos polis och åklagarmyndighet som handlägger djurskyddsärenden?
- e Erfarenhet av brottmålsförhandling?
- f Annan praktik, exempelvis hos djurhälsovården, BVO eller liknande?

- g **Ej deltagit på några praktikmoment**

- h Vet ej/Ej svar

TILL ALLA

15. Hur många gånger har Du deltagit i någon form av kompetensutveckling/vidareutbildning i djurskydd? LÄS UPP 1 – 5

- 1 Flera gånger under det senaste året
 2 En gång under det senaste året
 3 Några gånger under den senaste femårsperioden
 4 Inte under den senaste femårsperioden
 5 *rig deltagit*
 6 Vet ej/ej svar

16. Anser du att du har tillräcklig kunskap och yrkeserfarenhet för att kunna utföra ditt arbete inom djurskyddet på ett bra sätt? Använd en skala från 1 – 5, där 1 betyder "Inte alls" och 5 "Ja, absolut".

Nej, inte alls					Ja, absolut	Vet ej/ Ej svar
1	2	3	4	5	6	
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

OM SVARAT POS 1 EL 2 PÅ FRÅGA 16

17. Om du anser att du inte har tillräcklig kunskap, inom vilket område skulle du vilja ha mer kunskaper? Är det inom...LÄS UPP 1 – 3,

FLERA SVAR MÖJLIGA

- 1 Handläggningen av djurskyddsfrågor, juridik mm?
 2 Praktisk kunskap av att bedöma djurs hälsotillstånd?
 3 Annat, nämligen.....

- 4 Vet ej/Ej svar

TILL ALLA

18. Vilken kunskap har Du om djurens situation i följande miljöer? Använd en skala från 1 – 5 där 1 är "Mycket dålig" och 5 är "Mycket bra".

LÄS UPP a – l.

		Mycket dålig					Mycket bra	Ingen kontakt i yrket	Vet ej/ Ej svar
		1	2	3	4	5	6	o	
a	Småskaliga jordbruk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
b	Storskaliga jordbruk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
c	Försöksdjur	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
d	Tävlingsdjur	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
e	Djurtransporter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
f	Slakteri	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
g	Pälsdjursuppfödning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

h	Kennlar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
i	Ridskolor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
j	Zooaffär	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
k	Cirkus	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
l	Djurpark	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

19. På ett ungefär hur många tillsynsobjekt finns det i din kommun?

_____ stycken

2 Vet ej/Ej svar

20. Finns en förteckning över tillsynsobjekten?

1 Ja

2 Nej GÅ VIDARE TILL FRÅGA 22

3 Vet ej/Ej svar

OM JA PÅ FRÅGA 20

21. Hur uppdateras förteckningen? HJÄLP FÅR GES, FLERA SVAR
MÖJLIGA

1 Via tips från allmänheten

2 Via tillståndsansökningar för ridhus, kennlar och
pälsdjursuppfödning

3 Hämtar information från länsstyrelsen

4 Via försäljningsannonser för lantbruksfastigheter

5 Annat, nämligen.....

6 Vet ej/Ej svar

TILL ALLA

22. Finns det en tillsynsplan i din kommun med budget för arbetet
inom djurskyddet?

1 Ja

2 Nej GÅ VIDARE TILL FRÅGA 24

3 Vet ej/Ej svar

OM JA PÅ FRÅGA 22

23. Följs den i det löpande arbetet?

1 Ja

2 Nej

3 Vet ej/Ej svar

TILL ALLA

24. Hur många personer arbetar med djurskydd i din kommun?

_____antal st

Vet ej/Ej svar

25. Hur många årsarbetskrafter läggs på djurskyddet i din kommun?

_____ antal st

Vet ej/Ej svar

26. Anser du att dessa resurser är tillräckliga för att kunna utföra kommunens arbete med djurskydd på ett tillfredställande sätt?

1 Ja OM JA GÅ VIDARE TILL FRÅGA 28

2 Nej

3 Vet ej/Ej svar

OM NEJ PÅ FRÅGA 26

27. Hur mycket mer tid skulle behövas, i årsarbetskrafter?

_____ st

1 Vet ej/Ej svar

TILL ALLA

28. Anser du att djurskyddet är en prioriterad fråga i din kommun?

1 Ja

2 Nej

3 Ingen uppfattning i frågan

4 Vet ej/Ej svar

29. Hur ofta har du i ditt arbete kontakt med distriktsveterinärer?

Är det..LÄS UPP 1-5.

1 Varje vecka

2 Ett par gånger i månaden

3 Några gånger per halvår

4 Någon gång per år

5 Mer sällan

6 Aldrig GÅ VIDARE TILL FRÅGA 32

7 Vet ej/ej svar

OM POS 1 – 5 PÅ FRÅGA 29

30. Får du anmälningar från distriktsveterinärer om brister i djurskyddet?

1 Ja

2 Nej

3 Vet ej/Ej svar

31. På en skala mellan 1 och 5, där 1 är "Mycket missnöjd" och 5 "Mycket nöjd" hur nöjd är du med det samarbete du har med distriktsveterinärerna?

Mycket
missnöjd

1

2

3

4

Mycket
nöjd

5

Vet ej/
Ej svar

6

TILL ALLA

32. Har du i ditt arbete etablerat kontakt med besiktningsveterinärer?

- 1 Ja
- 2 Nej GÅ VIDARE TILL FRÅGA 36
-
- 3 Vet ej/Ej svar

OM JA PÅ FRÅGA 32

33. Hur ofta har du kontakt med besiktningsveterinärer?

Är det...LÄS UPP 1 - 5

- 1 Varje vecka
- 2 Ett par gånger i månaden
- 3 Några gånger per halvår
-
- 4 Någon gång per år
- 5 Mer sällan
-
- 6 Aldrig GÅ VIDARE TILL FRÅGA 36
-
- 7 Vet ej/ej svar

OM POS 1 – 5 PÅ FRÅGA 33

34. Får du anmälningar från besiktningsveterinärer om brister i djurskyddet?

- 1 Ja
- 2 Nej
-
- 3 Vet ej/Ej svar

35. På en skala mellan 1 och 5, där 1 är "Mycket missnöjd" och 5 "Mycket nöjd" hur nöjd är du med det samarbete du har med besiktningsveterinärerna?

Mycket missnöjd				Mycket nöjd	Vet ej/ Ej svar
1	2	3	4	5	6
☐	☐	☐	☐	☐	☐

TILL ALLA

36. Hur ofta har du i ditt arbete kontakt med privata veterinärer?

- 1 Varje vecka
- 2 Ett par gånger i månaden
- 3 Några gånger per halvår
-
- 4 Någon gång per år
- 5 Mer sällan
-
- 6 Aldrig GÅ VIDARE TILL FRÅGA 38
-
- 7 Vet ej/ej svar

OM POS 1 – 5 PÅ FRÅGA 36

37. På en skala mellan 1 och 5, där 1 är "Mycket missnöjd" och 5 "Mycket nöjd" hur nöjd är du med det stöd du får av de privata veterinärerna?

Mycket missnöjd				Mycket nöjd	Vet ej/ Ej svar
1	2	3	4	5	6
☐	☐	☐	☐	☐	☐

TILL ALLA

38. Vem vänder du dig oftast till när du behöver veterinärintyg?
SPONTANA SVAR. HJÄLP FÅR GES.

- 1 Privat veterinär
- 2 Distriktsveterinär
- 3 Länsveterinär

- 4 Annan, nämligen _____
- 5 Har aldrig bett om ett sådant intyg

- 6 Vet ej/ej svar

39. Hur ofta har du i ditt arbete kontakt med polismyndigheten?

- 1 Varje vecka
- 2 Ett par gånger i månaden
- 3 Några gånger per halvår

- 4 Någon gång per år
- 5 Mer sällan

- 6 **Aldrig** GÅ VIDARE TILL FRÅGA 41

- 7 Vet ej/ej svar

OM POS 1 – 5 PÅ FRÅGA 39

40. På en skala mellan 1 och 5, där 1 är "Mycket missnöjd" och 5 "Mycket nöjd" hur nöjd är du med de samarbete du har med polisen?

Mycket missnöjd				Mycket nöjd	Vet ej/ Ej svar
1	2	3	4	5	6
☐	☐	☐	☐	☐	☐

TILL ALLA

41. Hur ofta har du i ditt arbete kontakt med Jordbruksverket?

- 1 Varje vecka
- 2 Ett par gånger i månaden
- 3 Några gånger per halvår

- 4 Någon gång per år
- 5 Mer sällan

- 6 **Aldrig** GÅ VIDARE TILL FRÅGA 44

- 7 Vet ej/ej svar

OM POS 1 – 5 PÅ FRÅGA 41

42. På en skala mellan 1 och 5, där 1 betyder "Aldrig" och 5 "Alltid", hur ofta får du råd och stöd när du vänder dig till Jordbruksverket i djurskyddsfrågor?

Aldrig				Alltid	Vet ej/ Ej svar
1	2	3	4	5	6
☐	☐	☐	☐	☐	☐

43. På en skala mellan 1 och 5, där 1 är "Mycket missnöjd" och 5 "Mycket nöjd" hur nöjd är du med de råd och stöd du får av Jordbruksverket?

Mycket missnöjd				Mycket nöjd	Vet ej/ Ej svar
1	2	3	4	5	6
☐	☐	☐	☐	☐	☐

TILL ALLA

44. Vilken slags stöd och rådgivning ger Jordbruksverket till Din kommun när det gäller djurskyddsarbetet? SPONTANA SVAR, PROBA

- 1 Skriftlig information, tex. nyhetsbrev
 2 Anordnar kurser och träffar
 3 Skickar författningar och föreskrifter
 4 Via information på hemsidan
 5 De ger råd vid förfrågan
 6 Ingen hjälp eller rådgivning
 7 Vet ej/ej svar

45. Deltar du i de djurskyddskonferenser som Jordbruksverket arrangerar vartannat år?

- 1 Ja
 2 Nej
 3 Förekommer inga träffar
 4 Känner ej till några konferenser
 5 Vet ej/Ej svar

46. Hur ofta har du i ditt arbete kontakt med länsstyrelsen?

- 1 Varje vecka
 2 Ett par gånger i månaden
 3 Några gånger per halvår
 4 Någon gång per år
 5 Mer sällan
 6 **Aldrig** OM ALDRIG GÅ VIDARE TILL FRÅGA 49
 7 Vet ej/ej svar

OM POS 1 – 5 PÅ FRÅGA 46

47. På en skala mellan 1 och 5, där 1 betyder "Aldrig" och 5 "Alltid", hur ofta får du hjälp och stöd när du vänder dig till länsstyrelsen i djurskyddsfrågor?

Aldrig					Alltid	Vet ej/ Ej svar
1	2	3	4	5	6	
☐	☐	☐	☐	☐	☐	

48. På en skala mellan 1 och 5, där 1 är "Mycket missnöjd" och 5 "Mycket nöjd" hur nöjd är du med de råd eller det stöd du får av länsstyrelsen?

Mycket missnöjd				Mycket nöjd	Vet ej/ Ej svar
1	2	3	4	5	6
☐	☐	☐	☐	☐	☐

TILL ALLA

49. Kan du nämna vilken slags stöd och rådgivning länsstyrelsen ger till kommunen i djurskyddsarbetet? SPONTANA SVAR, PROBA

- 1 Rådgivning efter förfrågan
- 2 Anordnar regelbundna, möten och träffar
- 3 Projektinriktad tillsyn

- 4 Stöd vid komplicerade ärenden
- 5 Hjälper till vid bedömningar av djurskyddsärenden
- 6 Länsveterinären är med vid inspektioner

- 7 Via information på hemsidan
- 8 Annat, nämligen.....
.....

- 9 Ingen hjälp eller rådgivning

- 10 Vet ej/ej svar

50. Deltar du i de regelbundna träffar om djurskyddet som länsstyrelsen arrangerar?

- 1 Ja
- 2 Nej
- 3 Förekommer inga träffar
- 4 Känner ej till några träffar

- 5 Vet ej/Ej svar

51. Använder du Dig av juridisk hjälp vid djurskyddsärenden?

- 1 Ja
- 2 Nej GÅ VIDARE TILL FRÅGA 53

- 3 Inte haft några sådana ärenden GÅ VIDARE TILL FRÅGA 53

- 4 Vet ej/Ej svar

OM JA PÅ FRÅGA 51

52. Vem vänder Du dig till då?

- 1 Kommunens jurist
 2 Länsstyrelsens jurist
 3 Kommunförbundets jurist
 4 Jordbruksverkets jurist
 5 Annan, nämligen.....

6 Har ingen att vända sig till

7 Vet ej/Ej svar

TILL ALLA

53. När du arbetar med djurskydd, hur viktiga är då följande personer för Ditt arbete. Använd en skala från 1 – 5 där 1 är ”Inte alls viktig” och 5 är ”Mycket viktig”. Hur viktig är...? LÄS UPP a – i.

	Inte alls viktig		Varken eller		Mycket viktig		Har ingen yrkesmässig kontakt	Vet ej/ ej svar
	1	2	3	4	5	6	o	
a Distriktsveterinär	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
b Privat veterinär	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
c Besiktningsveterinär	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
d Länsveterinär	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
e Övriga inom länsstyrelsen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
f Jordbruksverket	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
g Polismyndigheten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
h Andra kommunala djurskyddsinspektörer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
i Lokala djurskyddsorganisationer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
j Allmänheten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

54. Finns det någon ytterligare kontakt som är viktig för dig i ditt djurskyddsarbete? OM JA: Vilken?

1

.....

2 Nej, ingen annan

55. På ett ungefär hur många inspektioner har Du genomfört under de senaste 12 månaderna?

1 _____antal

2 Har ingen exakt uppgift

3 Vet ej/ej svar

56. Kan du göra en uppskattning av fördelningen mellan planerad tillsyn och tillsyn efter anmälning? Hur stor del går till planerad tillsyn?

_____ (uppskatta i procent)

Vet ej/Ej svar

57. På ett ungefär hur många anmälningar från privatpersoner har Du fått under de senaste 12 månaderna?

_____ stycken anmälningar

Vet ej/Ej svar

58. Anser Du att det förekommer onödiga anmälningar?

1 Ja

2 Nej OM NEJ GÅ VIDARE TILL FRÅGA 60

3 Vet ej/ej svar

OM JA PÅ FRÅGA 58

59. Hur stor del av anmälningarna uppfattar du som onödiga?

_____ (uppskatta i procent)

Vet ej/Ej svar

TILL ALLA

60. Om du får göra en uppskattning, hur anser du att följande djurs hälsotillstånd är i dag? Använd en skala mellan 1 och 5, där 1 betyder "Mycket dålig" och 5 "Mycket bra".

		Mycket dålig		Varken eller		Mycket bra	Vet ej/ ej svar	Ingen kontakt i samband med arbetsuppgifter
		1	2	3	4	5	0	6
a	Mjölkkor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b	Övriga nötkreatur	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c	Hästar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d	Får	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e	Svin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f	Fjäderfä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
g	Hundar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
h	Andra sällskapsdjur	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
i	Renar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

61. Hur uppfattar du att djurskyddet efterföljs i följande miljöer?
Använd en skala från 1 – 5 där 1 är "Mycket dåligt" och 5 är "Mycket bra".

	Mycket dålig					Ingen kontakt i yrket	Vet ej/ Ej svar
	1	2	3	4	5		
a Småskaliga jordbruk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b Storskaliga jordbruk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c Försöksdjur	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d Tävlingsdjur	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e Djurtransporter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f Slakteri	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
g Pälsdjursuppfödning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
h Kennlar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
i Ridskolor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
j Zooaffär	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
k Cirkus	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
l Djurpark	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

62. Hur stor del av ansvaret för djurskyddsarbetet är delegerat från nämnden till dig som inspektör? Är det....delegerat? LÄS UPP 1 – 4

- 1 Helt
2 Till större del
3 Till mindre del
4 Inte alls
5 Vet ej/ej svar

63. På en skala mellan 1 och 5, där 1 betyder "Mycket missnöjd" och 5 "Mycket nöjd", hur tillfredsställd är du med det stöd du får från din...? LÄS UPP a - b

	Mycket missnöjd				Mycket nöjd	Ingen kontakt	Vet ej/ Ej svar
	1	2	3	4			
a Din kommunala nämnd	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b Din närmaste chef	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

64. Finns det situationer som är speciellt svåra att hantera i ditt arbete som djurskyddsinspektör?

- 1 Ja
2 Nej GÅ VIDARE TILL FRÅGA 66
3 Vet ej/Ej svar

OM JA PÅ FRÅGA 64

65. I vilka sammanhang? SPONTANA SVAR, PROBA

- 1 I situationer där jag inte får hjälp av veterinär när jag behöver det
- 2 Aggressiva djurägare, polis måste vara med vid inspektion
- 3 Tillsynsobjekt som är speciella, t ex försöksdjursanläggningar, slakterier
- 4 Omhändertagande eller beslagtagande av djur
- 5 Djurtransporter, det är svårt att veta var de befinner sig, har inte rätt att stoppa dem.
- 6 Fall där djur är mycket svårt vanvårdade eller skadade
- 7 Annat, nämligen.....
.....

- 8 Vet ej/ej svar

TILL ALLA

66. Om ett ärende överklagas till länsstyrelsen, anser du att handläggningstiden för ärendet är rimlig?

- 1 Ja
- 2 Nej
- 3 Har aldrig varit med om att ett ärende överklagats

- 4 Vet ej/Ej svar

67. Utifrån din erfarenhet hur väl stämmer följande påstående på en skala mellan 1 och 5. Där 1 betyder " Instämmer inte alls" och 5 " Instämmer helt". Lång handläggningstid vid överklagan inverkar negativt på möjligheten att åtgärda fall av bristande djurhållning.

Instämmer inte alls				Instämmer helt	Vet ej/ Ej svar
1	2	3	4	5	6
☐	☐	☐	☐	☐	☐

68. Har Du själv varit med om, att länsveterinären inte skrivit intyg om dålig djurhållning för att inte behöva hamna i en jävsituation om ärendet överklagas?

- 1 Ja, varit med om
- 2 Nej

- 3 Vet ej/Ej svar

69. Finns i din kommun en djurskyddstaxa, dvs. avgifter för tillsyn med stöd av djurskyddslagen?

- 1 Ja
- 2 Nej OM NEJ GÅ VIDARE TILL FRÅGA 73

- 3 Vet ej/ej svar

OM JA PÅ FRÅGA 69

70. Hur ofta använder du den i ditt arbete? LÄS UPP 1 – 3

- 1 Alltid
 2 Oftast
 3 Sällan
 4 Aldrig
-
- 5 Vet ej/ej svar

71. Hur ofta uppdateras ert avgiftssystem?

- 1 Årligen
 2 Mer sällan
-
- 3 Vet ej/ej svar

72. Antag att du skulle utföra en inspektion hos mig. Vad skulle det **totalt** kunna kosta mig att få min gård inspekterad av dig, om det är...?

LÄS UPP a – c.

a En gård med cirka 30 mjölkkor

_____ Kronor

b En liten gård med cirka tio djur (kan vara flera djurslag)

_____ Kronor

c En zoobutik

_____ Kronor

Vet ej/
ej svar

OM NEJ, POS 2, PÅ FRÅGA 69

73. Finns det i din kommun planer på att införa en djurskyddstaxa?

- 1 Ja
 2 Nej
-
- 3 Vet ej/ej svar

TILL ALLA

74. Tar du betalt i samband med inspektion som görs på grund av anmälan?

- 1 Ja
 2 Varierar från fall till fall
 3 Nej
-
- 4 Vet ej/ej svar

75. Hur stor del av tillsynsverksamheten finansieras med avgifter?
- 1 Allt
 - 2 Inget
 - 3 Viss del, ca% av verksamheten
 - 4 Vet ej/ej svar
-

76. Har du krav på hur mycket du själv måste ta in i avgifter varje år?
- 1 Ja
 - 2 Nej
 - 3 Vet ej/ej svar
-

TILL ALLA

77. Vilket år är Du född?

19

Vill ej svara

78. Markera kön.
- 1 Man
 - 2 Kvinna

Distriktsveterinärer

Hej jag heteroch ringer från undersökningsinstitutet ARS Research AB.
Vi har fått ett uppdrag av Riksrevisionsverket som gäller djurskyddet i landet.
Jag söker Distriktsveterinären? Finns han eller hon inne nu?

Kontakts med fördel mellan 08.00 och 09.00

Varje station har 2-6 personer

1. I vilket distrikt arbetar du huvudsakligen?

Skriv: _____ Distriktskod: | | | | |

2. Arbetar du i huvudsak för station?

1 Ja GÅ VIDARE TILL FRÅGA 4

2 Nej

3 Vet ej/ej svar

OM NEJ PÅ FRÅGA 2

3. På vilken station arbetar Du huvudsakligen?

Vet ej/Ej svar

TILL ALLA

4. Hur länge har du varit verksam som distriktsveterinär?

1 Mindre än 1 år

4 7 – 10 år

2 1 – 3 år

5 11 – 20 år

3 4 – 6 år

6 Mer än 21 år

5. Hur länge har du varit verksam på den station där du nu arbetar?

1 Mindre än 1 år

4 7 – 10 år

2 1 – 3 år

5 11 – 20 år

3 4 – 6 år

6 Mer än 21 år

6. Hur många distriktsveterinärer finns på den station du arbetar på förutom du själv?

_____stycken

7. Har du haft något annat heltidsarbete som veterinär? OM JA:
Som vad?

1 Besiktningsveterinär

2 Privat veterinär

3 Veterinär på djursjukhus

4 Länsveterinär

5 Annat, nämligen _____

6 en annan erfarenhet

7 Vet ej/Ej svar

8. Utför du uppgifter som besiktningsveterinär på timbasis? OM JA: På ett ungefär hur många timmar per månad?

..... timmar per månad

1 Aldrig (NEJ)

2 Vet ej/Ej svar

9. I vilken utsträckning anser Du dig ha tillräcklig kunskap för att bedöma djuren efter djurskyddslagen, vad gäller hull, renlighet, utrymme och allmän hälsa? Använd en skala från 1 – 5, där 1 betyder "Bristfällig" och 5 betyder "Mycket god". Hur ser Du på Dina kunskaper att bedöma djuren?

Bristfällig					Mycket god	Vet ej/ Ej svar
1	2	3	4	5		o
☐	☐	☐	☐	☐		☐

10. Känner Du till ifall det erbjuds någon form av vidareutbildning inom Distriktsveterinärorganisationen rörande djurskyddet?

1 Ja

2 Nej GÅ VIDARE TILL FRÅGA 12

3 Vet ej/Ej svar

OM JA PÅ FRÅGA 10

11. Hur ofta deltar du själv i någon slags vidareutbildning inom yrket?

LÄS UPP 1 – 3

1 Regelbundet

2 Mer sällan

3 Har aldrig deltagit

4 Vet ej/Ej svar

TILL ALLA

12. Anser du det finns behov av vidareutbildning inom DVO rörande djurskyddet?

1 Ja

2 Nej

3 Ingen uppfattning

4 Vet ej/Ej svar

13. Finns det praktiska hinder för att du ska kunna delta i vidareutbildning?

OM JA: Vad för slags hinder?

1 Det saknas vikarier

2 Det saknas pengar för vidareutbildning

3 Annat, nämligen

4 *a praktiska hinder*

5 Vet ej/Ej svar

14. I vilken utsträckning gör du följande arbetsuppgifter, använd en skala från 1 till 5, där 1 betyder "Inte alls" och 5 betyder "I mycket hög grad". LÄS UPP 1 – 5

	Inte alls				I mycket hög grad	Vet ej/ ej svar
	1	2	3	4	5	o
a Tillhandahåller hälso- och sjukvård för lantbrukets djur	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b Tillhandahåller hälso- och sjukvård för sällskapsdjur	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c Ser till att lagar och föreskrifter kring djurskyddet efterföljs	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d Utför inspektioner och besiktningar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e Anmäler smittsamma sjukdomar till Jordbruksverket och Länsstyrelsen när de upptäcks	☐	☐	☐	☐	☐	☐

15. Anser du det finns tillräckligt många distriktsveterinärer i ditt distrikt för att ni ska kunna upprätthålla en god djurhälsovård?

- 1 Ja GÅ VIDARE TILL FRÅGA 17
 2 Nej
 3 Vet ej/Ej svar

OM NEJ PÅ FRÅGA 15

16. Vad beror det på att det inte finns tillräckligt med distriktsveterinärer?

- 1 Det finns för få tjänster
 2 Det är svårt att rekrytera/Tjänsterna är obesatta
 3 Annat, nämligen

 4 Vet ej/Ej svar

TILL ALLA

17. Om du dessutom räknar med antalet privata veterinärer i ditt distrikt, anser du då det finns tillräckligt många veterinärer i distriktet för att ni ska kunna upprätthålla en god djurhälsovård? Välj mellan svaren...? LÄS UPP 1 – 3.

- 1 För få
 2 Tillräckligt många
 3 För många
 4 Vet ej/Ej svar

18. På en skala mellan 1 och 5, där 1 betyder "Negativt" och 5 "Positivt", hur tror du att konkurrenssituationen mellan distriktsveterinärerna och de privata veterinärerna påverkar djurskyddet?

Negativt					Positivt	Vet ej/ Ej svar
1	2	3	4	5		o
☐	☐	☐	☐	☐		☐

19. Anser du att bemanningen av den dygnstäckande jouden i distriktet fungerar tillfredställande? Använd en skala mellan 1 och 5, där 1 är "Otillfredsställande" och 5 "Mycket tillfredsställande"

Otillfreds- ställande				Mycket tillfredsställande	Vet ej/ Ej svar
1	2	3	4	5	6
☐	☐	☐	☐	☐	☐

OM POS 1 ELLER 2 PÅ FRÅGA 19

20. I vilken utsträckning skulle dygnsjouren underlättas om de privata veterinärer som finns i distriktet deltog i jourarbetet? Använd en skala från 1 – 5, där 1 betyder "Obefintligt" och 5 betyder "I allra högsta grad".

Obefintligt				I allra högsta grad	Vet ej/ Ej svar
1	2	3	4	5	o
☐	☐	☐	☐	☐	☐

TILL ALLA

21. Kan du göra en uppskattning av fördelningen mellan behandling av sällskapsdjur och lantbrukets djur. Hur stor del av behandlingarna går till lantbrukets djur på din station?

_____ (uppskatta i procent)

Vet ej/Ej svar

22. I vilken utsträckning genomsyrar djurskyddet ditt arbete? Använd en skala från 1 – 5, där 1 betyder "Obefintligt" och 5 "I högsta grad".

Obefintligt				I högsta grad	Vet ej/ ej svar
1	2	3	4	5	o
☐	☐	☐	☐	☐	☐

23. Brukar du observera hur djuren i en besättning eller hos en djurägare har det, vad gäller hull, renhet och allmänt hälsotillstånd när du besöker dem? Använd en skala från 1 – 5, där 1 betyder "Aldrig" och 5 "Alltid". Hur ofta brukar Du det?

Aldrig					Alltid	Vet ej/ ej svar
1	2	3	4	5		o
☐	☐	☐	☐	☐		☐

24. Hur ofta förekommer det att du påpekar fel och brister i hanteringen av djur hos en djurägare? Är det..LÄS UPP 1-5.

1	☐	Varje vecka
2	☐	Ett par gånger i månaden
3	☐	Några gånger per halvår
4	☐	Någon gång per år
5	☐	Mer sällan
6	☐	Aldrig
7	☐	Vet ej/ej svar

25. Uppskattningsvis hur många anmälningar gör du till kommunens djurskyddsinspektör, eller den som har motsvarande uppgift i kommunen, om bristande djurskydd per år?

_____ antal anmälningar per år.

26. Hur ofta har du kontakt i ditt arbete med den **kommunala djurskyddsinspektören**?

1	☐	Varje vecka
2	☐	Ett par gånger i månaden
3	☐	Några gånger per halvår
4	☐	Någon gång per år
5	☐	Mer sällan
6	☐	Aldrig GÅ VIDARE TILL FRÅGA 28
7	☐	Det finns ingen inspektör i kommunen GÅ VIDARE TILL FRÅGA 28
8	☐	Vet ej/ej svar

OM POS 1 – 5 PÅ FRÅGA 26

27. På en skala mellan 1 och 5, där 1 är "Mycket missnöjd" och 5 "Mycket nöjd" hur nöjd är du vad gäller ditt samarbete med de kommunala djurskyddsinspektörerna i syftet att främja djurskyddet?

Mycket missnöjd					Mycket nöjd	Vet ej/ Ej svar
1	2	3	4	5		6
☐	☐	☐	☐	☐		☐

TILL ALLA

28. I vilken utsträckning anlitas du av den kommunala djurskyddsinspektören för att bedöma djurens hälsotillstånd? Använd en skala mellan 1 och 5, där 1 är "Aldrig" och 5 "I hög utsträckning".

Aldrig					I hög utsträckning	Vet ej/ Ej svar
1	2	3	4	5	6	
☐	☐	☐	☐	☐	☐	

29. Hur ofta tar **du** i ditt yrke kontakt med Jordbruksverket centralt?

- 1 Varje vecka
- 2 Ett par gånger i månaden
- 3 Några gånger per halvår

- 4 Någon gång per år
- 5 Mer sällan

- 6 Aldrig GÅ VIDARE TILL FRÅGA 31

- 7 Vet ej/ej svar

OM POS 1 – 5 PÅ FRÅGA 29

30. När **du** kontaktar Jordbruksverket, vad gäller det?

SPONTANA SVAR

- 1 Frågor som rör fysisk och psykisk arbetsmiljö
- 2 Tolkning av författningar och direktiv
- 3 Rådgivning eller experthjälp vid svåra fall

- 4 Annat, nämligen.....

.....

- 7 Vet ej/ej svar

TILL ALLA

31. Hur ofta tar **Jordbruksverket** kontakt med dig?

- 1 Varje vecka
- 2 Ett par gånger i månaden
- 3 Några gånger per halvår

- 4 Någon gång per år
- 5 Mer sällan

- 6 Aldrig GÅ VIDARE TILL FRÅGA 33

- 7 Vet ej/ej svar

OM POS 1 – 5 PÅ FRÅGA 31

32. När **Jordbruksverket** kontaktar dig, vad gäller det oftast?
SPONTANA SVAR. PROBA

- 1 Frågor som rör fysiska och psykisk arbetsmiljö
- 2 Nya författningar och direktiv
- 3 Ekonomiska problem på stationen
-
- 4 Klagomål från kunder
- 5 Information om hemsidan
- 6 Information om kurser eller konferenser
-
- 7 Annat, nämligen.....
-
- 8 Vet ej/ej svar

OM POS 1 – 5 PÅ FRÅGA 29 OCH/ELLER POS 1 – 5 PÅ
FRÅGA 31, DVS OM NÅGON FORM AV KONTAKT MED
JORDBRUKSVERKET. GÅ ANNARS TILL FRÅGA 34

33. På en skala mellan 1 och 5, där 1 är "Mycket missnöjd" och 5
"Mycket nöjd hur nöjd är Du med Jordbruksverket vad gäller....?"

	Mycket missnöjd					Mycket nöjd	Vet ej/ Ej svar
	1	2	3	4	5	6	
a De råd och stöd de ger?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b Jordbruksverket som arbetsgivare?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

TILL ALLA

34. Anser du att Jordbruksverket stödjer dig i fall som rör djurskydd?

LÄS UPP 1 – 3.

- 1 Ja, i mycket hög grad
- 2 Ja, till viss del
- 3 Nej, inte alls
-
- 4 Vet ej/Ej svar
-
35. Vem vill du helst ha som arbetsgivare för distriktsveterinärorganisationen?
- 1 Jordbruksverket (DEN SOM ÄR NU)
- 2 Länsstyrelsen
- 3 Den nya djurskyddsmyndigheten
- 4 Privatisering av hela organisationen
-
- 5 Annat, nämligen.....
-
- 6 Vet ej/Ej svar

36. Hur ofta har du i ditt arbete kontakt med länsstyrelsen?

- 1 Varje vecka
- 2 Ett par gånger i månaden
- 3 Några gånger per halvår

- 4 Någon gång per år
- 5 Mer sällan

- 6 Aldrig GÅ VIDARE TILL FRÅGA 39

- 7 Vet ej/ej svar

OM POS 1 – 5 PÅ FRÅGA 36

37. På en skala mellan 1 och 5, där 1 betyder "Aldrig" och 5 "Alltid", hur ofta får du råd och stöd när du vänder dig till länsstyrelsen i djurskyddsfrågor?

Aldrig				Alltid	Vet ej/ Ej svar
1	2	3	4	5	6
☐	☐	☐	☐	☐	☐

38. På en skala mellan 1 och 5, där 1 är "Mycket missnöjd" och 5 "Mycket nöjd" hur nöjd är du med de råd eller det stöd du får av länsstyrelsen?

Mycket missnöjd				Mycket nöjd	Vet ej/ Ej svar
1	2	3	4	5	6
☐	☐	☐	☐	☐	☐

TILL ALLA

39. Deltar du i de regelbundna träffar om djurskyddet som länsstyrelsen arrangerar?

- 1 Ja
- 2 Nej
- 3 Det förekommer inga träffar

- 4 Vet ej/Ej svar

40. Hur ofta inspekterar länsstyrelsen din station?

- 1 Varje år
- 2 Vartannat år
- 3 Vart tredje år
- 4 Vart fjärde år
- 5 Mer sällan

- 6 Har aldrig blivit inspekterad

- 7 Vet ej/Ej svar

41. När du arbetar med djurskydd, hur viktiga är då följande personer och organisationer för Ditt arbete. Använd en skala från 1 – 5 där 1 är "Inte alls viktig" och 5 är "Mycket viktig". Hur viktig är...?

	Inte alls viktig	1	2	Varken eller	3	4	Mycket viktig	5	Har ingen yrkesmässig kontakt	6	Vet ej/ ej svar	o
a Kommunala djurskyddsinspektörer	☐		☐		☐		☐		☐		☐	
b Privat veterinär	☐		☐		☐		☐		☐		☐	
c Besiktningsveterinär	☐		☐		☐		☐		☐		☐	
d Länsveterinär	☐		☐		☐		☐		☐		☐	
e Jordbruksverket	☐		☐		☐		☐		☐		☐	
f Polismyndigheten	☐		☐		☐		☐		☐		☐	
g Andra Distriktsveterinärer	☐		☐		☐		☐		☐		☐	
h Svensk Mjolk	☐		☐		☐		☐		☐		☐	
i Svenska Djurhälsovården	☐		☐		☐		☐		☐		☐	
j LRF	☐		☐		☐		☐		☐		☐	

42. Finns det någon annan kontakt som du använder i ditt arbete med djurskyddet? OM JA: Vilken?

1

.....

2 Nej, ingen annan

3 Vet inte/ej svar

43. I vilken utsträckning tycker Du djurägare avstår från att tillkalla veterinär av ekonomiska skäl? Använd en skala från 1 – 5, där 1 betyder "Aldrig" och 5 betyder "I hög grad".

Aldrig	1	2	3	4	I hög grad	5	Vet ej/ Ej svar
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

TILL ALLA

44. Om du får göra en uppskattning, hur anser du att följande djurs hälsotillstånd är i ditt distrikt. Använd en skala mellan 1 och 5, där 1 betyder "Mycket dålig" och 5 "Mycket bra". Hur är tillståndet för...? LÄS UPP a – i

		Mycket dålig		Varken eller		Mycket bra	Vet ej/ ej svar	Ingen kontakt i samband med arbetsuppgifter
		1	2	3	4	5	o	6
a	Mjölkkor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b	Övriga nötkreatur	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c	Hästar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d	Får	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e	Svin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f	Fjäderfä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
g	Hundar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
h	Andra sällskapsdjur	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
i	Renar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

45. Hur uppfattar du att djurskyddet efterföljs i följande miljöer?
Använd en skala från 1 – 5 där 1 är "Mycket dåligt" och 5 är "Mycket bra".

		Mycket dålig			Mycket bra	Ingen kontakt i yrket	Vet ej/ Ej svar
		1	2	3	4	5	6
a	Småskaliga jordbruk	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b	Storskaliga jordbruk	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c	Försöksdjur	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d	Tävlingsdjur	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e	Djurtransporter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f	Slakteri	☐	☐	☐	☐	☐	☐
g	Pälsdjursuppfödning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
h	Kennlar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
i	Ridskolor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
j	Zooaffär	☐	☐	☐	☐	☐	☐
k	Cirkus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
l	Djurpark	☐	☐	☐	☐	☐	☐

46. Anser du att det finns en konflikt mellan din tillsynsroll och din roll som veterinär?

- 1 Ja, i mycket hög grad
2 Ja, till viss del
3 Nej, inte alls
4 Vet ej/Ej svar
-

47. Hur många behandlingar genomför du på ett ungefär i veckan...LÄS UPP 1 –3

- 1 På din huvudsakliga station SKRIV:.....stycken per vecka
2 Ute hos kund SKRIV:.....stycken per vecka
3 Vet ej/Ej svar
-

48. På ett ungefär hur många kunder har du?

SKRIV:.....stycken kunder

- 1 Vet ej/Ej svar

49. Vilket år är Du född?

19

Vill ej svara

50. Markera kön.

- 1 Man
2 Kvinna

Besiktningsveterinärer

Hej jag heteroch ringer från undersökningsinstitutet ARS Research AB.
Vi har fått ett uppdrag av Riksrevisionsverket som gäller djurskyddet i landet.
Jag söker Besiktningsveterinären? Finns han eller hon inne nu?

79. I vilken kommun arbetar Du huvudsakligen?

Skriv: _____ Kommunkod: | | | | |

SCREENING-FRÅGOR

80. Ingår det i dina uppgifter att utföra något av följande? LÄS UPP 1 - 3

- 1 Levande-djur-besiktning
- 2 Övervaka infösning
- 3 Övervaka bedövning och avlivning av djuren på slakteriet

OM IP INTE HAR NÅGON AV UPPGIFTERNA AVSLUTA SAMTALET.

81. Hur länge har du varit verksam som besiktningsveterinär?

1 ☐ Mindre än 1 år	4 ☐ 7 – 10 år
2 ☐ 1 – 3 år	5 ☐ 11 – 20 år
3 ☐ 4 – 6 år	6 ☐ Mer än 21 år

82. Har du haft något annat heltidsarbete som veterinär?

- 1 Ja
- 2 Nej GÅ VIDARE TILL FRÅGA 6
- 3 Vet ej/Ej svar

OM JA PÅ FRÅGA 4

83. Vad för slags arbete.....?

- 1 Distriktsveterinär
- 2 Privat veterinär
- 3 Veterinär på djursjukhus
- 4 Länsveterinär
- 5 Annat, nämligen.....

.....

- 6 Vet ej/Ej svar

TILL ALLA

84. På vilken typ av slakteri arbetar du i huvudsak? LÄS UPP 1 - 5

- 1 Storskaligt slakteri
2 Småskaligt slakteri
3 Storskaligt fjäderfäslakteri
4 Småskaligt fjäderfäslakteri
5 Renanläggning
6 Annan, nämligen.....
.....
7 Vet ej/ej svar

85. Genomför du besiktningar på andra slakterier?

- 1 Ja
2 Nej
3 Vet ej/Ej svar

86. Deltar du vid Livsmedelsverket årliga konferens för besiktningveterinärer?

- 1 Ja
2 Nej OM NEJ GÅ VIDARE TILL FRÅGA 10
3 Vet ej/Ej svar

OM JA PÅ FRÅGA 8

87. På en skala mellan 1 och 5, där 1 är "Mycket missnöjd" och 5 "Mycket nöjd" hur nöjd är Du med konferensen?

Mycket missnöjd				Mycket nöjd	Vet ej/ Ej svar
1	2	3	4	5	o
☐	☐	☐	☐	☐	☐

TILL ALLA

88. Känner Du till ifall det erbjuds någon form av vidareutbildning inom BVO rörande djurskyddet?

- 1 Ja
2 Nej OM NEJ GÅ VIDARE TILL FRÅGA 12
3 Vet ej/Ej svar

OM JA ELLER INGEN UPPFATTNING PÅ FRÅGA 10

89. Hur ofta deltar du själv i någon slags vidareutbildning inom yrket?

- 1 En eller ett par gånger om året
 2 Vartannat år
 3 Mer sällan
 4 Aldrig GÅ VIDARE TILL FRÅGA

5 Vet ej/ej svar

TILL ALLA

90. Anser du det finns behov av vidareutbildning inom BVO rörande djurskyddet?

- 1 Ja
 2 Nej
 3 Ingen uppfattning
 4 Vet ej/Ej svar

91. Jag kommer nu att läsa ett antal frågor där jag vill att Du på en skala mellan 1 och 5, där 1 är "Aldrig" och 5 "Alltid", anger hur ofta...

	Aldrig					Alltid	Vet ej/ Ej svar
	1	2	3	4	5	0	
a Du kontrollerar avlastningen när en djurbesättning anländer?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b Du utför levande-djur-besiktning?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c Du kontrollerar uppställning och skötsel när djuren befinner sig på slakteriet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d Du övervakar infösning av djuren till utrymmet där avlivning sker?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e Du övervakar avlivningen av djuren?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

92. Jag kommer nu att ställa ett antal påståenden. Jag vill att du använder en skala mellan 1 och 5, där 1 betyder "Instämmer inte alls" och 5 betyder "Instämmer helt".

	Instämmer					Vet ej/ Ej svar
	inte alls				helt	
	1	2	3	4	5	o
a Du har tillräckligt med tid för att kunna utföra Ditt arbete tillfredsställande.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b Djurskyddet är prioriterat på Ditt slakteri hos slaktarna .	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c Djurskyddet är prioriterat på Ditt slakteri av ledningen .	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d Djurskydd är en prioriterad fråga för dina kollegor inom BVO.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e Djurskydd är en prioriterad fråga för Dig i ditt arbete.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f Arbetsförhållandena på ditt slakteri gör att djuren utsätts för onödigt lidande.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

93. Förekommer det att djur utsätts för onödigt lidande på Ditt huvudsakliga slakteri? OM JA, I vilken utsträckning? Använd svarsalternativen "I mycket hög grad", "I ganska hög grad", "I viss mån" och "Inte alls". I vilken grad...

Inte alls	I viss mån	I ganska hög grad	I mycket hög grad	Vet ej/ Ej svar
1	2	3	4	o
☐	☐	☐	☐	☐

94. På en skala mellan 1 och 5, där ett betyder "Aldrig" och 5 "Alltid", Hur ofta...

	Aldrig					Alltid	Vet ej/ Ej svar
	1	2	3	4	5		
a kritiserar och uppmanar du till förändring om du upptäcker bristande djurskydd?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b kontaktar du djurägare i vars besättningar du funnit brister i djurskyddet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

95. Om du reagerar eller slår larm, vilken sorts reaktion får det på slakteriet? Använd en skala mellan 1 och 5, där 1 betyder "Negativ" och 5 "Positiv".

Negativ					Positiv		Aldrig larmat	Vet ej/ Ej svar
1	2	3	4	5	6	o		
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

96. Har du någon gång anmält slakteriet eller någon på slakteriet för brister i djurskyddet, till kommunens djurskyddsinspektör? OM JA, Hur många gånger under det senaste året?

- 1 Ja, _____ gånger under det senaste året
-
- 2 Nej, inte gjort några anmälningar under det senaste året
-
- 3 Vet ej/Ej svar

97. Hur många gånger totalt under Din verksamma tid som besiktningsveterinär har du anmält slakterier?

- 1 _____ gånger under min verksamma tid som besiktningsveterinär
-
- 2 Aldrig
-
- 3 Vet ej/Ej svar

98. Har du förändrat något i ditt arbetssätt utifrån det nya kravet i veterinärinstruktionen sedan april 2002 som innebär att alla veterinärer ska anmäla fall av bristande djurskydd till kommunens inspektör? OM JA: Vad har du förändrat i ditt arbete?

-
-
- 1
-
- 2 Vet ej/Ej svar

99. Arbetar Du ensam som besiktningsveterinär på Din arbetsplats?

- 1 Ja
- 2 Nej GÅ VIDARE TILL FRÅGA 24
-
- 3 Vet ej/Ej svar

OM JA PÅ FRÅGA 21

100. Hur ofta har du kontakt med andra besiktningsveterinärer?

- 1 Dagligen
- 2 Varje vecka
- 3 Ett par gånger i månaden
- 4 Några gånger per halvår

- 5 Någon gång per år
- 6 Mer sällan
- 7 Aldrig GÅ VIDARE TILL FRÅGA 24

- 8 Vet ej/ej svar

OM POS 1 – 6 PÅ FRÅGA 22

101. På en skala mellan 1 och 5, där 1 är "Inte alls" och 5 "Mycket givande" hur givande är kontakten med andra besiktningsveterinärer för dig i ditt arbete ?

Inte alls					Mycket givande	Vet ej/ Ej svar
1	2	3	4	5		o
☐	☐	☐	☐	☐		☐

TILL ALLA

102. Främjar djurskyddsgruppen på slakteriet arbetet med djurskydd? Använd en skala mellan 1 och 5, där 1 betyder "Inte alls" och 5 "I hög utsträckning".

Inte alls					I hög utsträckning	Finns ingen djurskyddsgrupp	Vet ej/ Ej svar
1	2	3	4	5		6	o
☐	☐	☐	☐	☐		☐	☐

103. På en skala mellan 1 och 5, där 1 är "Mycket missnöjd" och 5 "Mycket nöjd" hur nöjd är Du med samarbetet kring djurskyddet på ditt slakteri?

Mycket missnöjd					Mycket nöjd	Vet ej/ Ej svar
1	2	3	4	5		o
☐	☐	☐	☐	☐		☐

TILL ALLA

104. Har den kommunala djurskyddsinspektören etablerat regelbunden kontakt med dig i ditt arbete?

- 1 Ja
 2 Nej
 3 Nej, det finns ingen djurskyddsinspektör i kommunen

GÅ VIDARE TILL FRÅGA 28

- 4 Vet ej/Ej svar

OM POS 1, 2 ELLER 4 PÅ FRÅGA 26

105. Hur ofta besöker djurskyddsinspektören ditt slakteri?

- 1 Ett par gånger per år
 2 Varje år
 3 Vartannat år
-
- 4 Vart tredje år
 5 Aldrig
-
- 6 Vet ej/ej svar

TILL ALLA

106. I hur stor utsträckning agerar djurskyddsinspektören när du påtalar brister och problem till denne? Använd en skala mellan 1 och 5 där 1 betyder "Inte alls" och 5 "I hög utsträckning".

Inte alls					I hög utsträckning	Vet ej/ Ej svar
1	2	3	4	5		0
☐	☐	☐	☐	☐		☐

107. Hur ofta tar du i ditt arbete kontakt med Livsmedelsverket centralt?

- 1 Varje vecka
 2 Ett par gånger i månaden
 3 Några gånger per halvår
-
- 4 Någon gång per år
 5 Mer sällan
 6 Aldrig GÅ VIDARE TILL FRÅGA 31
-
- 7 Vet ej/ej svar

OM POS 1 – 5 PÅ FRÅGA 29

108. När du kontaktar Livsmedelsverket, vad gäller det? SPONTANA SVAR, HJÄLP FÅR GES

- 1 Periodvis rapportering av förhållandena på slakteriet (kvartals- eller årsrapportering)
- 2 Löne- och personalfrågor
- 3 Behov av råd och hjälp i allmänna frågor rörande yrkesutövningen på slakteriet
- 4 Behov av råd och hjälp i frågor som rör djurskydd
- 5 Annan, nämligen.....

.....

-
- 6 Vet ej/ej svar

TILL ALLA

109. Hur ofta tar Livsmedelsverket kontakt med dig i ditt arbete?

- 1 Varje vecka
- 2 Ett par gånger i månaden
- 3 Några gånger per halvår
- 4 Någon gång per år
- 5 Mer sällan
- 6 Aldrig GÅ VIDARE TILL FRÅGA 33
- 7 Vet ej/ej svar

OM POS 1 – 5 PÅ FRÅGA 31

110. När Livsmedelsverket kontaktar dig, vad gäller det? SPONTANA SVAR, HJÄLP FÅR GES

- 1 Instruktioner för rapportering
- 2 Instruktioner för arbetet
- 3 Löne- och personalfrågor
- 4 Utbildning
- 5 Annan, nämligen.....

.....

-
- 6 Vet ej/ej svar

OM POS 1 – 5 PÅ FRÅGA 29 OCH/ELLER POS 1 – 5 PÅ FRÅGA 31, DVS OM NÅGON FORM AV KONTAKT MED LIVSMEDELSVERKET. GÅ ANNARS TILL FRÅGA 34.

111. På en skala mellan 1 och 5, där 1 är "Mycket missnöjd" och 5 "Mycket nöjd" hur nöjd är Du med Livsmedelsverket vad gäller....?

LÄS UPP a – b.

	Mycket missnöjd				Mycket nöjd	Vet ej/ Ej svar
	1	2	3	4	5	
a De råd och stöd de ger?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b Livsmedelsverket som arbetsgivare?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

TILL ALLA

112. När du arbetar med frågor som rör djurskydd, hur viktiga är då följande personer för Ditt arbete. Använd en skala från 1 till 5, där 1 betyder "Inte alls viktig" och 5 "Mycket viktig". Hur viktig är...?

	Inte alls viktig	Varken eller		Mycket viktig	Har ingen yrkesmässig kontakt	Vet ej/ ej svar
	1	2	3	4		
a Kommunal djurskyddsinspektörer	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b Privat veterinär	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c Distriktsveterinär	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d Länsveterinär	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e Livsmedelsverket	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f Polismyndigheten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
g Andra besiktningsveterinärer	☐	☐	☐	☐	☐	☐

113. Finns det någon annan kontakt som du använder i ditt arbete med djurskyddet? OM JA: Vilken?

1

2 Nej, ingen annan

3 Vet inte/ej svar

114. Om du får göra en uppskattning, hur anser du att följande djurs hälsotillstånd är i dag? Använd en skala mellan 1 och 5, där 1 betyder "Mycket dålig" och 5 "Mycket bra". Hur är tillståndet för...?

LÄS UPP a – i

	Mycket dålig		Varken eller		Mycket bra	Vet ej/ ej svar	Ingen kontakt i samband med arbetsuppgifter
	1	2	3	4	5	o	6
a Mjölkkor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b Övriga nötkreatur	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c Hästar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d Får	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e Svin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f Fjäderfä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
g Hundar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
h Andra sällskapsdjur	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
i Renar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

115. Till vilken grad anser du att djurskyddet efterföljs i följande miljöer på Ditt huvudsakliga slakteri? Använd en skala mellan 1 och 5, där 1 betyder "Mycket dålig" och 5 "Mycket bra".

	Mycket dålig	Bristfällig	Varken eller	Tillfredställande	Mycket bra	Vet ej/ ej svar
	1	2	3	4	5	o
a Ilastning av djur för transport till slakteri	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b Transport till slakteri	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c Avlastning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d Slakteri – Uppstallning och skötsel	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e Slakteri – infösning till slakthall	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f Slakteri - avlivning	☐	☐	☐	☐	☐	☐

116. Vilket år är Du född?
19

Vill ej svara

117. Markera kön.

- 1 Man
2 Kvinna